

Diagnoza Problemów Społecznych

Miasto Chełm 2015

Studio Diagnozy i Profilaktyki
30-011 Kraków
ul. Oboźna 17/5
tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Wstęp – Metodologia oraz opis badania	4
Rozdział I – Metryka Miasta Chełm	5
Struktura bezrobocia w Mieście Chełm	5
Rynek alkoholowy	6
Skala problemów społecznych.....	6
Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów społecznych	9
Rozdział II - Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	14
Grupa badawcza.....	14
Cel badania	16
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców	17
Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne	18
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne	27
Narkotyki w środowisku lokalnym.....	39
Przemoc	42
Dorośli mieszkańcy a uzależnienia czynnościowe	46
Sytuacja zdrowotna dorosłych mieszkańców Chełma	51
Rozdział III - Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży	65
Grupa badawcza.....	65
Cel badania	66
Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne	66
Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży	68
Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy	75
Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe	87

Dzieci i młodzież a uzależnienia czynnościowe	92
Sytuacja zdrowotna dzieci i młodzieży	102
Ocena dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie Chełma	108
Podsumowanie i wnioski.....	111
1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii dorosłych mieszkańców Chełma ..	111
2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży.	113
3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.	115
Podsumowanie	118
ANEKS.....	120
Spis Tabel.....	120
Spis Wykresów.....	123

Wstęp – Metodologia oraz opis badania

Celem przeprowadzonego badania było zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych. W badaniu uwzględnione zostały takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków, przemoc, uzależnienia czynnościowe oraz aspekty dotyczące zdrowia.

Badanie dorosłych mieszkańców zrealizowane zostało przy użyciu standaryzowanego kwestionariusza rozdawanego i odbieranego przez ankieterów w miejscach publicznych.

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też badania zostały przeprowadzone w czasie zajęć. Wybór metody sondażu diagnostycznego sprawił, że najbardziej dogodną techniką była ankieta audytoryjna. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniali samodzielnie ankiety. Badanie przeprowadzone zostało zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy poinformowani zostali o zachowaniu anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwano zgodę dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach. Próba z populacji uczniów szkół w Mieście Chełm obejmuje 495 uczniów szkół podstawowych, 534 uczniów klas drugich szkół gimnazjalnych oraz 999 uczniów klas drugich szkół ponadgimnazjalnych. W badaniu uczestniczyli uczniowie następujących szkół zlokalizowanych na terenie miasta: Szkoły Podstawowej nr 2 im. ks. Stanisława Staszica, Szkoły Podstawowej nr 4 im. Kardynała Stefana Wyszyńskiego, Szkoły Podstawowej nr 5 im. Marii Konopnickiej, Szkoły Podstawowej nr 10 im. ks. Jerzego Popiełuszki, Szkoły Podstawowej nr 11 im. Ireny Sendlerowej, Zespołu Szkolno – Przedszkolnego nr 3, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 7 im. Gen. Władysława Sikorskiego, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 8, Gimnazjum nr 2 im. ks. Zygryda Berezeckiego, Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 6, I Liceum Ogólnokształcącego im. Stefana Czarnieckiego, II Liceum Ogólnokształcącego im. gen. Gustawa Orlicz – Dreszera, Zespołu Szkół Ekonomicznych i III Liceum Ogólnokształcącego im. gen. Władysława Andersa, IV Liceum Ogólnokształcącego im. Jadwigi Młodowskiej, Zespołu Szkół Budowlanych i Geodezyjnych im. 24 Pułku Artylerii Pancерnej, Zespołu Szkół Technicznych im. gen. Zygmunta Bohusza-Szysko, Zespołu Szkół Gastronomicznych

i Hotelarskich im. Kazimierza Andrzeja Jaworskiego, Zespołu Szkół Zawodowych nr 5 im. ks. Stanisława Staszica.

Rozdział I – Metryka Miasta Chełm

Chełm jest miastem na prawach powiatu, usytuowanym w województwie lubelskim. Miasto zajmuje powierzchnię 35 km², a obecnie zamieszkuje je 65481 mieszkańców¹.

Struktura bezrobocia w Mieście Chełm

Dane dotyczące bezrobocia w mieście Chełm z wyszczególnieniem na rok 2013 oraz 2014 zawiera tabela nr 1.

Tab.1. Struktura bezrobocia w Mieście Chełm w latach 2013-2014

Struktura bezrobocia w mieście Chełm:	2013 rok		2014 rok	
	Kobiety N	Ogółem N	Kobiety N	Ogółem N
Bezrobotni (ogółem):	2 345	4 468	1 979	3 800
Z prawem do zasiłku	Brak danych	392	Brak danych	360
Zwolnione z przyczyn dotyczących zakładu pracy	Brak danych	241	Brak danych	197
Niepełnosprawni	Brak danych	348	Brak danych	309
Osoby bezrobotne do 25 roku życia	Brak danych	637	Brak danych	513
Osoby bezrobotne powyżej 50 roku życia	Brak danych	1017	Brak danych	962
Osoby długotrwale bezrobotne	Brak danych	2 541	Brak danych	2 280

N – ilość osób

¹ Dane: GUS 2014

Rynek alkoholowy

Ilość punktów sprzedaży napojów alkoholowych w 2014 roku (ogółem 186),

w tym:

- do spożycia poza miejscem sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - **117**
 - od 4,5% do 18%- **108**
 - powyżej 18% - **99**
- do spożycia w miejscu sprzedaży (wg zawartości alkoholu):
 - do 4,5% - **69**
 - od 4,5% do 18%- **32**
 - powyżej 18% - **44**

Skala problemów społecznych

Poniżej przedstawiamy statystyki związane z poszczególnymi problemami społecznymi (dane za 2014 rok):

- **120** wniosków o skierowanie na leczenie odwykowe złożone do Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (152 wnioski w 2013 roku)
- Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Rodzinie w Chełmie - Spośród 2 230 rodzin korzystających z pomocy MOPR w 2014 roku **89** rodzin korzystało ze świadczeń MOPR z powodu problemów uzależnień. (Spośród 2 416 rodzin korzystających z pomocy MOPR w 2013 roku, **123** rodziny korzystało ze świadczeń z powodu problemów uzależnień)
- **117** interwencji Straży Miejskiej związanych z nadużywaniem alkoholu w 2013 roku
 - **Rodzaj przestępstwa/wykroczenia pod wpływem środków odurzających**
(dane za rok 2014)
- **96** osób prowadziło pojazdy na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości (138 w 2013 roku),

- **24** osoby prowadziło pojazdy na drodze publicznej po użyciu alkoholu (35 w 2013 roku),
- **276** przypadków zakłócenia porządku publicznego (439 w 2013 roku),
- **0** przypadków podjęcia czynności zawodowych pod wpływem alkoholu (2 w 2013 roku),
- **1** wypadek pod wpływem alkoholu (3 w 2013 roku),
- **1 216** przestępstw kryminalnych ogółem (1 496 w 2013 roku),
- **22** czyny karalne popełnione przez nieletnich (49 w 2013 roku),
- **1 466** osób zatrzymanych do wytrzeźwienia ogółem (1 519 w 2013 roku).
 - **przemoc domowa**
- W 2013 roku miało miejsce 1 420 interwencji domowych, w tym 38 interwencji dotyczyło przemocy w rodzinie. Przemoc dotknęła łącznie 230 osób, w tym 111 kobiet, 16 mężczyzn oraz 76 małoletnich do 13 r.ż. oraz 27 małoletnich w przedziale 13-18 lat. Sprawcami przemocy w rodzinie było łącznie 112 osób, w tym 15 kobiet, 96 mężczyzn i 1 nieletni. Wszyscy znajdowali się pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających.
- W 2014 roku miały miejsce 973 interwencje domowe, w tym 101 interwencji dotyczących przemocy w rodzinie. Przemoc dotknęła łącznie 263 osoby, w tym 135 kobiet, 16 mężczyzn, 84 małoletnich do 13 r.ż. oraz 28 małoletnich w przedziale 13-18 lat. Sprawcami przemocy w rodzinie było łącznie 177 osób, w tym 160 mężczyzn, 15 kobiet oraz 2 osoby nieletnie. 79 sprawców znajdowało się pod wpływem alkoholu lub innych środków odurzających (2 kobiety i 77 mężczyzn).
- W związku z procedurą „Niebieskich Kart” w 2013 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 127 Niebieskich Kart.
- W związku z procedurą „Niebieskich Kart” w 2014 roku do Zespołu Interdyscyplinarnego wpłynęło 157 Niebieskich Kart.
- **łamanie prawa**

Przestępstwa stwierdzone na terenie miasta Chełm:

- kradzież z włamaniem

2013 rok - **211**

2014 rok - **195**

- fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną

2013 rok - **58**

2014 rok - **58**

- pobicie

2013 rok - **13**

2014 rok - **20**

- uszkodzenie mienia

2013 rok - **117**

2014 rok - **74**

- kradzież mienia

2013 rok - **343**

2014 rok - **200**

Dane dotyczące przestępstw w Mieście Chełm zawiera tabela nr 2.

Tab.2. Przestępstwa w Mieście Chełm

Artykuł KK Kwalifikacja prawna	Wszczętych/Stwierdzonych/Zakończonych	
	2013	2014
Znęcanie się nad rodziną 207§ 1 kk	58	58
Groźba karalna 190 § 1 kk	0	0
Uchylenie się od płacenia alimentów 209 § 1 kk	793	790

Stan zasobów w sferze rozwiązywania problemów społecznych

Z powyższych zestawień wynika, że zarówno problem nadużywania alkoholu, jak i przemocy w rodzinie jest obecny w mieście Chełm. Istnieją jednak ośrodki i instytucje, oferujące specjalistyczną pomoc, z której mogą korzystać osoby z tymi problemami.

- Grupy samopomocowe w mieście Chełm:
 - a) Grupa Anonimowych Alkoholików (dla osób uzależnionych) - liczba grup: **4**
 - b) Grupa Al.-Anon- liczba grup: **1**
 - c) Grupa Al – Aten (dla dorosłych dzieci alkoholików): **1**

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- ❖ Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2013:
 - odbyło się **17** posiedzeń Komisji,
 - 44 posiedzenia zespołu motywacyjnego,
 - kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych- 31.
 - W 2013 roku wydano **122** postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **9** dotyczących jednorazowego zezwolenia oraz **113** dotyczących zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży lub poza miejscem sprzedaży.
 - Do komisji wpłynęło **152** wnioski o leczenie odwykowe,
 - wydano **59** zleceń o przeprowadzenie badania przez biegłych sądowych,
 - skierowano **95** wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.
- ❖ Działalność Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w roku 2014:
 - odbyło się **16** posiedzeń Komisji,
 - 39 posiedzeń zespołu motywacyjnego,

-kontrolę punktów sprzedaży napojów alkoholowych- 43.

- W 2014 roku wydano **96** postanowień opiniujących lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych, w tym **7** dotyczących jednorazowego zezwolenia oraz **89** dotyczących zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych do spożycia w miejscu sprzedaży lub poza miejscem sprzedaży.
- Do Komisji wpłynęło **120** wniosków o leczenie odwykowe,
- wydano **52** zlecenia o przeprowadzenie badania przez biegłych sądowych,
- skierowano **96** wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego.

Centrum Integracji Społecznej w Chełmie jest jednostką organizacyjną Miasta Chełm. Głównym celem Centrum jest szeroko rozumiana reintegracja jako działanie przywracające do normalnego funkcjonowania w życiu społecznym. Działania Centrum kierowane są w szczególności do osób długotrwale bezrobotnych, zwolnionych z zakładów karnych mających trudności w integracji ze środowiskiem, uzależnionych od alkoholu po zakończeniu programu psychoterapii w zakładzie leczenia odwykowego, bezdomnych realizujących indywidualny program wychodzenia z bezdomności.

Z usług Centrum Integracji Społecznej w Chełmie skorzystało:

- w 2013 roku 49 osób bezrobotnych w tym: 30 osób długotrwale bezrobotnych, 1 osoba bezdomna, 14 osób uzależnionych od alkoholu, 4 osoby zwolnione z zakładów karnych,
- w 2014 roku 107 osób w tym: 84 osoby długotrwale bezrobotne, 2 osoby bezdomne, 15 osób uzależnionych od alkoholu, 6 osób zwolnionych z zakładów karanych.

Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Chełmie

- ❖ MOPR udzielił pomocy w 2013 roku w postaci świadczeń pieniężnych 1826 osobom, świadczeń rzeczowych – 1757 osobom. W 2014 roku MOPR udzielił pomocy w postaci świadczeń pieniężnych 1699 osobom, świadczeń rzeczowych – 1596 osobom.

Dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej przyznawanej w latach 2013-2014 zawiera tabela nr 3.

Tab.3. Powody przyznawania pomocy społecznej przyznawanej w latach 2013-2014

Powody przyznania pomocy społecznej	2013 rok	2014 rok
	N	N
	2416 (ogółem)	2230 (ogółem)
Ubóstwo	1489	1421
Bezrobocie	1311	1233
Niepelnosprawność	998	935
Długotrwała lub ciężka choroba	1172	1124
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	530	522
Wielodzietność	68	120
Przemoc w rodzinie	76	54
Bezdomność	50	49
Alkoholizm	123	89
Inne	141	209

N – ilość rodzin

Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową:

a. 2013 (liczba osób)

- pracuje - **161**
- na emeryturze -**1008**
- na zasiłku dla bezrobotnych -**659**
- bezrobotny, bez prawa do zasiłku -**452**

b. 2014 (liczba osób)

- pracuje -**179**
- na emeryturze -**944**
- na zasiłku dla bezrobotnych -**604**
- bezrobotny, bez prawa do zasiłku -**471**

Zespół Interdyscyplinarny:

Do zadań własnych gminy z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy między innymi tworzenie zespołów interdyscyplinarnych w skład których wchodzi przedstawiciele podmiotów działających na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie tj. np.: jednostek

organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, prokuratorzy. Jednym z głównych zadań Zespołu Interdyscyplinarnego jest podejmowanie interwencji w środowisku wobec rodzin dotkniętych przemocą w oparciu o procedurę „Niebieskie Karty”.

W celu rozwiązywania problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie w indywidualnych przypadkach, Zespół Interdyscyplinarny tworzy grupy robocze, w skład których wchodzi między innymi: dzielnicowi, pracownicy socjalni, członkowie Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Chełmie, pedagodzy i psychologowie szkolni, specjaliści MOPR, pracownicy OIK, kuratorzy sądu rodzinnego, asystenci rodziny, kuratorzy sądów karnych, pielęgniarki środowiskowe oraz członkowie organizacji pozarządowych. Zarówno w 2013 roku jak i w 2014 roku grupy robocze zbierały się 425 razy.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chełmie

Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Chełmie jest jednostką organizacyjną Miasta Chełm. Powstał z myślą o mieszkańcach miasta znajdujących się w sytuacji kryzysowej, którym potrzebne jest wsparcie psychologa, pedagoga czy terapeuty. W ramach Ośrodka udzielane jest specjalistyczne poradnictwo psychologiczne i pedagogiczne osobom i rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej. Prowadzona jest także terapia rodzinna, mediacje rodzinne, działa punkt informacyjno – konsultacyjny dla osób współzależnych oraz hostel dla kobiet i matek z dziećmi doznających przemocy fizycznej i psychicznej. Ośrodek zajmuje się również prowadzeniem działań profilaktycznych i edukacyjnych.

Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie

Ośrodek Pomocy Osobom Uzależnionym w Chełmie jest jednostką organizacyjną Miasta Chełm. Przedmiotem jego działalności jest w szczególności:

- 1) sprawowanie opieki nad osobami w stanie nietrzeźwości,
- 2) udzielanie osobom w stanie nietrzeźwości świadczeń higieniczno-sanitarnych,
- 3) udzielanie osobom w stanie nietrzeźwości pierwszej pomocy w nagłych wypadkach,
- 4) informowanie o szkodliwości nadużywania alkoholu oraz motywowanie do podjęcia leczenia,
- 5) pozyskiwanie informacji dotyczących form wsparcia od podmiotów publicznych, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych zajmujących się problemami uzależnień i przekazywanie ich osobom przebywającym w Ośrodku,

6) prowadzenie działalności informacyjno-edukacyjnej, profilaktycznej w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień, promowanie zdrowia i zdrowego stylu życia,

7) prowadzenie oddziaływań skierowanych do osób stosujących przemoc w rodzinie, w tym realizacja programu korekcyjno – edukacyjnego.

Punkt Konsultacyjno-Informacyjny na terenie Miasta Chełm

Na terenie Miasta Chełm punkty konsultacyjne prowadzone są przez 4 organizacje pozarządowe. Udzielają one konsultacji prawniczych oraz psychologicznych. Osoby zatrudnione w punktach konsultacyjno-terapeutycznych to: prawnicy, pedagodzy, specjaliści psychoterapii uzależnień, psychologowie.

Działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży

W mieście organizowane są różne działania profilaktyczne dla młodzieży w formie rekomendowanych programów profilaktycznych, własnych programów profilaktycznych, spektakli teatralnych oraz warsztatów. Zarówno w roku 2013, jak i 2014 roku placówki oświatowe przeprowadziły szereg spotkań edukacyjnych z dziećmi i młodzieżą w celu poszerzenia ich wiedzy na temat zagrożeń wynikających z uzależnień.

Inne działania profilaktyczne skierowane do dzieci i młodzieży

Dane dotyczące oddziaływań profilaktycznych przedstawia tabela nr 4.

Tab.4. Oddziaływania profilaktyczne

Oddziaływania profilaktyczne	Uczestnicy
Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych	2013 rok - 565 osób 2014 rok - 198 osób
Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych	2013 rok - 1532 osoby 2014 rok - 2427 osób

Rozdział II - Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

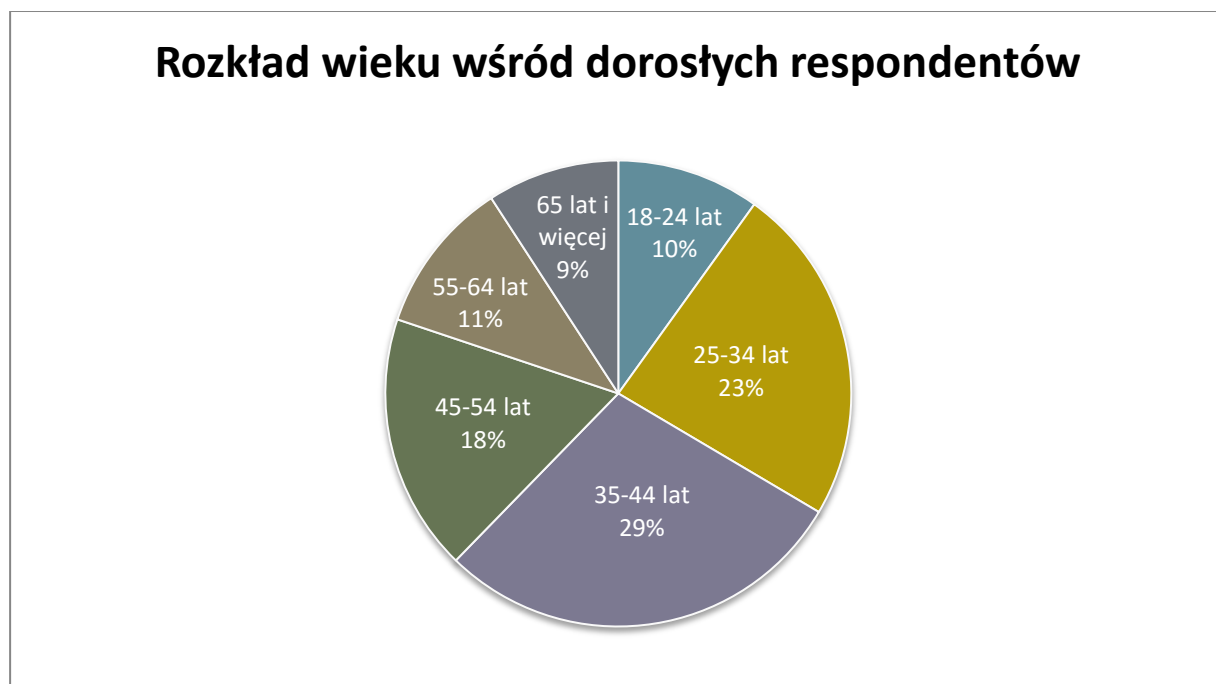
Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 403 osoby (56,6% ankietowanych stanowiły kobiety). Wykształcenie większości badanych kobiet to zawodowe (31,1%) oraz średnie (30,7%), natomiast 16,7% badanych kobiet miało wykształcenie wyższe, 10,5% respondentek posiadało wykształcenie podstawowe, a 11% kobiet deklarowało brak formalnego wykształcenia. Wśród badanych mężczyzn przeważa wykształcenie średnie (61,7%). Ponadto, 25,1% respondentów posiadało wykształcenie zawodowe, 9,1% badanych mężczyzn miało wykształcenie podstawowe, 4% badanych wskazało na wykształcenie wyższe.

W grupie badanych osób, największą część stanowiły osoby w wieku 35-44 (29%). Przebadano również sporą ilość młodych mieszkańców Chełma, czyli osoby 25-34 lata (23%). Najmniejszy udział w badaniu miały osoby powyżej 65 lat (9%).

Dane dotyczące rozkładu wieku wśród dorosłych respondentów przedstawia wykres nr 1.

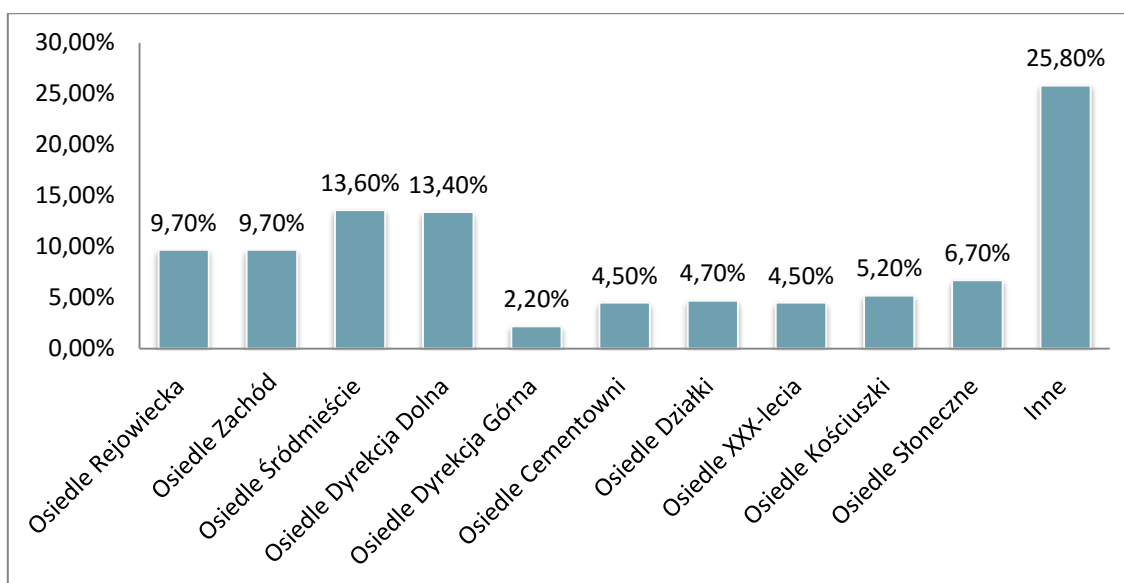
Wyk.1. Rozkład wieku wśród dorosłych respondentów

Podczas realizacji kwestionariusza poproszono respondentów o wskazanie osiedla, które jest przez nich zamieszkiwane. Największy udział w badanej próbie mają osoby mieszkające na Osiedlu Śródmieście oraz Osiedlu Dyrekcja Dolna. W badaniu wzięło udział zaledwie 2,2% mieszkańców Osiedla Dyrekcja Górna.

Dane dot. zamieszkiwanych osiedli przez mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 2.

Wyk.2. Zamieszkiwanie osiedli przez mieszkańców Chełma

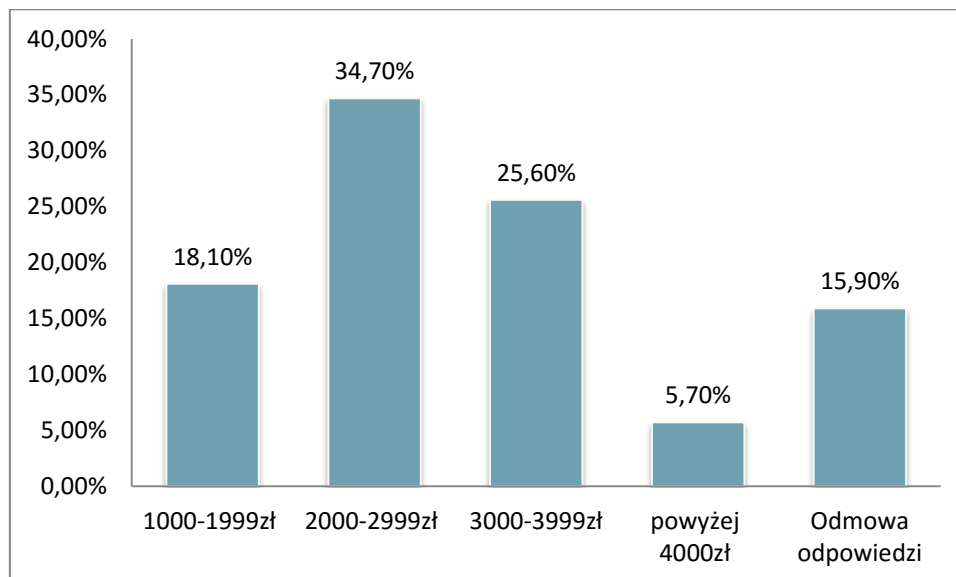
W grupie osób objętych badaniem znalazło się najwięcej pracowników świadczących usługi (41,9%) oraz specjalistów niższego szczebla (30,8%). Dużo trudniej było dotrzeć do lekarzy/prawników, którzy mają zaledwie 1% udziału w próbie oraz rolników (0,7%). W próbie nie znalazła się żadna osoba, która zajmowałaby się domem.

Jedno gospodarstwo domowe w Mieście Chełm zamieszkuje średnio 3,31 osób.

W kwestionariuszu zapytano respondentów również o dochód całego gospodarstwa domowego. W próbie nie znalazła się żadna osoba, której dochód byłby niższy niż 1000zł. Przychody swojego gospodarstwa domowego między 2000zł a 2999zł deklaruje 34,7% respondentów. Miesięczne dochody ¼ badanych oscylują pomiędzy 3000 a 3999zł.

Dane dot. dochodów deklарowanych przez mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 3.

Wyk.3. Dochody deklарowane przez mieszkańców Chełma

Cel badania

Kwestionariusz ankiety został wypełniony przez 403 badanych dorosłych osób w Mieście Chełm. W badaniu wzięli udział przypadkowi mieszkańcy Miasta Chełm napotkani przez ankieterów Studio Diagnostyki i Profilaktyki. Kwestionariusz miał na celu zbadanie problemów społecznych występujących w środowisku lokalnym, w szczególności:

- bezrobocia, wykluczenia społecznego;
- spożywania alkoholu, uzależnienia od alkoholu, działania władz w tym zakresie;
- rozpowszechnienia oraz dostępu narkotyków w środowisku;
- przemocy w rodzinie, zachowań agresywnych w miejscach publicznych;
- uzależnień czynnościowych/behawioralnych;
- sytuacji zdrowotnych społeczeństwa;

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców

W pierwszym pytaniu poproszono o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo poważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Miasta Chełm.

Dane dotyczące oceny ważności problemów społecznych w Mieście Chełm przedstawia tabela nr 5.

Tab.5. Ocena ważności problemów społecznych w Mieście Chełm

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie	79,4%	0,2%	20,3%	0%	-
Zubożenie społeczeństwa	18,1%	21,3%	55,6%	0%	5%
Alkoholizm	21,8%	60,5%	17,6%	0%	-
Problemy mieszkaniowe	22,8%	10,4%	47,1%	5%	14,6%
Kryzys rodzinny	18,9%	18,9%	46,2%	16,9%	-
Kryzys norm moralnych	12,4%	7,9%	60%	5%	14,6%
Narkomania	0%	13,9%	53,5%	19,9%	12,7%
Wzrost przestępczości	1,5%	9,2%	73,9%	10,4%	5%
HIV/AIDS	0%	0%	0%	21,6%	78,4%
Przemoc domowa	7,2%	23,8%	43,7%	20,3%	5%

Wśród najpoważniejszych problemów społecznych w Mieście Chełm, zdaniem respondentów, na pierwszym miejscu znajduje się bezrobocie. Tę odpowiedź wskazało 79,4%. Na kolejnym miejscu znajdują się problemy mieszkaniowe i alkoholizm. Nieco mniej poważnymi problemami społecznymi w ocenie respondentów zamieszkujących Miasto Chełm są: kryzys rodzinny iubożenie społeczeństwa. Respondenci za najmniej poważny problem występujący w Mieście Chełm uznali problem HIV/AIDS oraz narkomanii. Wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu oraz bezrobocia wskazuje na priorytetowy kierunek działań, jakie

powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania tych problemów społecznych.

Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających stałej pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania skutków społecznie negatywnych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku osób długotrwale bezrobotnych, powoduje degradację ich pozycji społecznej. Budzi obawy o własny los i możliwości przetrwania całej rodziny, a także odbija się negatywnie na samopoczuciu i stanie zdrowia bezrobotnego. Długotrwale bezrobocie często prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej.

Dorosłym mieszkańcom Chełma zadano pytanie, czy kiedykolwiek byli bezrobotni. Twierdząco odpowiedziało 41,4% badanych. Bezrobocia doświadczyło 31,6% respondentek oraz 54,3% respondentów.

Wśród najmłodszej grupy wiekowej (18-24 lat), 55% badanych przyznało, że byli kiedykolwiek bezrobotni. Wśród osób w wieku 25-34 lata, 98,9% deklaruje, że nigdy nie doświadczyli zjawiska bezrobocia. Jedynie, jedna osoba w tej grupie badanych deklaruje, że pozostawała/pozostaje bez pracy. Nieco inaczej rozkładają się odpowiedzi osób w wieku 35-44 lat. Wśród tej grupy badanych, 59,5% osób przyznaje, że miało/ma problemy ze znalezieniem pracy. W grupie osób 45-54 lat, nieco ponad 40% respondentów deklaruje, że byli kiedykolwiek bezrobotni. Ostatnią grupą aktywną zawodowo, są osoby w wieku 55-64 lat. Wśród nich, 58,1% miało problem związany z zatrudnieniem.

W podziale na wykształcenie badanych osób, 87,5% mieszkańców Chełma, którzy ukończyli szkołę podstawową deklaruje, że nigdy nie byli bezrobotni. Taki wynik, może być konsekwencją mało licznej grupy badawczej, którą stanowią osoby z wykształceniem

podstawowym. Z kolei, 30,4% osób, które ukończyły szkoły zawodowe deklaruje, że w życiu zawodowym doświadczyły zjawiska, jakim jest bezrobocie. Wśród osób, które posiadają wykształcenie średnie, 61,2% przyznaje, że były kiedykolwiek bez pracy. Osoby, które ukończyły szkołę wyższą oraz deklarują, że miały lub mają problem z tym zjawiskiem, stanowią grupę nieco ponad 30%.

Odsetek badanych mieszkańców Chełma, którzy pozostawali w przeszłości bez pracy lub obecnie doświadczają bezrobocia, utrzymuje się na takim samym poziomie, jak wyniki ogólnopolskich badań. Badanie CBOS z 2012 roku na temat bezrobocia pokazało, że 41% respondentów doświadczyło w przeszłości lub obecnie doświadczają bezrobocia.

Powyższe pytanie dotyczyło subiektywnych odczuć respondentów i nie precyzowało ram czasowych, dlatego warto uzyskany wynik zestawić z danymi dotyczącymi bezrobocia rejestrowanego. Według danych Statystycznego Vademecum Samorządowca GUS, w 2012 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Chełmie wyniósł 18,0% i był nieco niższy od wyniku dla całego województwa lubelskiego (18,3%).²

Dane dotyczące deklarowanego bezrobocia wśród mieszkańców Miasta Chełm zawiera wykres nr 4.

Wyk.4. Deklarowane bezrobocie wśród mieszkańców Miasta Chełm

²http://lublin.stat.gov.pl/vademecum/vademecum_lubelskie/portrety_miast/miasto_chelm.pdf

Na pytanie czy w gospodarstwie domowym respondenta jest obecnie osoba bezrobotna, 89% badanych odpowiedziało przecząco. Jedynie 11% respondentów zgodziło się z tym twierdzeniem. Niski odsetek tych osób, może być spowodowany tym, iż osoby bezrobotne, które zamieszkują ich gospodarstwo domowe nie są gotowe na podjęcie pracy w najbliższym czasie.

Dane dotyczące deklarowanego bezrobocia w gospodarstwach domowych mieszkańców Miasta Chełm zawiera wykres nr 5.

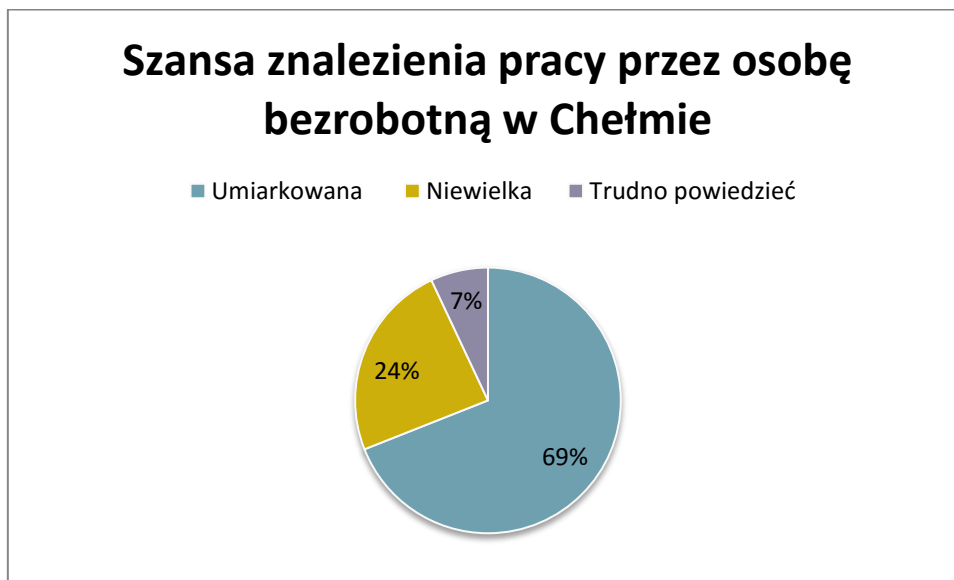
Wyk.5. Deklarowane bezrobocie w gospodarstwach domowych mieszkańców Miasta Chełm

Wysoki odsetek osób, które nie posiadały w przeszłości lub nie posiadają obecnie pracy oraz wysoki odsetek osób deklarujących, że w ich gospodarstwie domowym znajdują się osoby bezrobotne, znajduje potwierdzenie w odpowiedziach respondentów na pytanie o szansę znalezienia pracy w mieście Chełm. Zdecydowana większość ankietowanych (69%) ocenia szansę znalezienia pracy jako niewielką, 24% ankietowanych ocenia szansę znalezienia pracy jako umiarkowaną. Niepokojący jest fakt, iż żaden z respondentów nie wskazał, że ma dużą i bardzo dużą szansę znalezienia pracy w Chełmie. Poniższy diagram przedstawia rozkład odpowiedzi na to pytanie. Nie wystąpiły znaczące różnice pomiędzy odpowiedziami wśród kobiet i mężczyzn.

Dane dotyczące szansy znalezienia pracy przez osobę bezrobotną w Chełmie zawiera wykres nr 6.

Wyk.6. Szansa znalezienia pracy przez osobę bezrobotną w Chełmie

Trudności na rynku pracy przekładają się na zamożność rodzin. W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wybranie określenia, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w ich gospodarstwach domowych. Wśród badanych osób, 27% odpowiedziało, że dochód w ich gospodarstwie domowym zaspakaja wszystkie potrzeby oraz pozwala na oszczędzanie. Najczęściej wybieraną odpowiedzią wśród respondentów okazała się ta, która wskazywała, że w gospodarstwie domowych wystarcza na wszystko, lecz nie pozwala na oszczędzanie. Natomiast, 26,6% respondentów deklaruje, że żyje oszczędnie (kupi najtańsze produkty) i dzięki temu wystarcza na wszystko. Najrzadziej wybieraną deklaracją było, że w gospodarstwie domowym nie wystarcza na zaspokojenie bieżących potrzeb (6%).

Dane dotyczące sposobów zarządzania dochodem przez mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 6.

Tab.6. Sposoby zarządzania dochodem przez mieszkańców Chełma

Wystarcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie	27%
Wystarcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie	40,4%

Żyjemy oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starcza na wszystko	26,6%
Pieniądzy nie starcza na zaspokajanie bieżących potrzeb	6%

Wśród badanych kobiet, 38,2% deklaruje, że starcza im na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie. Kolejno, 29,4% badanych mieszkanek Chełma, żyje oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starsza na wszystko. Spośród respondentek, 21,9% z nich deklaruje, że starcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie.

Dość zróżnicowana sytuacja kształtuje się również wśród badanych mężczyzn. Najliczniejszą grupę stanowią mężczyźni, którym starcza na wszystko, ale nie pozwala to na oszczędzanie (43,4%). Kolejno, 33,7% badanych mężczyzn deklaruje, że starcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie. Natomiast, 22,9% respondentów twierdzi, że żyją oszczędnie i dzięki temu starcza im na zaspokojenie wszystkich potrzeb.

Wśród osób w wieku 18-24 lata, 55% respondentów deklaruje, że starcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie. Dobrą sytuację materialną deklarują również osoby w wieku 25-34 lat, gdyż 57,8% deklaruje, że starcza na wszystko, a dodatkowo mogą pozwolić sobie na zaoszczędzenie gotówki. Natomiast, 42,1% osób wśród tej grupy wiekowej twierdzi, że starcza im na wszystko, ale nie pozwala to na zgromadzenie dodatkowych oszczędności.

Przyglądając się wynikom osób w wieku 35-44 lata, można zauważyć większe zróżnicowanie wyników, gdyż 32,8% osób przyznaje, że sposób zarządzania budżetem domowym pozwala na zaspokojenie wszystkich potrzeb, jednak nie udaje się im zaoszczędzić, natomiast 37,9% osób żyje oszczędnie i dzięki temu starcza na wszystko.

Podobnie wyniki rozkładają się wśród osób w wieku 45-54 lata. W tej grupie wiekowej, 37,5% osób deklaruje że starcza im na wszystko, ale nie mogą pozwolić sobie na oszczędzanie, natomiast 62,5% osób żyje oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starcza na wszystko.

Wśród grupy wiekowej 55-65 lat, 51,2% respondentów, określa swój sposób zarządzania dochodem jako umiarkowaną, tzn. starcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie. Podobnie, sytuacja rozkłada się w grupie osób 65+, gdzie taką odpowiedź zaznaczyło 59,5% osób.

Z powyższych wyników, można zaobserwować, że najlepszą sytuacją materialną mają osoby młode. Wraz z wiekiem mieszkańcy Chełma mają większy problem z odpowiednim zagospodarowaniem swojego budżetu domowego.

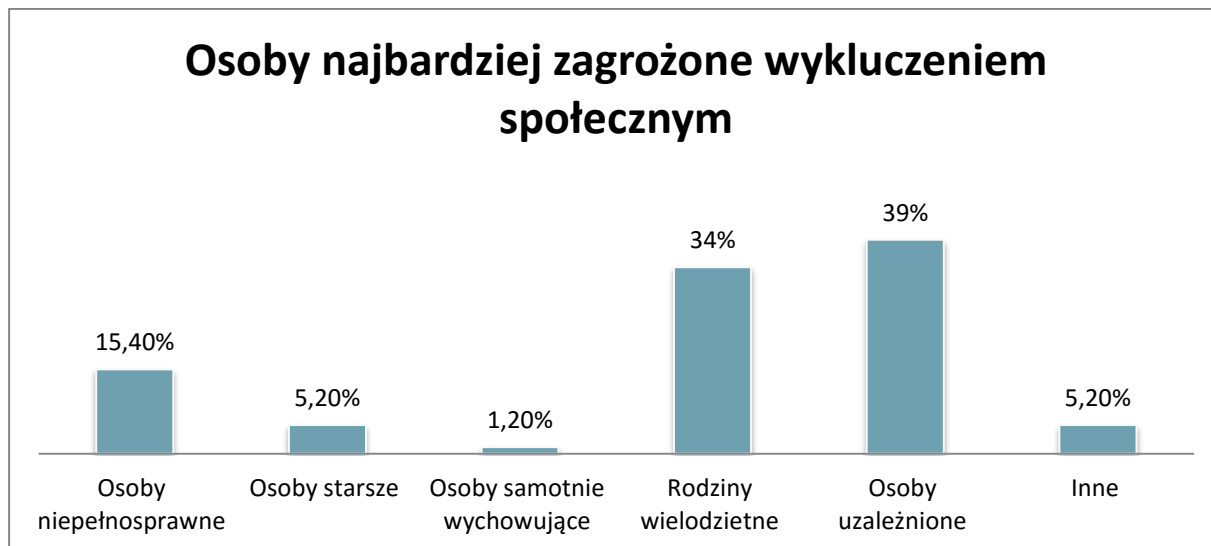
Osoby posiadające wykształcenie podstawowe w większości (55%), deklarują, że starcza im na wszystko i sposób zarządzania dochodem pozwala im na oszczędzanie. W grupie osób, które ukończyły szkoły zawodowe, najlicniejszą grupą są osoby, które żyją oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starcza im na wszystko (36,5%). W tej grupie zawodowej, można zauważyć największe zróżnicowanie, gdyż jednocześnie 32,2% osób deklaruje, że starcza na wszystko i pozwalają sobie na zaoszczędzenie pieniędzy. Wśród badanych, którzy ukończyli szkoły średnie większość (59%), deklaruje iż sposób zarządzania budżetem domowym sprawia, że starcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie. Podobnie jest również wśród osób, które posiadają wykształcenie wyższe, gdyż 46,7% badanych mieszkańców Chełma, twierdzi że starają się żyć oszczędnie i przez to wystarcza na zaspokojenie wszystkich potrzeb.

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. W takich rodzinach może istnieć przyzwolenie na łamanie norm społecznych, mogą występować liczne konflikty i napięcia między członkami rodziny, jak również przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura.

Pod pojęciem „wykluczenia społecznego”, respondenci rozumieją głównie dyskryminację oraz niemożność uczestnictwa w życiu społecznym.

Dane dotyczące osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym według mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 7.

Wyk.7. Osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym według mieszkańców Chełma

Jak pokazuje powyższy wykres, badani w Mieście Chełm do grupy osób najbardziej zagrożonych wykluczeniem społecznym zaliczają osoby uzależnione (39%) oraz rodziny wielodzietne (34%). Na kolejnym miejscu wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym znalazły się osoby niepełnosprawne, osoby starsze i osoby samotnie wychowujące dzieci. Badani mieszkańcy w kategorii "Inne" wskazywali ponadto na osoby bezrobotne.

Zdaniem mieszkańców Chełma, zjawisko wykluczenia społecznego dotyczy od 6% do 10% rodzin. W ten sposób odpowiedziało 47% osób badanych. Według 22,2% osób objętych badaniem, z problemem wykluczenia społecznego spotyka się od 11% do 15% rodzin w Mieście Chełm. Osobę dotkniętą wykluczeniem społecznym zna osobiście 57% badanych mieszkańców.

Utrwalanie się biedy może prowadzić degradację rodziny i wartości z nią związanych oraz przyczyniać się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość. Podczas badania zapytano mieszkańców Chełma o to, jakie według nich występują główne skutki wykluczenia społecznego. W pytaniu tym, można było zaznaczyć maksymalnie trzy odpowiedzi. Według

badanych mieszkańców Chełma głównym skutkiem wykluczenia społecznego jest bieda i ubóstwo (84,6%). Kolejnym co do wielkości zagrożeń wynikających z bycia spychanym na margines według respondentów jest alkoholizm oraz narkomania (68%).

Dane dotyczące głównych skutków wykluczenia społecznego według mieszkańców Chełma przedstawia tabela nr 7.

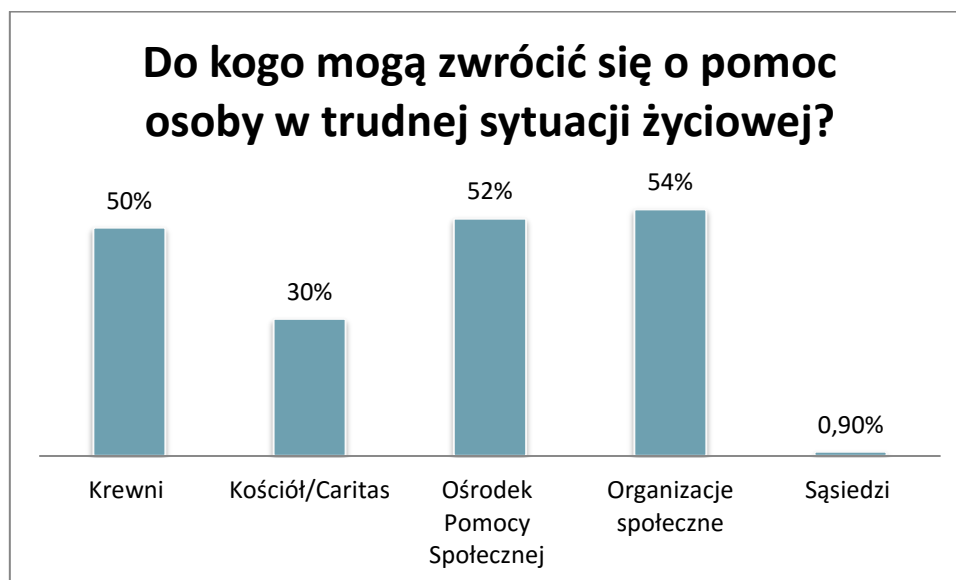
Tab.7. Główne skutki wykluczenia społecznego według mieszkańców Chełma

Bieda/ubóstwo	84,6%
Brak możliwości kształcenia się	40,2%
Przemoc w rodzinie	22%
Depresja	22%
Alkoholizm/narkomania	68%
Dziedziczenie negatywnych zwyczajów przez dzieci z rodzin zmarginalizowanych	33,2%
Brak wsparcia ze strony rodziny/przyjaciół	19,8%
Znikomy kontakt z innymi ludźmi lub jego całkowity brak	23,6%
Niechęć do podjęcia współpracy z jednostkami/instytucjami udzielającymi wsparcia społecznego	20%

Osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, według badanych mieszkańców Chełma, mogą liczyć na pomoc organizacji społecznych (54%), Ośrodka Pomocy Społecznej (52%) oraz swoich krewnych (na tę odpowiedź wskazało 50% badanych). Wśród badanych 30% z nich jest przekonanych, że pomoc można uzyskać od Kościoła/Caritasu. Jedyne 0,9% osób wskazało, że można szukać pomocy wśród sąsiadów.

Dane dotyczące zwracania się o pomoc osoby w trudnej sytuacji życiowej według mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 8.

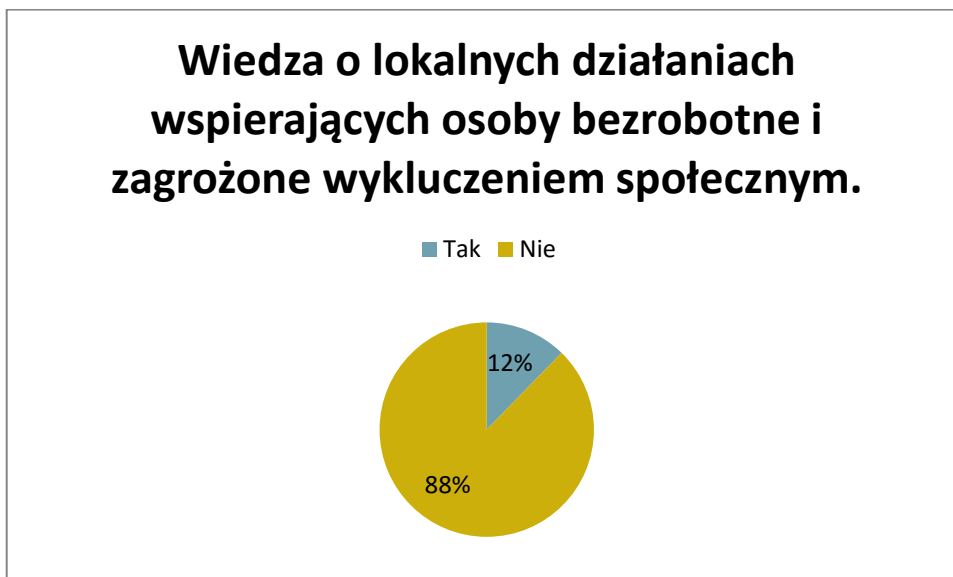
Wyk.8. Zwracanie się o pomoc osoby w trudnej sytuacji życiowej według mieszkańców

Wśród badanych osób, 12% mieszkańców Chełma posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Wśród najczęściej wymienianych przez respondentów działań podejmowanych przez władze lokalne znalazły się akcje organizowane w ramach Centrum Integracji Społecznej.

Dane dotyczące wiedzy o lokalnych działaniach wspieranych osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym według mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 9.

Wyk.9. Wiedza o lokalnych działaniach wspierające osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym według mieszkańców Chełma

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

Jak wynika z opinii respondentów zamieszkujących Miasto Chełm, zjawisko alkoholizmu jest poważnym problemem społecznym. Badania naukowe potwierdziły, iż występuje istotna korelacja pomiędzy nadmiernym spożywaniem alkoholu a zachowaniami przemocowymi. Z badań zrealizowanych przez Pernanena wynika, iż 42% zgłaszanych przez policję przestępstw kryminalnych, popełnianych jest pod wpływem alkoholu.³

„Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje

³ Reiss, A.J., Jr., & Roth, J.A., eds. Understanding and Preventing Violence. Vol. 3. Washington, DC: National Academy Press, 1994

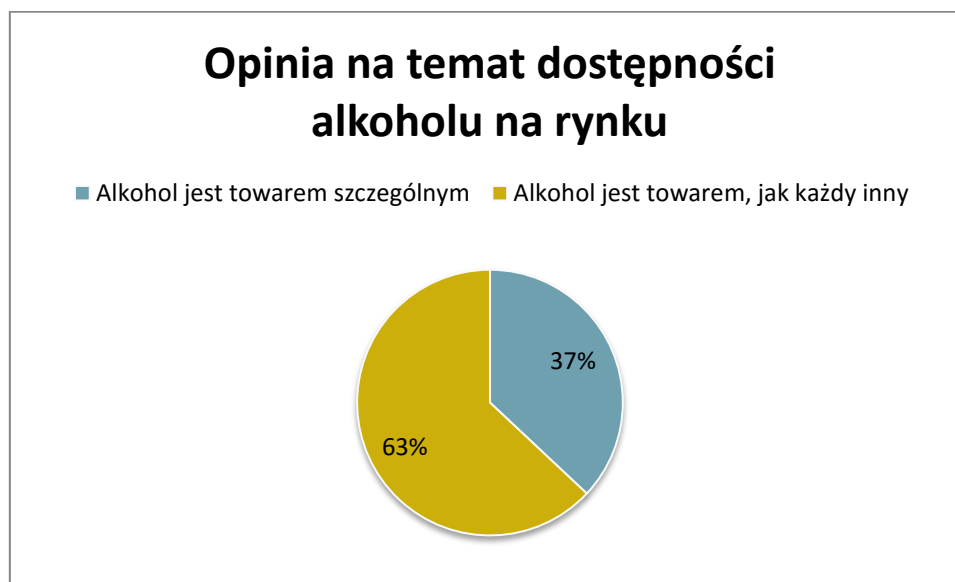
abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie.”⁴

W przeprowadzonych badaniach istotne stały się następujące zagadnienia: jaka jest wiedza i stosunek do alkoholu, czy w środowisku lokalnym występują zagrożenia (bójki, wandalizm) związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu, czy respondenci widzą jakieś zmiany związane z alkoholem na przestrzeni ostatnich 10 lat oraz czy posiadają wiedzę o działaniach władz związanych z tym zagadnieniem.

Zapytano o postawę względem dostępności alkoholu. Poproszono badanych o określenie, czy uważają, że alkohol jest towarem szczególnym, w związku, z czym dostęp do niego powinien być ograniczony i kontrolowany, czy też alkohol jest towarem, jak każdy inny i zasady sprzedaży nie powinny być wyjątkowe. Według 37% mieszkańców Chełma alkohol jest towarem szczególnym i dlatego dostęp do niego musi być kontrolowany i ograniczony.

Dane dotyczące opinii na temat dostępności alkoholu na rynku zawiera wykres nr 10.

Wyk.10. Opinie na temat dostępności alkoholu na rynku

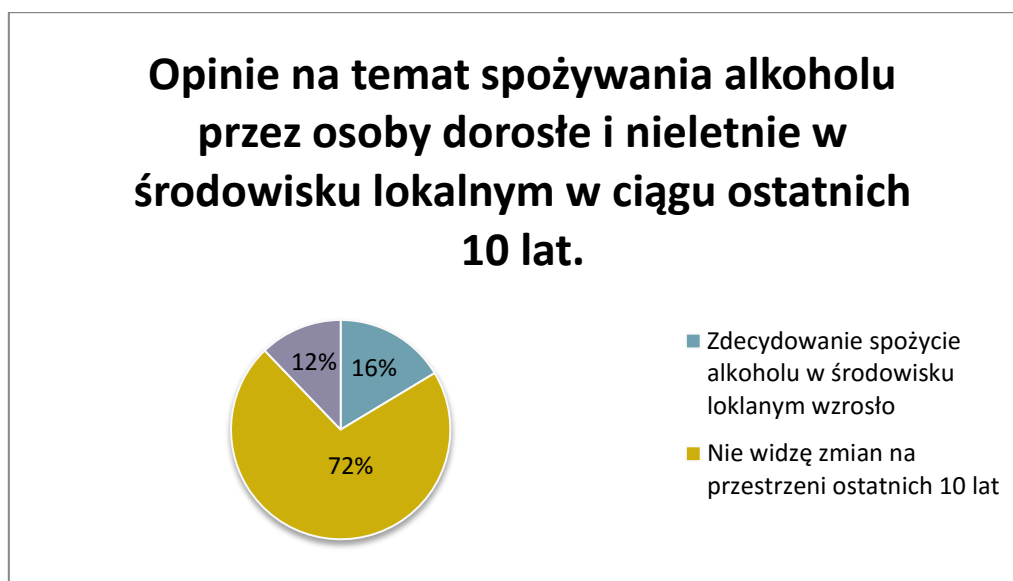
W przeprowadzonym badaniu interesowało nas również, czy respondenci zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku. Według 16% badanych

⁴ CBOS „*Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*”, 2007r.

spożycie alkoholu zdecydowanie wzrosło, 72% ankietowanych zadeklarowało, że na przestrzeni ostatnich 10 lat spożycie alkoholu w ich Mieście nie zmieniło się, a 12% badanych uważa, że zmalało.

Dane dotyczące opinii na temat spożywania alkoholu przez osoby dorosłe i nieletnie w środowisku lokalnym w ciągu ostatnich 10 lat zawiera wykres nr 11.

Wyk.11. Opinie na temat spożywania alkoholu przez osoby dorosłe i nieletnie w środowisku lokalnym w ciągu ostatnich 10 lat

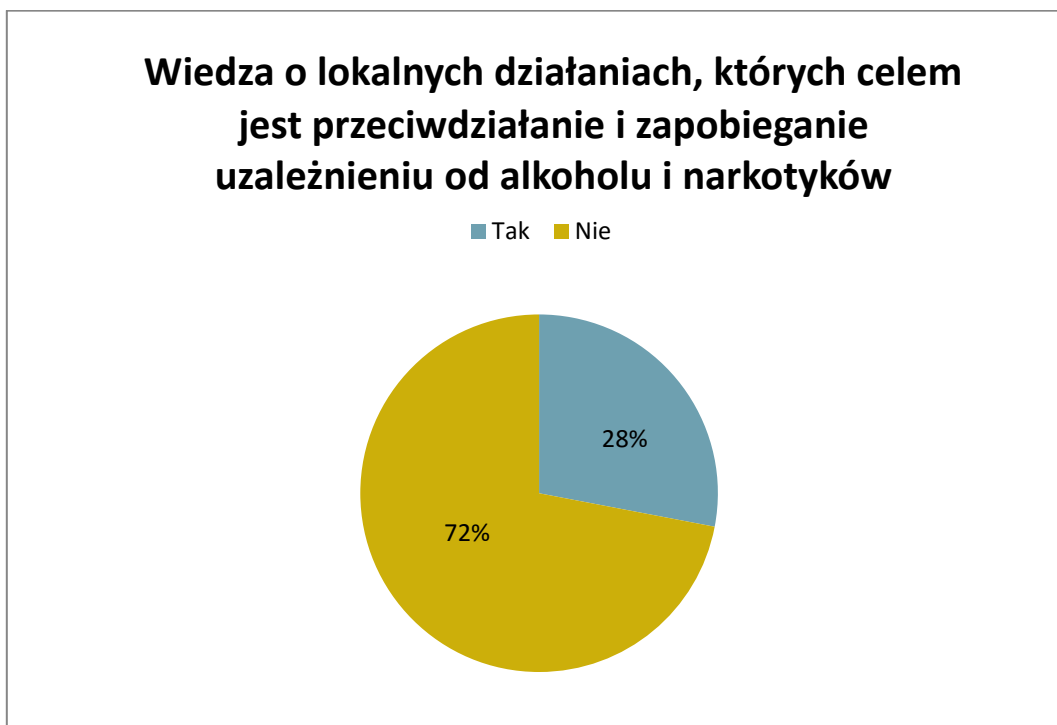

Według 67% respondentów na terenie Miasta Chełm można w raczej łatwy oraz bardzo łatwy sposób kupić alkohol z nielegalnych źródeł.

Zbadano wiedzę respondentów na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków. Wśród badanych osób, 28% mieszkańców Chełma deklaruje, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom od alkoholu oraz narkotyków. Wśród działań prowadzonych w mieście, respondenci wymieniają działalność profilaktyczną prowadzoną w szkołach oraz spotkania Grupy Anonimowych Alkoholików.

Dane dotyczące wiedzy o lokalnych działaniach, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków zawiera wykres nr 12.

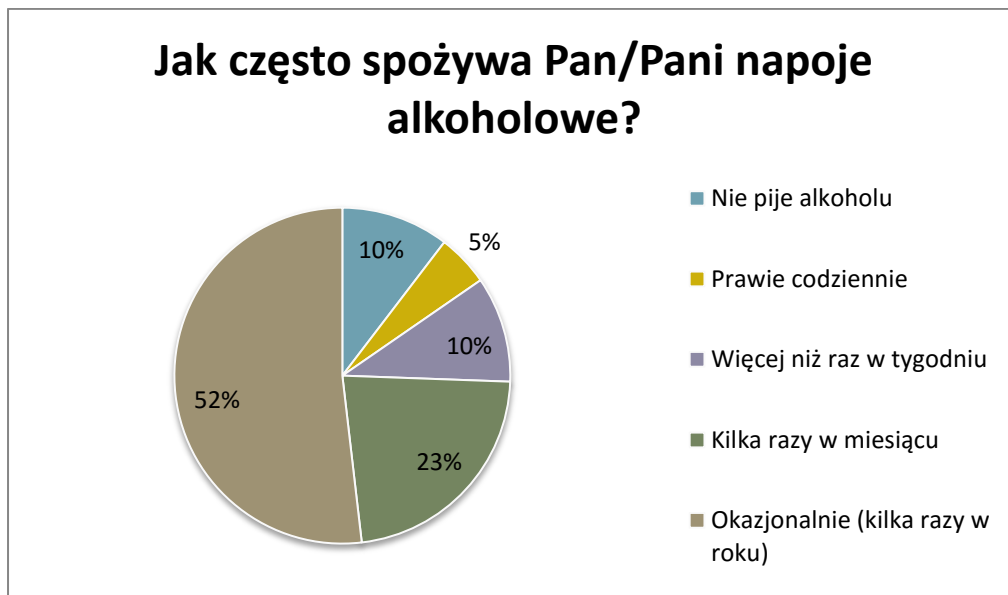
Wyk.12. Wiedza o lokalnych działaniach, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości spożywania alkoholu – 69,7% badanych kobiet oraz 28,6% badanych mężczyzn w Chełmie pije alkohol okazjonalnie (od czasu do czasu), a 18,4% badanych kobiet nie pije alkoholu w ogóle. Picie alkoholu w Chełmie różni się ze względu na płeć. Wśród badanych mężczyzn nie znalazł się żaden, który zachowuje całkowitą abstynencję, natomiast 36,6% mężczyzn przyznaje się do spożywania alkoholu kilka razy w miesiącu. Kobiety, które sięgają po napoje alkoholowe kilka razy w miesiącu stanowią 18,4%. Poniższy wykres przedstawia zbiorcze wyniki.

Dane dotyczące częstotliwości spożywania napojów alkoholowych wśród mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 13.

Wyk.13. Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych wśród mieszkańców Chełma

Mieszkańcy Chełma w wieku 18-24 lata spożywają alkohol okazjonalnie (80%). We wszystkich grupach wiekowych spożywanie alkoholu jedynie przy okazji (imieniny, urodziny), jest najpopularniejsze. W grupie 25-34 lat 57,9% respondentów spożywa alkohol więcej niż raz w tygodniu.

Dane dotyczące spożywania alkoholu wśród mieszkańców Chełma w podziale na wiek przedstawia wykres nr 14.

Wyk.14. Spożywanie alkoholu wśród mieszkańców Chełma w podziale na wiek

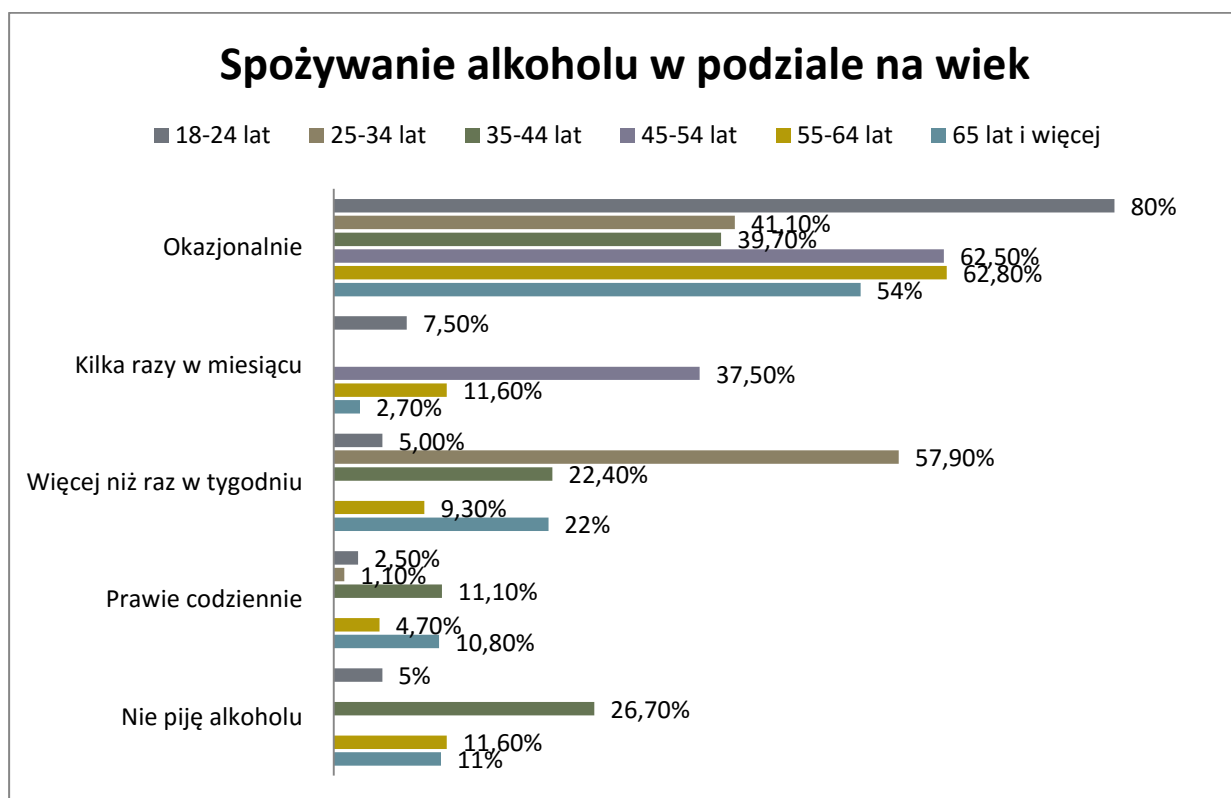

Tabela poniżej przedstawia rozkład częstości odpowiedzi na pytanie dotyczące spożywania alkoholu przez respondentów w podziale na osiedla. Ilość odpowiedzi udzielonych przez badanych w poszczególnych grupach okazała się być zbyt niska, aby można było analizować ją procentowo. W takich sytuacjach lepiej spojrzeć na dane wyrażone w liczbach.

Na terenie takich osiedli jak: Osiedle Zachód, Osiedle Działki oraz Osiedle Słoneczne mieszkańcy deklarują najmniejsze spożycia alkoholu. Badani zamieszkujący te osiedla deklarują całkowitą abstynencję lub sięganie po alkohol jedynie okazjonalnie.

Najbardziej zagrożonymi rejonami w mieście Chełm pod względem częstotliwości spożywanego alkoholu przez mieszkańców jest: Osiedle Dyrekcyjna Górna oraz Osiedle

Cementowni. Mieszkańcy tych miejsc deklarują bardzo częste (codzienne lub kilka razy w tygodniu), picie alkoholu.

Dane dotyczące spożywania alkoholu przez mieszkańców Chełma w podziale na osiedla przedstawia tabela nr 8.

Tab.8. Spożywanie alkoholu przez mieszkańców Chełma w podziale na osiedla

Osiedle		Liczba obserwacji	Ogółem
Osiedle Rejowiecka	Nie poję alkoholu	-	39
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	19	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	20	
Osiedle Zachód	Nie poję alkoholu	19	39
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	-	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	20	
Osiedle Śródmieście	Nie poję alkoholu	-	55
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	40	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	15	
Osiedle Dyrekcja Dolna	Nie poję alkoholu	-	54
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	26	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	28	
Osiedle Dyrekcja Górna	Nie poję alkoholu	-	9
	Prawie codziennie	9	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	-	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	-	
Osiedle Cementowni	Nie poję alkoholu	-	18
	Prawie codziennie	11	

	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	-	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	7	
Osiedle Działki	Nie poję alkoholu	2	19
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	-	
Osiedle XXX-lecia	Średnio raz w miesiącu	-	18
	Okazjonalnie	17	
	Nie poję alkoholu	-	
	Prawie codziennie	-	
Osiedle Kościuszki	Więcej niż raz w tygodniu	7	21
	Kilka razy w miesiącu	-	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	11	
Osiedle Słoneczne	Nie poję alkoholu	1	27
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	-	
Inne	Średnio raz w miesiącu	-	104
	Okazjonalnie	7	
	Nie poję alkoholu	20	
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	-	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	7	
Inne	Nie poję alkoholu	1	21
	Prawie codziennie	-	
	Więcej niż raz w tygodniu	-	
	Kilka razy w miesiącu	6	
Osiedle Słoneczne	Średnio raz w miesiącu	-	27
	Okazjonalnie	14	
	Nie poję alkoholu	20	
	Prawie codziennie	-	
Inne	Więcej niż raz w tygodniu	34	104
	Kilka razy w miesiącu	-	
	Średnio raz w miesiącu	-	
	Okazjonalnie	70	

Poniższe statystyki dotyczą rodzajów spożywanego alkoholu przez mieszkańców Chełma. Wśród badanych mieszkańców Chełma 57,9% spożyło napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 25,9% badanych spożywało je 10 lub więcej razy. Prawie 60% badanych deklaruje, że spożyło wino przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 9,2% badanych spożywało je 10 lub więcej razy. W ciągu ostatnich 12 miesięcy, 86,9% ankietowanych spożywało piwo przynajmniej raz w ciągu tego okresu, a

41,4% respondentów spożywało je 10 lub więcej razy. Kobiety w Chełmie częściej wybierają wino, natomiast mężczyźni preferują spożywanie piwa bądź napojów wysokoprocentowych. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość spożywania konkretnych napojów alkoholowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

Dane dotyczące rodzaju spożywanego alkoholu przez dorosłych mieszkańców Chełma w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania zawiera tabela nr 9.

Tab.9. Rodzaje spożywanego alkoholu przez dorosłych mieszkańców Chełma w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania

	Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
PIWO			
Nigdy	-	24,2%	13,10%
1-2 razy	-	25,1%	13,60%
3-5 razy	-	25,6%	13,90%
6-9 razy	28%	9,7%	18,10%
10-19 razy	3,4%	5,3%	4,50%
20-39 razy	-	10,1%	5,50%
40 i więcej razy	68,6%	-	31,40%
WINO			
Nigdy	81,5%	13,3%	41,80%
1-2 razy	14,4%	28,1%	22,30%
3-5 razy	3,4%	35,5%	22,10%
6-9 razy	0,7%	7,4%	4,60%
10-19 razy	-	15,8%	9,20%
20-39 razy	-	-	-
40 i więcej razy	-	-	-
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	33,7%	49,5%	42,10%
1-2 razy	1,1%	31,5%	17,30%
3-5 razy	-	15,5%	8,30%

6-9 razy	11,4%	2%	6,40%
10-19 razy	53,7%	1,5%	25,90%
20-39 razy	-	-	-
40 i więcej razy	-	-	-

W przypadku rozróżnienia na płeć– 75,8% respondentek spożyła piwo przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, 50,5% respondentek spożyło napoje wysokoprocentowe przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 86,7% respondentek deklaruje spożycie wina przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wszyscy badani mężczyźni deklarują picie piwa przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Natomiast, 18,5% mężczyzn deklaruje spożycie wina przynajmniej raz w ciągu ostatniego roku. Wśród badanych mężczyzn 66,3% z nich deklaruje spożycie napojów wysokoprocentowych przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

Zapytano badanych również o to, jaką ilość alkoholu spożywali podczas 30 dni przed badaniem. Według odpowiedzi badanych osób 51,2% w tym czasie spożyło od 2 do 3 piw, 65,5% wypilo zaledwie jedną lampkę wina, a 42,7% wypilo od 2 do 4 kieliszków wódki.

Dane dotyczące ilości spożytego alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem zawiera tabela nr 10.

Tab.10. Ilość spożywanego alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przez badaniem

	Mężczyźni	Kobiety	Mężczyźni
PIWO			
Jedno piwo	-	75%	14%
Od 2 do 3 piw	62,9%	-	51,20%
Od 4 do 5 piw	2,9%	25%	7%
Powyżej 5 piw	34,3%	-	27,90%
WINO			
1 lampka wina (około 125 ml)	41,7%	88,1%	65,50%
Od 2 do 3 lampek wina	7,3%	11,9% %	9,60%
Od 4 do 5 lampek wina	51%	-	24,90%

Powyżej 5 lampek wina	-	-	-
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
1 kieliszek wódki	-	26,7%	11%
2-4 kieliszki wódki	41,4%	44,6%	42,70%
5-7 kieliszków wódki	17,2%	24,8%	20,30%
Powyżej 7 kieliszków wódki	41,4%	4%	26%

Spośród wszystkich badanych mieszkańców Chełma 60,4% nigdy nie była w stanie upojenia alkoholowego. Na pytanie o najczęstsze powody sięgania po alkohol respondenci wskazują: chęć wyluzowania się (79,8%). Nieco rzadziej respondenci wskazywali na namowy, presje ze strony znajomych (7%) oraz chęć zapomnienia o problemach (7%).

Wśród respondentów widoczna jest całkowita zgoda co do potępiania takich zachowań jak: sprzedaż alkoholu osobie nieletniej, sprzedaż alkoholu osobie nietrzeźwej, spożywanie alkoholu przez kobietę w ciąży oraz spożywanie alkoholu przez pracowników w trakcie pracy. Wszyscy respondenci (100%) dostrzegają coś złego w tego typu zachowaniach.

Jednak 23% osób często lub bardzo często spotyka się z sytuacją sprzedaży alkoholu osobie nieletniej. Sposób badanych 46,4% często lub bardzo często jest świadkiem sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej. Jedynie 5,8% respondentów jest uczestnikami zdarzenia, w którym alkohol spożywa kobieta w ciąży. Często oraz bardzo często z sytuacją spożywania alkoholu przez pracowników w trakcie pracy spotyka się 16,2% badanych.

Prawie połowa badanych (44,7%) zgadza się ze stwierdzeniem, że alkoholizm jest tak samo niebezpieczny dla funkcjonowania jednostki i jej rodziny jak inne problemy społeczne (ubóstwo, przemoc itp.) 30% mieszkańców Chełma, którzy wzięli udział w badaniu twierdzi, że alkoholizm jest bardziej niebezpieczny od innych zagrożeń. Wskazywać to może, na dużą świadomość problemu.

Zjawisko nadmiernego spożywania alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem i pojawiać się w życiu publicznym w postaci bójek, awantur, pobić czy wulgaryzmów. Zapytaliśmy respondentów, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania doświadczyli lub byli świadkami któregoś z tych nieprzyjemnych przeżyć. 32% badanych nie

było świadkiem ani uczestnikiem tego typu wydarzeń, 48% respondentów doświadczyła lub była świadkiem głośnego i nagannego zachowania młodzieży, kolejno 44% doświadczyła awantury, 20% osób - wandalizmu, 23% ankietowanych- bójki,. Ani jedna badana osoba nie doświadczyła bezpośredniej krzywdy w postaci kradzieży, pobicia lub wulgaryzmów.

Dane dotyczące wydarzenia związanego ze spożywaniem alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy zawiera wykres nr 15.

Wyk.15. Wydarzenia związane ze spożywaniem alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy

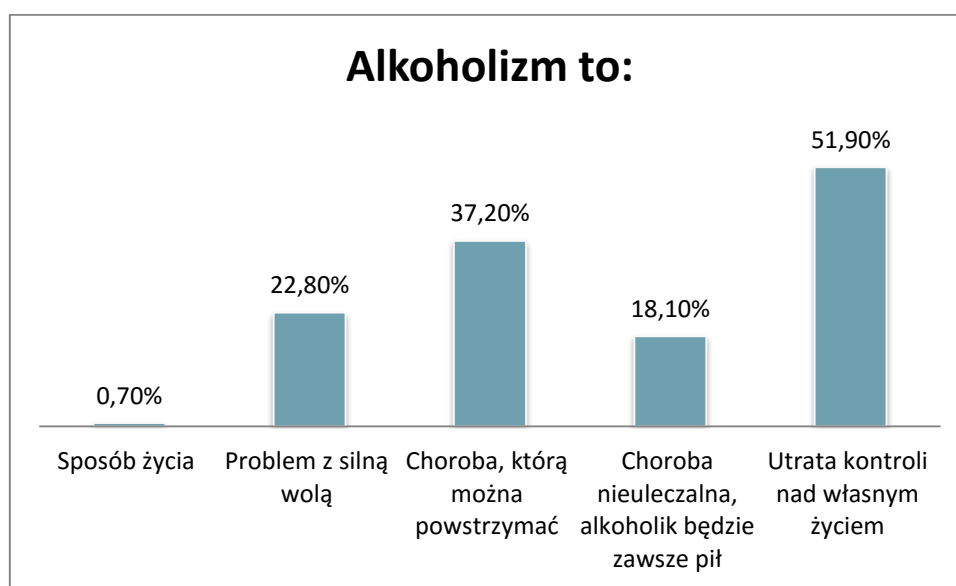
Jak wskazuje wykres, najwięcej nieprzyjemnych doświadczeń respondenci mieli z nagannie zachowującą się młodzieżą oraz z awanturującymi się osobami.

Kolejnym ważnym zagadnieniem w badaniu był problem nadużywania alkoholu. Poproszono badanych o zdefiniowanie alkoholizmu. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi przez jednego badanego. Najwięcej badanych wskazuje na utratę kontroli nad własnym życiem (51,9%), badani określają alkoholizm jako chorobę, którą można powstrzymać (37,2%) i problemy z silną wolą (22,8%). Takie podejście wskazuje na dużą świadomość i znajomość tematu oraz jest wyrazem empatii i zrozumienia problemu. Wśród badanych 18,1% mówi o alkoholizmie jako o chorobie nieuleczalnej, a alkoholika utożsamia z osobą, która pije i będzie piła. Tylko 0,7% badanych sądzi, że jest to sposób życia.

Alkoholizm z medycznego punktu widzenia jest chorobą, z którą należy walczyć poprzez specjalistyczną pomoc oraz wsparcie najbliższych.

Dane dotyczące definiowania alkoholizmu przez mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 16.

Wyk.16. Definiowanie alkoholizmu przez mieszkańców Chełma

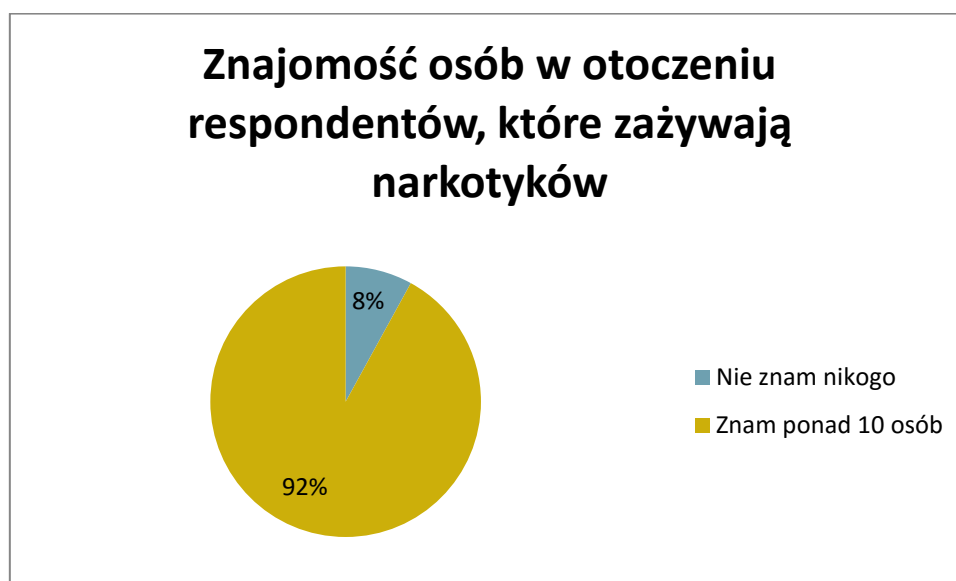

Narkotyki w środowisku lokalnym

Problem narkotyków jest umiarkowanie poważny wśród dorosłych mieszkańców Chełma. Odsetek badanych mieszkańców, który próbował narkotyków jest porównywalny do wyników analiz ogólnopolskich. Zapytano respondentów, ile znają osób w swoim otoczeniu, które używają narkotyków. Wśród mieszkańców Chełma 98,2% badanych kobiet deklaruje, że w ogóle nie zna nikogo, a 1,8% zna więcej niż 10 osób. Jeśli chodzi o badanych mężczyzn – 83,4% przyznaje, że nie zna nikogo, a 16,6% mężczyzn zna więcej niż 10 osób, które zażywają narkotyki. Całościowe zestawienie odpowiedzi respondentów przedstawia poniższy wykres.

Dane dotyczące znajomości osób w otoczeniu respondentów, które zażywają narkotyków przedstawia wykres nr 17.

Wyk.17. Znajomość osób w otoczeniu respondentów, które zażywają narkotyki

Wśród mieszkańców Chełma, 92% badanych przyznaje, że nie zna nikogo, a 8% zna ponad 10 osób. Jest to umiarkowanie niepokojący wynik. W badaniu tym istotne znaczenie miało również, czy respondenci wiedzą, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Zdecydowana większość badanych mieszkańców Chełma nie posiada takiej wiedzy (90,6%), lecz prawie co dziesiąty ankietowany wie gdzie kupić narkotyki.

Wśród mieszkańców nie wystąpiło zróżnicowanie na płeć pod względem używania narkotyków, o czym świadczą wyniki podsumowujące następane pytanie: „Czy kiedykolwiek zażyłeś narkotyk?”. Trzeba wyraźnie podkreślić, że przyznanie się do używania narkotyków (lub nawet jednorazowej próby) jest w istocie przyznaniem się do czynu karalnego w Polsce. Ponadto zażywanie narkotyków nie jest czymś powszechnie akceptowanym, dlatego można by spodziewać się raczej niewielkiego odsetka odpowiedzi twierdzących.

W tym miejscu warto odwołać się do sondażu Centrum Badania Opinii Publicznej „Postawy wobec narkotyków” z 2011 roku. Spytano respondentów, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. W stosunku do respondentów większy odsetek badanych odpowiedział „tak” – 7%. W przypadku respondentów przebadanych w Chełmie, 1% osób odpowiedziało twierdząco na pytanie o zażywanie narkotyków. W 2011 roku 93% populacji deklarowało, że nie próbowało narkotyków. Warto również zwrócić uwagę, że narkotyki w populacji zażywali głównie mężczyźni (10%) i 4% kobiet. Wśród analizowanej próby badanych (mieszkańców Chełma), żaden mężczyzna nie przyznał się do zażywania narkotyków. Kobiety, które miało doświadczenie z zażywaniem tego typu substancji (1%), przyznaje się wyłącznie do spożywania grzybów halucynogennych. Respondentki twierdzą, że robiły to, aby zapomnieć o swoich problemach.

Dane dotyczące zażywania narkotyków przez mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 18.

Wyk.18. Zażywanie narkotyków przez mieszkańców Chełma

W przypadku używania dopalaczy, żaden z respondentów nie miał tego typu doświadczeń. Wśród mieszkańców Chełma, 91,8% badanych nie zna nikogo, kto spożył tego typu substancje psychoaktywne, a 8,2% zna od 5 do 10 osób. Natomiast, 21% badanych wie, gdzie można nabyć takie produkty.

Zapytano mieszkańców Chełma również o to, czy są świadomi konsekwencji wynikających z zażywania narkotyków oraz dopalaczy. Prawie 80% badanych twierdzi, iż

mają odpowiednią wiedzę w tym zakresie, a jako główny skutek podają śmierć. Duża świadomość skutków zażywania tego rodzaju substancji psychoaktywnych może wynikać z częstego uczestnictwa mieszkańców Chełma w zajęciach profilaktycznych na ten temat. 69,7% było uczestnikami takich spotkań. Być może przez to, aż 70,2% badanych wie, gdzie można otrzymać pomoc z powodu uzależnienia od narkotyków lub dopalaczy.

Przemoc

„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).”

„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.⁵

Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem, które stosunkowo często występuje wśród polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. W badaniu interesowało nas przede wszystkim zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie i stosowanie jej w stosunku do dzieci, oraz skala zjawiska w Mieście Chełm.

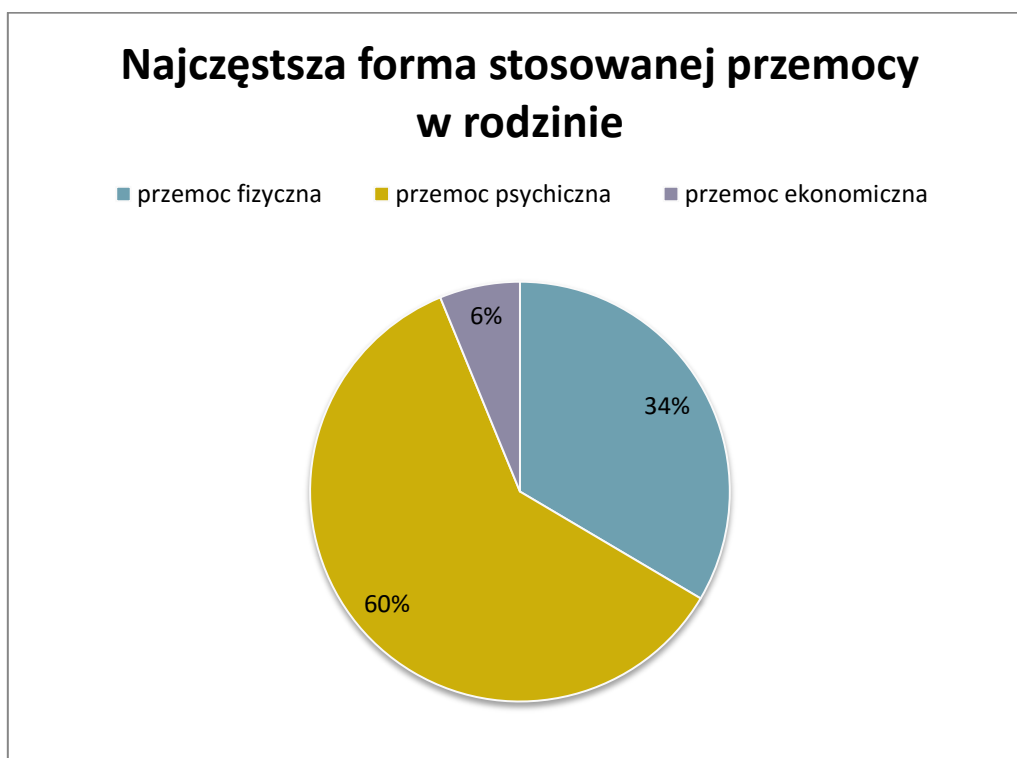
Według dorosłych mieszkańców Chełma przemoc i przemoc w rodzinie nie oznacza tego samego. W ten sposób odpowiedziało 60,9% badanych. Najczęstszymi rodzajami przemocy, jakie wymienili respondenci była przemoc: fizyczna, psychiczna oraz ekonomiczna. Zapytano badanych o ich subiektywną ocenę na temat tego, ile rodzin (procentowo) dotyka zjawisko przemocy w rodzinie. Prawie 60% osób odpowiedziało, że jest to około 20% rodzin. Spośród wszystkich badanych, 24,8% osób szacuje, że jest to od 21% do 40%. Natomiast, 17% badanych mieszkańców Chełma uważa, że od 41% do 60% rodzin dotyka problem przemocy

⁵ CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

Wszyscy (100%) dorośli mieszkańcy Chełma zgodzili się ze stwierdzeniem, że we wszystkich rodzinach może dojść do aktów przemocy, niezależnie od wielkości rodziny.

Dane dotyczące najczęstszej formy przemocy stosowanej w rodzinie według mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 19.

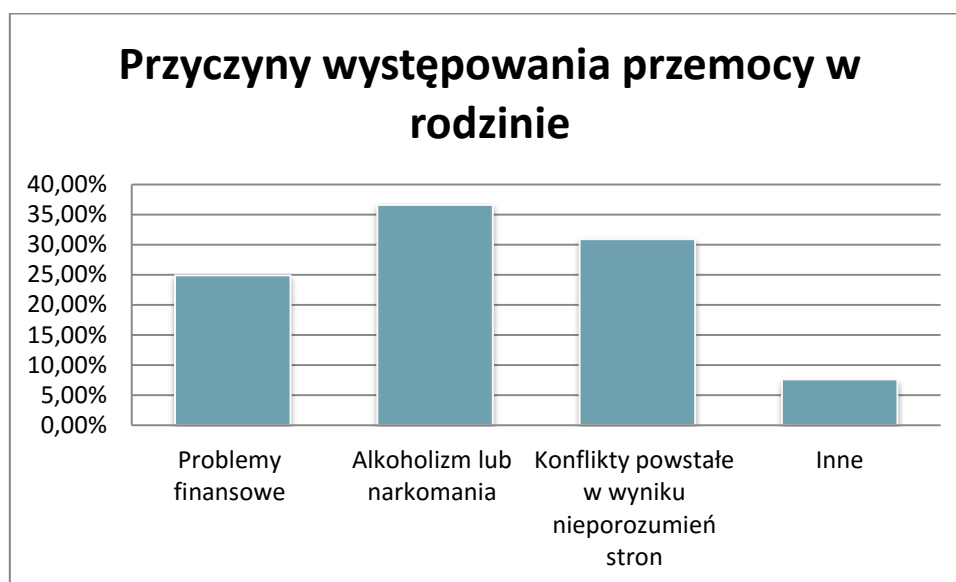
Wyk.19. Najczęstsze formy przemocy stosowanej w rodzinie według mieszkańców Chełma

Według badanych, najczęstszą formą stosowania przemocy w rodzinie jest przemoc psychiczna (60,3%), następnie przemoc fizyczna (33,5%) oraz ekonomiczna (6,2%). Żadna osoba biorąca udział w badaniu nie zgodziła się ze stwierdzeniem, że przemoc seksualna jest najczęstszą ze stosowanych form przemocy w rodzinie.

Dane dotyczące przyczyn występowania przemocy w rodzinie według mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 20.

Wyk.20. Przyczyny występowania przemocy w rodzinie według mieszkańców Chełma.

Za najważniejszą przyczynę przemocy w rodzinie respondenci uznają uzależnienie od alkoholu lub narkotyków. Zdaniem badanych najbardziej narażone na tego typu zachowania są kobiety (69% badanych odpowiedziało w ten sposób), oraz dzieci (26,1%). Sprawcami przemocy, zdaniem dorosłych mieszkańców Chełma są mężczyźni – w ten sposób odpowiedziało 99% osób.

Zapytano respondentów, czy znają osoby, które doświadczają przemocy fizycznej ze strony najbliższych. Przeważają zdecydowanie osoby, które nie znają takich osób (81,9%) w porównaniu do osób, które znają osoby doświadczające przemocy (18,1%). Rodziny, w których występuje przemoc zna 32% badanych kobiet oraz żaden z badanych mężczyzn.

Wśród mieszkańców Chełma, 4,7% respondentów przyznało również, że sami doznali w przeszłości aktów przemocy ze strony członka rodziny. Ofiarami w tym przypadku były kobiety, a forma przemocy stosowana wobec nich to głównie przemoc psychiczna.

Część dorosłych mieszkańców Chełma (89,8%) uznało, że nie ma żadnego uzasadnienia w przypadku stosowania aktów przemocy. Ponad połowa respondentów twierdzi, że odpowiedzialni za przemoc są sprawcy (53,3%). Jednak, aż 41,4% odpowiedziało, że odpowiedzialność za akt przemocy ponosi zarówno sprawca jak i ofiara. W przypadku wystąpienia przemocy domowej, respondenci informowali głównie policję oraz Ośrodek Pomocy Społecznej.

Ze stwierdzenie, że sprawca przemocy w rodzinie potrzebuje pomocy, zgodziło się 93,8% osób biorących udział w badaniu. Badani najczęściej wskazywali, że sprawca powiem zgłosić się do psychologa, bądź terapeuty.

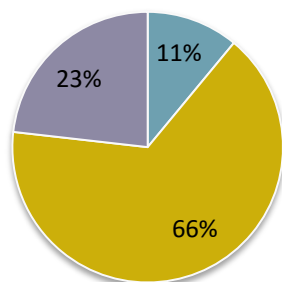
Skala zjawiska przemocy zdaje się być stosunkowo poważna, jeśli weźmie się pod uwagę, że istnieją osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. Przemoc psychiczna i fizyczna w rodzinie jest poważnym problemem społecznym.

W związku z powyższym zbadano, czy respondenci wiedzą o instytucjach, które zajmują się pomocą osobom dotkniętym problemem przemocy w rodzinie. Wśród badanych 66% słyszało o procedurze „Niebieskiej Karty”. Zaledwie 11% wie o istnieniu Zespołu Interdyscyplinarnego. Natomiast 23% dorosłych mieszkańców Chełma należałoby poddać edukacji w tym zakresie.

Dane dotyczące wiedzy na temat działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełmie lub procedurze „Niebieskiej Karty” wśród mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 21.

Wyk.21. Wiedza na temat działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełmie lub procedurze „Niebieskiej Karty” wśród mieszkańców Chełma

Czy słyszał/a Pan/Pani o Zespole Interdyscyplinarnym w Chełmie lub procedurze "Niebieskiej Karty"?

- Słyszałem/am tylko o Zespole Interdyscyplinarnym
- Słyszałem/am tylko o procedurze "Niebieskiej Karty"
- Nie, nie słyszałem/am o żadnych z nich

Dorośli mieszkańcy a uzależnienia czynnościowe

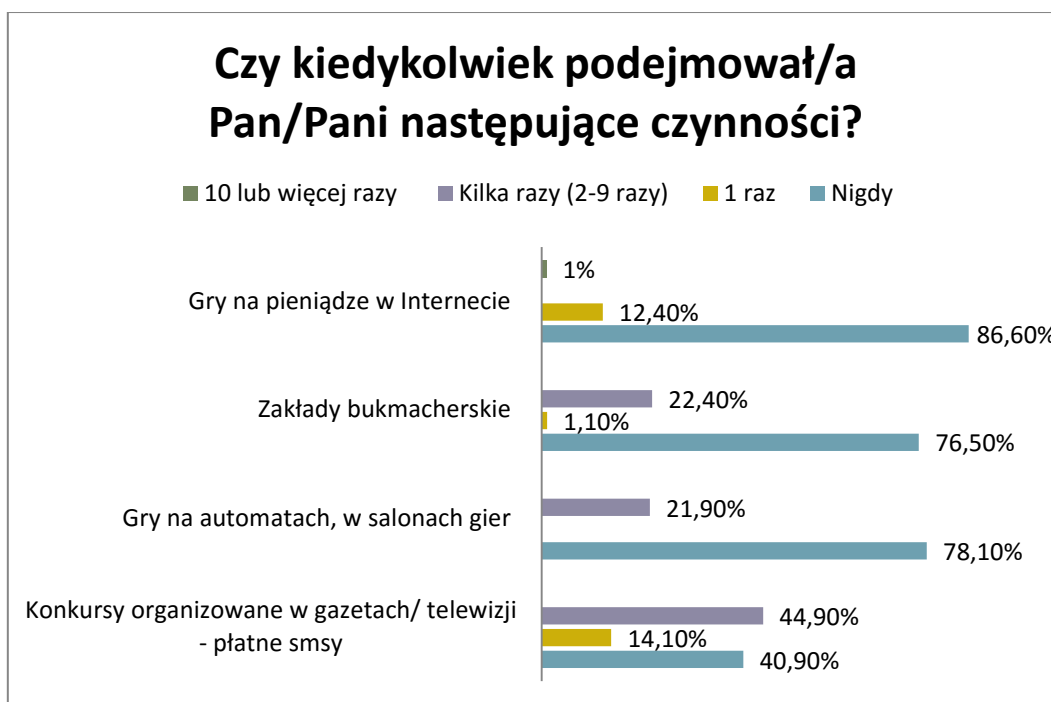
Uzależnienia behawioralne to stosunkowo nowe pojęcie, zapoczątkowane przez austriackiego psychoanalityka o nazwisku Otto Fenichel, który po raz pierwszy użył tego terminu w swoim dziele *Teorie psychoanalityczne neuroz* w roku 1945. Ten typ uzależnień można nazywać również uzależnieniami czynnościowymi lub „toksykomania bez substancji”. Zjawisko to, oznacza uzależnienie jednostki od pewnych zachowań, które nierzadko są akceptowane społecznie. Zachowania te, nie mają charakteru uzależnień od jakichkolwiek substancji chemicznych. Ważną kwestią, o której należy pamiętać jest fakt, że podobnie jak w przypadku innych uzależnień, jednostka traci kontrolę nad określonym zachowaniem.⁶

Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Takie zachowanie może w łatwy sposób uzależnić osobę na tyle, że straci ona nad nim kontrolę. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy zarówno dorosłych, jak również dzieci i młodzieży. W badaniu skoncentrowano się na czterech formach gier hazardowych, pytając mieszkańców Chełma o ich osobiste doświadczenia.

⁶ Dostępne w Internecie: <http://www.narkomania.org.pl/czytelnia/uzaleznienie-od-czynnosci-zdefiniowanie-pojecia-specyfika-problemu-kierunki-diagnozy>

Dane dotyczące podejmowania czynności zaliczanych do uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 22.

Wyk.22. Podejmowanie czynności zaliczanych do uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Chełma

W grze na pieniądze w Internecie brało udział 13,4% badanych mieszkańców Chełma. Badanie CBOS z 2011 roku pokazuje, że 1% Polaków grało w jakąkolwiek grę na pieniądze

w Internecie w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. W tym miejscu warto dodać, że pytano o doświadczenia w ciągu całego życia.

Respondenci zostali poproszeni o wymienienie rodzajów uzależnień behawioralnych, które są im znane. Najczęściej pojawiały się następujące przykłady: hazard, zakupoholizm oraz uzależnienia od seksu.

Większość badanych mieszkańców Chełma nie obstawiała nigdy żadnych zakładów bukmacherskich, 1,1% respondentów zrobiło to raz, 22,4% badanych miało takie doświadczenie kilka razy. Podobnie jak w przypadku zakładów bukmacherskich większość badanych nie grała nigdy na automatach. Wśród badanych 21,9% osób przyznaje się do zaglądania do salonów gier kilka razy (2 i więcej), w ciągu całego swojego życia. Spośród badanych mieszkańców Chełma 40,9% nigdy nie brało udziału w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów. Natomiast, 18% badanych wzięło udział w takim konkursie raz, prawie połowa badanych – kilka razy.

W badaniu CBOS w 2011 roku na temat hazardu, 18% Polaków deklarowało uczestnictwo w konkursach czy grach tego typu w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

W czasie wypełniania kwestionariusza respondenci zostali poproszeni o ocenę, w jakim stopniu poniższe typy uzależnień mogą mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny.

Poniższa tabela przedstawia częstotliwość w odniesieniu do tego zagadnienia:

Dane dotyczące oceny stopnia negatywnego wpływu poszczególnych typów uzależnień na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny zawiera tabela nr 11.

Tab.11. Ocena stopnia negatywnego wpływu poszczególnych typów uzależnień na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny

Czynność		Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Zakupoholizm	Nie ma wpływu	-	-	-

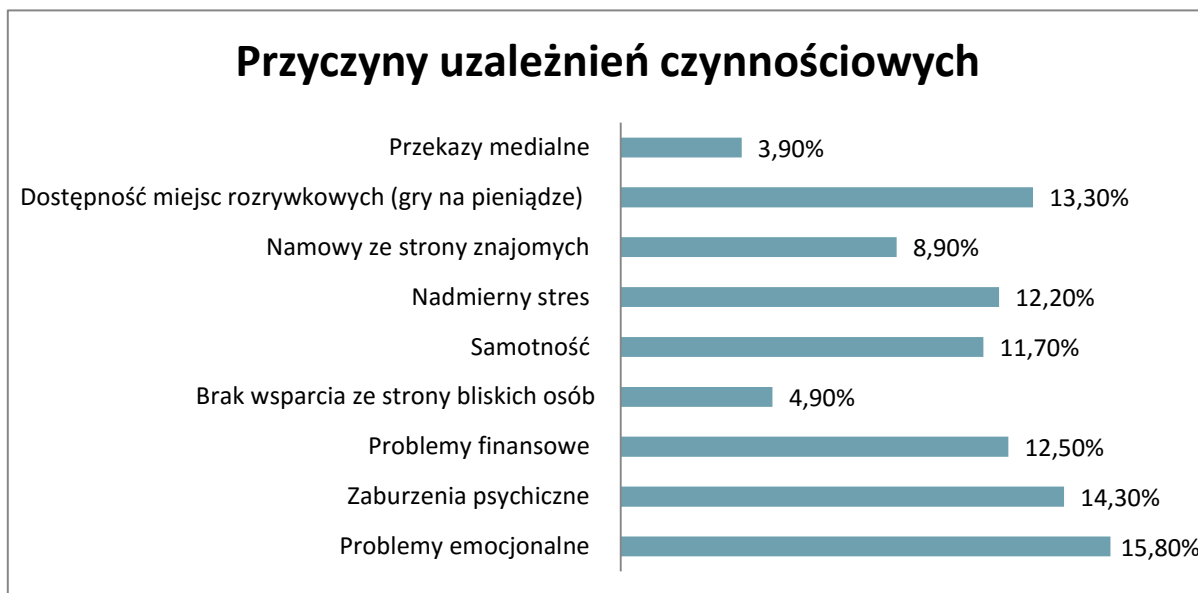
Diagnoza problemów społecznych – Miasto Chełm 2015

	Znikomy	14,3%	12,3%	13,2%
	Umiarkowany	23,4%	15,4%	18,9%
	Duży	28%	24,1%	25,8%
	Bardzo duży	34,3%	48,2%	42,2%
Uzależnienie od seksu/pornografii	Nie ma wpływu	-	-	-
	Znikomy	34,3%	-	14,9%
	Umiarkowany	14,3%	25%	20,3%
	Duży	17,1%	3,5%	9,4%
	Bardzo duży	34,3%	71,5%	55,3%
Uzależnienie od komputera	Nie ma wpływu	-	-	-
	Znikomy	22,9%	-	9,9%
	Umiarkowany	23,4%	4,4%	12,7%
	Duży	2,9%	2,6%	2,7%
	Bardzo duży	50,9%	93%	74,7%
Patologiczny hazard	Nie ma wpływu	-	-	-
	Znikomy	-	-	-
	Umiarkowany	16,6%	31,1%	24,8%
	Duży	25,7%	0,9%	11,7%
	Bardzo duży	57,7%	68%	63,5%
Pracoholizm	Nie ma wpływu	-	-	-
	Znikomy	-	1,8%	1%
	Umiarkowany	42,3%	43,4%	42,9%
	Duży	23,4%	8,8%	15,1%
	Bardzo duży	34,3%	46,1%	40,9%
Kompulsywne objadanie się	Nie ma wpływu	11,4%	-	5%
	Znikomy	-	19,3%	10,9%
	Umiarkowany	42,3%	25,4%	32,8%
	Duży	12%	14,5%	13,4%
	Bardzo duży	34,3%	40,8%	38%
Uzależnienie od ćwiczeń fizycznych	Nie ma wpływu	61,7%	39,9%	49,4%
	Znikomy	2,9%	9,2%	6,5%
	Umiarkowany	23,4%	19,3%	21,1%
	Duży	-	2,6%	1,5%
	Bardzo duży	12%	28,9%	21,6%

Dorośli mieszkańcy Chełma ocenili, że wszystkie wyżej wymienione typy zachowań należy uznać za duże, bądź bardzo duże zagrożenie. Jedynie uzależnienie od ćwiczeń fizycznych nie zostało uznane za badanych jako niebezpieczne. W swoich ocenach kobiety zawsze były bardziej radykalne od mężczyzn

Dane dotyczące przyczyn uzależnień czynnościowych według mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 23.

Wyk.23. Przyczyny uzależnień czynnościowych według mieszkańców Chełma

Dorośli mieszkańcy Chełma, którzy wzięli udział w badaniu mają bardzo zróżnicowane poglądy co do przyczyn uzależnień od różnych zachowań. Najwięcej osób (15,8%) wskazało jednak problemy emocjonalne, jako główny powód popadania w nałogi.

Niewielu z nich wskazało przekazy medialne (3,9%) oraz brak wsparcia ze strony bliskich, jako główne źródło uzależnienia.

Zapytano respondentów także o zagrożenia, jakie mogą wynikać z uzależnień od hazardu i innych tego typu zachowań. Duża część respondentów zgodziła się ze wszystkimi podanymi w kwestionariuszu niebezpieczeństwami. Wśród badanych mieszkańców Chełma, 98% osób zgodziło się z tym, że jednym ze skutków uzależnień behawioralnych mogą być problemy finansowe. Wszystkie osoby biorące udział w badaniu wskazały rozpad rodziny, jako jedno z zagrożeń. W przypadku kolejnych przykładów podanych w ankiecie rozkład procentowy był następujący:

- jako bardzo duże oraz duże zagrożenie respondenci uznali: izolację jednostki (93%), utratę pracy 91,4%, depresje 93,8% oraz samobójstwo 70,2%

Wśród dorosłych mieszkańców Chełma 44,7% z nich zna osobiście osobę uzależnioną od jednej z wymienionych wyżej czynności (hazard, uzależnienie od komputera, uzależnienie od seksu itp.).

Żadna z osób objętych badaniem nie przyznała się do tego, iż sama jest uzależniona od tego typu zachowań. W przypadku, gdyby zaistniała jednak potrzeba uzyskania pomocy w sprawie uzależnień behawioralnych 28,7% osób wie, gdzie powinny się o nią zwrócić.

Sytuacja zdrowotna dorosłych mieszkańców Chełma

Oprócz różnego rodzaju uzależnień od substancji chemicznych oraz zachowań/czynności ważnym elementem prawidłowego funkcjonowania życia społecznego są kwestie związane ze zdrowiem. Ważne jest jak społeczeństwo dba o sprawność fizyczną, sposób i nawyki żywieniowe oraz profilaktykę medyczną.

Jak wynika z dokumentu „Ocena stanu zdrowia ludności zamieszkałej na terenie Miasta Chełm za 2014 rok”, w porównaniu z rokiem 2005 ludność w Mieście Chełm zmalała. Od 2005 roku, aż do 2015r, ubyło łącznie 2 963 mieszkańców. Wśród mieszkańców miasta osoby w wieku przedprodukcyjnym (do 17 roku życia), stanowią grupę 10 197 osób. Osoby w

wieku produkcyjnym, czyli te, które są zdolne do pracy, to grupa 41 751 osób. Wśród mieszkańców miasta, 12 907 osób stanowią osoby w wieku poprodukcyjnym. Z danych wynika, że na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada 30,9 osób w wieku poprodukcyjnym. Tendencja ta rośnie, gdyż w roku 2002 wskaźnik ten wynosił 19,8. Z kolei, na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym przypada 129,6 osób w wieku poprodukcyjnym. W porównaniu z rokiem 2002, zmianie uległ również ten wskaźnik, który wynosił 56,4). Z danych tych wynika, że wśród mieszkańców Miasta Chełm zwiększa się udział osób po 60 roku życia. W 2014 roku, seniorzy stanowili 19,9% ogółu społeczności miasta.

Wskaźnik zgonów w 2014 roku, w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców danej płci i grupy wieku dla województwa lubelskiego wynosił 1027,4:

- 1121,6/100 tysięcy mężczyzn
- 938,7/100 tysięcy kobiet

Wskaźnik dla Miasta Chełm w 2014 roku wyniósł 901,7/100 tysięcy mieszkańców. Jak wynika z powyższych danych, wskaźnik w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców danej płci i grupy wieku w Mieście Chełm jest niższy od średniej wojewódzkiej oraz średniej krajowej wynoszącej 978,2/100 tysięcy mieszkańców.

Dane dotyczące najczęstszych przyczyn zgonów wśród mieszkańców Chełma w 2012 oraz 2013 roku zawiera tabela nr 12.

Tab.12. Najczęstsze przyczyny zgonów wśród mieszkańców Chełma w 2012 oraz 2013 roku

Przyczyny zgonów	2012 rok N	2013 rok N
Choroby układu krążenia	263	280
Nowotwory	153	172
Objawy, cechy chorobowe oraz nieprawidłowe wyniki badań klinicznych i laboratoryjnych jednostek chorobowych gdzie indziej niesklasyfikowane	41	43
Niedokładnie określone lub nieznanie przyczyny umieralności tj. nagła śmierć i śmierć nieoczekiwana	23	28
Starość	18	15
Choroby układu trawiennego	29	28
Zewnętrzne przyczyny zachorowanie i zgonu	27	29
Choroby układu oddechowego	24	28

W porównaniu z danymi z 2012 roku zauważalna jest tendencja wzrostu liczny wszystkich zgonów. Największy wzrost dotyczy zgonów z powodu chorób układu krążenia, nowotworów oraz objawów, cech chorobowych oraz nieprawidłowych wyników badań klinicznych i laboratoryjnych jednostek chorobowych gdzie indziej niesklasyfikowanych.

Porównując lata 2012 oraz 2013, widoczny jest wzrost zgonów wśród kobiet z powodu: chorób układu krążenia, nowotworów, chorób układu oddechowego, chorób układu moczowo-płciowego, chorób układu trawiennego oraz chorób układu nerwowego.

Porównując rok 2012 oraz 2013, wśród mężczyzn wzrost zgonów spowodowany był: chorobami układu krążenia, nowotworami, zewnętrznymi przyczynami zgonów, objawami, cechami chorobowymi oraz nieprawidłowymi wynikami badań klinicznymi i laboratoryjnymi jednostek chorobowych gdzie indziej niesklasyfikowanymi oraz chorobami układu moczowo-płciowego.

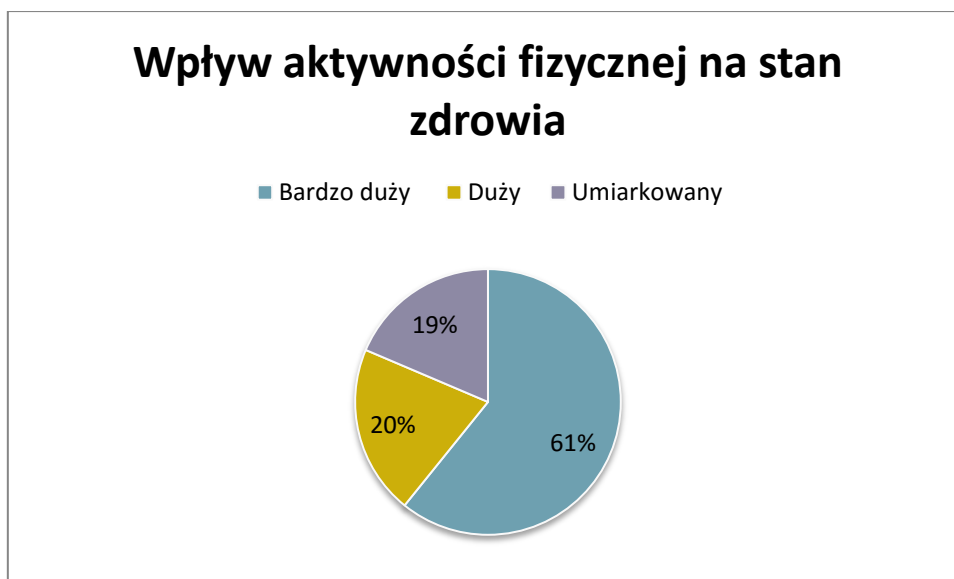
Warto również zwrócić uwagę, że w 2013 roku, na wysokim poziomie odnotowano zgony z powodu chorób układu trawiennego. Blisko połowa z nich spowodowana była nadużywaniem alkoholu. Zatrucie spowodowane nadmiernym spożyciem alkoholu odnotowano jako przyczynę zgonów jedynie wśród mężczyzn.

Z badań przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców Chełma wynika, że osoby, które wzięły udział w badaniu, oceniają swój stan zdrowia jako dobry oraz bardzo dobry (87,6%). Pozostała część – 12,4% twierdzi, że ich stan zdrowia utrzymuje się na średnim poziomie.

Respondenci zostali poproszeni o określenie, jaki wpływ mają poszczególne czynniki na ich zdrowie oraz samopoczucie. W rezultacie, 89,3% osób stwierdziło, że odżywianie w dużym oraz bardzo dużym stopniu determinuje ich stan zdrowia. Reszta z nich stwierdziła, że czynnik ten w umiarkowanym, bądź znikomym stopniu ma wpływ na ich zdrowie.

Dane dotyczące wpływu aktywności fizycznej na stan zdrowia zawiera wykres nr 24.

Wyk.24. Wpływ aktywności fizycznej na stan zdrowia

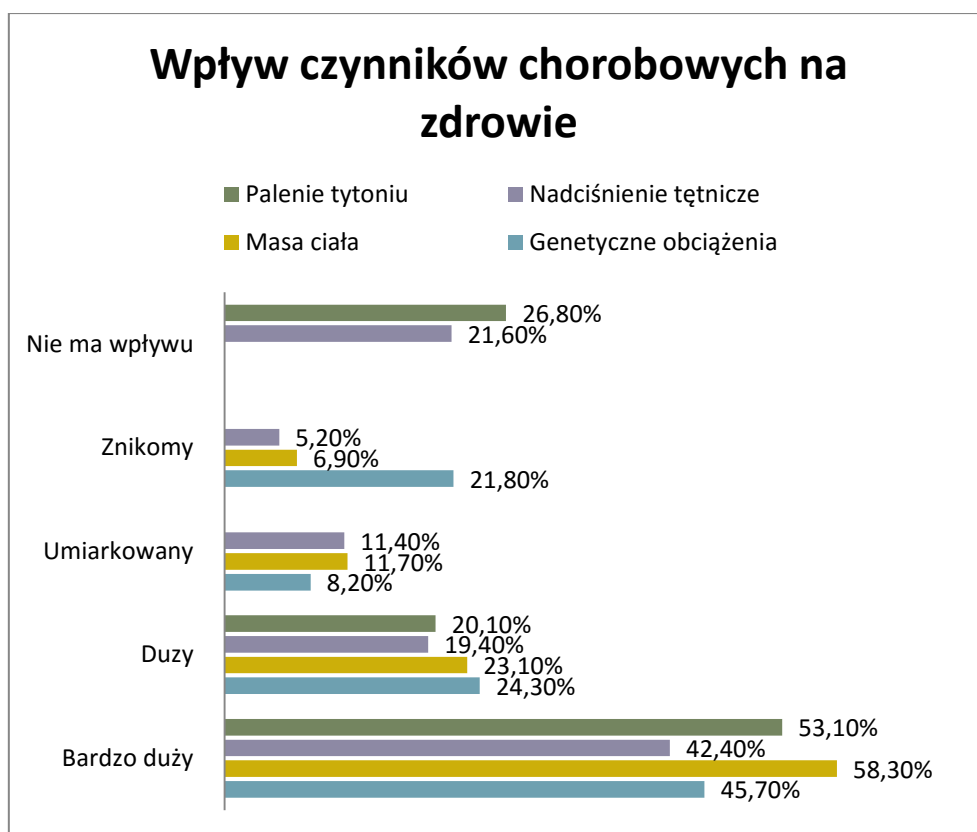
Jak pokazuje powyższy wykres, badani uważają, że aktywność fizyczna ma bardzo duży (61%) oraz duży (20%) wpływ na ich stan zdrowia. Ze stwierdzeniem, że aktywność ruchowa umiarkowanie wpływa na zdrowie oraz samopoczucie zgodziło się 19% respondentów.

Podobnie liczebności rozkładają się w przypadku czynnika jakim jest stres. Z kolei, 85,1% dorosłych mieszkańców Chełma stwierdziło, że stres w dużym oraz bardzo dużym stopniu wpływa na zdrowie. Ze stwierdzeniem, że czynnik ten wpływa umiarkowanie na zdrowie, zgodziło się 14,9% badanych.

Badani wskazują, że zarówno obciążenie genetyczne, masa ciała, nadciśnienie tętnicze oraz palenie tytoniu ma duży wpływ na ich stan zdrowia. Ciekawy wydaje się być fakt, że aż ¼ respondentów twierdzi, że palenie tytoniu nie ma wpływu na stan zdrowia. Podobnie respondenci wypowiadają się co do nadciśnienia tętniczego, gdyż ponad 1/5 deklaruje, że czynnik ten nie determinuje ich stanu zdrowia.

Dane dotyczące wpływu czynników chorobowych na zdrowie według mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 25.

Wyk.25. Wpływ czynników chorobowych na zdrowie według mieszkańców Chełma

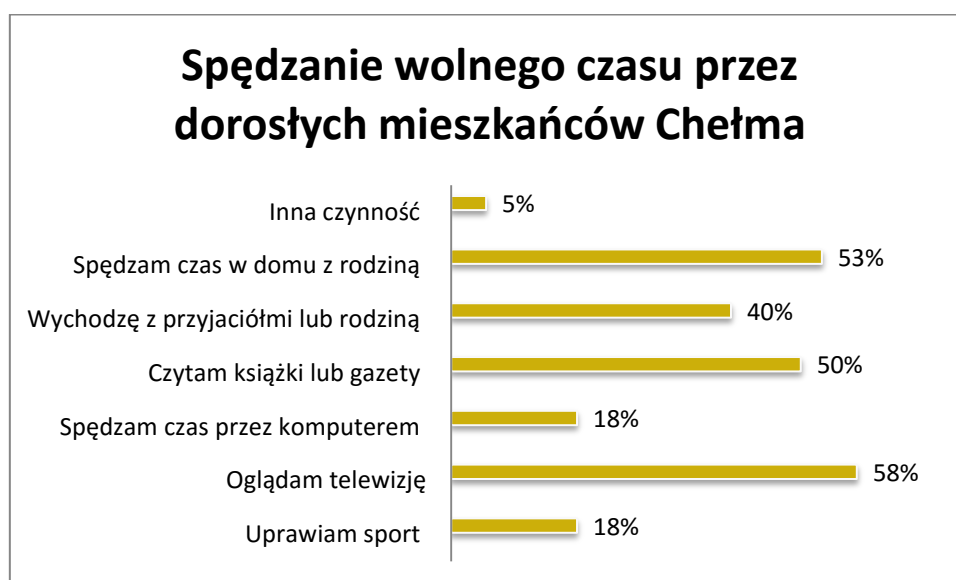
W ciągu ostatnich trzech miesięcy przed realizacją badania 63,1% osób odbyło wizytę u lekarza rodzinnego. Respondenci w tym czasie odbyli również wizytę u ginekologa (16,1%), dermatologa (6,2%) oraz okulisty (4,8%). W ciągu tego okresu 43,2% badanych przyjmowało lekarstwa na receptę. Natomiast, 56,8% mieszkańców Chełma nie miało takiej potrzeby. Połowa respondentów wspomagała się lekarami bez recepty, czyli różnego rodzaju suplementami diety, witaminami, syropami. Regularnie (przynajmniej raz w roku) 73% respondentów wykonuje badania kontrolne (badanie krwi, moczu, ciśnienia). Osoby, które nie badają się regularnie (27% osób nie bada się przynajmniej raz do roku) robi to głównie z braku czasu.

Niepokojący wydaje się fakt, iż ¼ dorosłych mieszkańców Chełma cierpi na chorobę przewlekłą, taką jak: cukrzyca, nowotwór, reumatologiczne zapalenie stawów, padaczka, osteoporoza, choroby psychiczne.

Mieszkańcy Chełma zostali zapytani o sposób w jaki spędzają swój wolny czas. Wyniki wskazują, że respondenci najchętniej spędzają wolne chwile oglądając telewizję (58%) oraz zostając w domu ze swoją rodziną (53%). Nieco ponad 18% ogółu badanych spędza swój wolny czas przez komputerem oraz uprawiając sport.

Dane dotyczące spędzania wolnego czasu przez dorosłych mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 26.

Wyk.26. Spędzania wolnego czasu przez dorosłych mieszkańców Chełma

Mimo to, iż niewielu badanych w wolnym czasie chętnie uprawia sport, to aż 64,1% respondentów przyznało, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy przed badaniem podjęło się jakiegokolwiek aktywności sportowej. Pozostaje jednak ponad 1/3 osób, które w tym okresie nie podjęły się żadnej aktywności fizycznej. Powodem, przez który osoby te nie uprawiały żadnej czynności sportowej jest głównie brak czasu (69,9%), brak dostępnych ośrodków sportowych w pobliżu miejsca zamieszkania (16,9%) oraz przeciwskazania medyczne (10,5%).

Dorośli mieszkańcy Chełma najchętniej uprawiają takie sporty jak: bieganie, fitness oraz zumba. Do aktywności fizycznych podejmowanych rzadziej zalicza się: ćwiczenia na siłowni oraz basen.

Dane dotyczące aktywności fizycznej podejmowanej przez respondentów przedstawia wykres nr 27.

Wyk.27. Aktywności fizyczne podejmowane przez respondentów

Aby prawidłowo dbać o zdrowie, bardzo ważne są również nawyki żywieniowe, dlatego też zapytano mieszkańców Chełma o to, jakie produkty najczęściej spożywają.

Ponad połowa badanych twierdzi, że prowadzi zdrowy tryb odżywiania. W ciągu jednego dnia 74,4% badanych spożywa 3-4 posiłki. 13,6% osób przyznaje się do spożywania od 5-6 posiłków, natomiast 11,9% zjada 1-2 posiłki dziennie.

Dane dotyczące częstotliwości spożywania poszczególnych produktów zawiera tabela nr 13.

Tab.13. Częstotliwość spożywania poszczególnych produktów

Diagnoza problemów społecznych – Miasto Chełm 2015

Produkt		Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Słodycze	Bardzo często	11,40%	14,90%	13,40%
	Często	17%	25,90%	21,80%
	Czasami	46%	44%	44,70%
	Rzadko	26,30%	15%	20,10%
	Nigdy	-	-	-
Nabiał	Bardzo często	28,00%	4,40%	14,60%
	Często	48,60%	67%	58,80%
	Czasami	23,40%	28,90%	26,60%
	Rzadko	-	-	-
	Nigdy	-	-	-
Tłuszcze zwierzęce (np. smalec)	Bardzo często	-	-	-
	Często	73,10%	4,80%	34,5%
	Czasami	26,30%	47,80%	38,5%
	Rzadko	0,60%	24,60%	14,1%
	Nigdy	-	22,80%	12,9%
Drób	Bardzo często	63%	1,80%	1,30%
	Często	37%	33%	46,10%
	Czasami	1%	50%	44,10%
	Rzadko	-	5,80%	3,30%
	Nigdy	-	9,40%	5,30%
Ryby	Bardzo często	1%	1,30%	1%
	Często	20%	35,10%	28,50%
	Czasami	68%	22,80%	42,40%
	Rzadko	11%	40,80%	28%
	Nigdy	-	-	-
Owoce	Bardzo często	-	12,30%	6,90%
	Często	63%	54,40%	58,10%
	Czasami	26%	21,10%	23,10%
	Rzadko	11%	12,30%	11,90%
	Nigdy	-	-	-
Warzywa	Bardzo często	-	13,20%	7,40%
	Często	63%	64,50%	63,80%
	Czasami	26%	22,40%	23,80%
	Rzadko	11%	-	5%
	Nigdy	-	-	-
Przekąski (chipsy, paluszki)	Bardzo często	-	11,80%	6,70%
	Często	52%	18,40%	33%

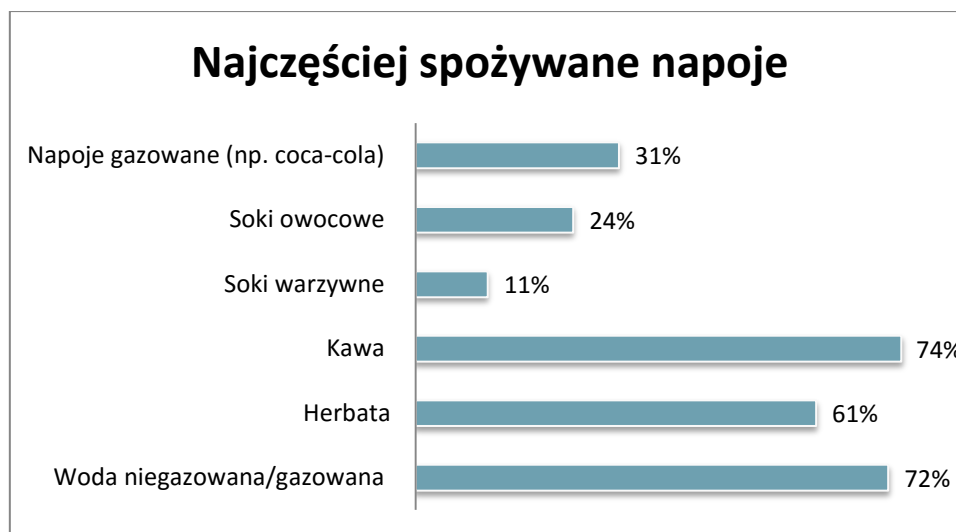
	Czasami	48%	44,70%	46,20%
	Rzadko	-	21,50%	12,20%
	Nigdy	-	3,50%	2%
Fast-food	Bardzo często	-	9,20%	5,20%
	Często	-	-	-
	Czasami	17,10%	20,20%	18,90%
	Rzadko	37,70%	41,20%	39,70%
	Nigdy	45,10%	29,40%	36,20%

Jak wynika z powyższej tabeli, dorośli mieszkańcy Chełma spożywają najczęściej: drób, nabiał, owoce oraz warzywa. Nieco mniej popularnymi produktami są: słodycze, tłuszcze zwierzęce, ryby oraz różne rodzaju przekąski. Respondenci rzadko albo nigdy nie spożywają produktów typu fast-food.

Jeżeli wziąć pod uwagę napoje, to najbardziej popularne wśród respondentów jest picie wody niegazowanej/gazowanej (72%), kawy (74%), oraz herbaty (61%). Rzadko badani spożywają napoje takie jak soki warzywne (4%).

Dane dotyczące najczęściej spożywanych napojów przez mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 28.

Wyk.28. Najczęściej spożywane napoje przez mieszkańców Chełma

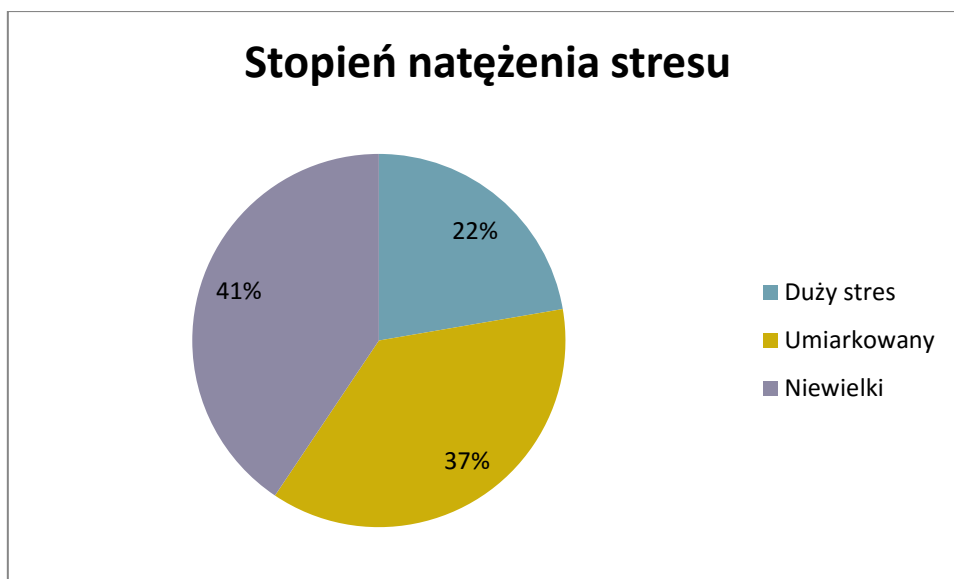
Zapytano mieszkańców Chełma o ogólne zadowolenie z życia. Spośród nich 82% przyznało, że są zadowoleni oraz bardzo zadowoleni ze swojego życia. Pozostała część osób zaznaczyła odpowiedź ani zadowolony/a ani niezadowolony/a (7,7%), oraz raczej niezadowolony (10,2%).

Wśród dorosłych mieszkańców Chełma 75,7% badanych przyznało również, iż mają wsparcie w problematycznych sytuacjach przez osoby bliskie. Pozostała część (24,3%) wskazała na odpowiedź „trudno powiedzieć”, co oznacza że nie we wszystkich sytuacjach mają oni tego typu wsparcie.

Pozytywną informacją jest również to, że badani mieszkańcy Chełma określili poziom stresu w swoim życiu (41%) jako niewielki. Poniższy wykres przedstawia to zjawisko:

Dane dotyczące stopnia natężenia stresu wśród mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 29.

Wyk.29. Stopień natężenia stresu wśród mieszkańców Chełma

Zapytano badanych o to, na ile dane czynniki chorobowe zagrażają ich zdrowiu. Jak można zauważyć w poniższej tabeli respondenci nie czują zagrożenia ze strony żadnego czynnika. Interesującym zjawiskiem jest fakt, że mężczyźni dużo częściej wybierają odpowiedź „trudno powiedzieć”, w związku z poszczególnymi chorobami.

Dane dotyczące zagrożeń występujących w poszczególnych czynnikach chorobowych zawiera tabela nr 14.

Tab.14. Zagrożenia występujące w poszczególnych czynnikach chorobowych.

Diagnoza problemów społecznych – Miasto Chełm 2015

Czynnik chorobowy		Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Otyłość	Bardzo zagraża lub dotyczy	11,40%	-	5,00%
	Zagraża	31%	1,80%	14,60%
	Trudno powiedzieć	34%	11%	20,60%
	Zagraża w małym stopniu	22,90%	2%	11,20%
	Nie zagraża	0,60%	85,50%	48,60%
Niedowaga	Bardzo zagraża lub dotyczy	-	1,80%	1,00%
	Zagraża	22,90%	-	9,90%
	Trudno powiedzieć	33,70%	9,20%	19,90%
	Zagraża w małym stopniu	23%	-	9,90%
	Nie zagraża	20,60%	89,00%	59,30%
Cukrzyca	Bardzo zagraża lub dotyczy	-	-	-
	Zagraża	11,40%	4,80%	6,00%
	Trudno powiedzieć	53,10%	11,80%	29,80%
	Zagraża w małym stopniu	22,90%	9,20%	15,10%
	Nie zagraża	13%	77,20%	49,10%
Choroby układu krążenia	Bardzo zagraża lub dotyczy	-	-	-
	Zagraża	11%	10%	10,70%
	Trudno powiedzieć	53%	17%	33,50%

Diagnoza problemów społecznych – Miasto Chełm 2015

	Zagraża w małym stopniu	23%	3,90%	12,60%
	Nie zagraża	13%	69,10%	43,20%
Nadciśnienie tętnicze	Bardzo zagraża lub dotyczy	-	-	-
	Zagraża	23%	-	10,50%
	Trudno powiedzieć	53%	16,90%	33,50%
	Zagraża w małym stopniu	23%	3,90%	13%
	Nie zagraża	1%	79,20%	43,20%
Palenie tytoniu	Bardzo zagraża lub dotyczy	-	-	-
	Zagraża	23%	-	10,70%
	Trudno powiedzieć	53%	15,40%	33,10%
	Zagraża w małym stopniu	24%	-	10,90%
	Nie zagraża	-	84,60%	45,30%
Inne	Bardzo zagraża lub dotyczy	-	-	-
	Zagraża	23%	-	10,70%
	Trudno powiedzieć	53%	11,60%	30,60%
	Zagraża w małym stopniu	23%	-	11%
	Nie zagraża	1%	88,40%	48,20%

Zadano respondentom również pytanie o to, czy kiedykolwiek brali udział w edukacyjnych programach zdrowotnych: 63,1% badanych odpowiedziało, że uczestniczyli w

tego rodzaju programach, natomiast 36,9% osób nigdy nie brało udziału. Programy, w których mieszkańcy Chełma brali udział to najczęściej te, dotyczące zdrowego trybu życia.

Jeżeli chodzi o dostępność poszczególnych świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie Chełma, to respondenci wskazali, że najbardziej dostępną formą jest leczenie szpitalne. Reszta świadczeń utrzymuje się na umiarkowanym poziomie. Jako najbardziej dostępne są prywatne usługi medyczne, te jednak nie są finansowane ze środków publicznych.

Dane dotyczące oceny dostępności poszczególnych świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie miasta Chełma zawiera tabela nr 15.

Tab.15. Ocena dostępności poszczególnych świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie Miasta Chełm

Świadczenie		Mężczyźni	Kobiety	Ogółem
Lekarz pierwsze kontaktu	Bardzo duża	0,60%	25,90%	14,90%
	Duża	51%	24,60%	36,20%
	Umiarkowana	37%	40%	38,70%
	Mała	11,40%	-	5,00%
	Brak (nie dostępne)	-	9,20%	5,20%
Ambulatoryjna opieka zdrowotna	Bardzo duża	-	14,90%	8,40%
	Duża	34,30%	15%	23,10%
	Umiarkowana	65,70%	18,9%	39,20%
	Mała	-	42,50%	24,10%
	Brak (nie dostępne)	-	9,20%	5,20%
Prywatne usługi medyczne	Bardzo duża	68,00%	45,60%	55,30%
	Duża	17,70%	48,70%	35,20%
	Umiarkowana	14,30%	5,70%	9,40%
	Mała	-	-	-
	Brak (nie dostępne)	-	-	-

Diagnoza problemów społecznych – Miasto Chełm 2015

Leczenie szpitalne	Bardzo duża	-	12,30%	6,90%
	Duża	51%	27%	37,20%
	Umiarkowana	49%	38%	42,40%
	Mała	1%	14,00%	8,20%
	Brak (nieodostępne)	-	9,20%	5,20%
Badania profilaktyczne	Bardzo duża	23%	22,80%	23%
	Duża	28%	15,40%	20,80%
	Umiarkowana	38%	18,90%	27,00%
	Mała	-	43,00%	24%
	Brak (nieodostępne)	11%	-	5,00%
Inne	Bardzo duża	-	-	-
	Duża	52%	27,10%	38,50%
	Umiarkowana	37%	45,40%	41,40%
	Mała	-	12,10%	6,50%
	Brak (nieodostępne)	11%	15,50%	13,6%

Rozdział III - Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Grupa badawcza

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 2028 uczniów. W szkołach podstawowych przebadano 495 uczniów (261 dziewczynek i 234 chłopców), w szkołach gimnazjalnych 534 uczniów (239 dziewcząt i 295 chłopców), a w szkole ponadgimnazjalnej 999 uczniów (493 dziewcząt i 506 chłopców). Kwestionariusz ankiety składa się z 78 pytań.

Cel badania

Podstawowym celem badania ankietowego była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym;
- uzależnienia od zachowań (hazardu, używania komputera itp.)
- sytuacji zdrowotnej dzieci i młodzieży

Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne

Badanie miało na celu, między innymi analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia picia alkoholu oraz używania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Kwestionariusz ankiety został skonstruowany w taki sposób, by możliwe było porównanie wyników tego badania z wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkoły ponadgimnazjalnej (wiek: 17-18) w 2011 roku (J. Sierosławski, Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych zrealizowanych w 2011 roku. Warszawa: Instytut Psychiatrii i Neurologii). W badaniu przeprowadzonym w Mieście Chełm, oprócz uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, uwzględniono również uczniów szkół podstawowych. Poniższa tabela ilustruje nasilenie spożywania alkoholu, używania narkotyków i dopalaczy w poszczególnych grupach wiekowych w Mieście Chełm:

Dane dotyczące nasilenia określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych zawiera tabela nr 16.

Tab.16. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych

Problem społeczny	Szkoły Podstawowe		Gimnazjum		Szkoły Ponadgimnazjalne	
	N	%	N	%	N	%
Picie alkoholu	39	8,1	315	60,5	757	77,2
Używanie narkotyków	7	1,5	81	15,9	162	16,8
Używanie dopalaczy	2	0,4	28	5,5	50	5,1

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych

Z otrzymanych rezultatów wynika, że wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 8,1% uczniów szkół podstawowych, 60,5% gimnazjalistów oraz 77,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Uczniowie szkoły podstawowej po raz pierwszy w życiu sięgnęli po alkohol po ukończeniu 9 roku życia. Średni wiek inicjacji alkoholowej w szkole gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej to 12 – 13 lat. Alkohol jest środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z narkotykami. Uzyskane wyniki są niższe w przypadku gimnazjalistów i uczniów szkoły ponadgimnazjalnej od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w ciągu całego życia piło 87,3% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 95,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej

Wyniki badań wskazują na umiarkowany odsetek uczniów szkoły gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej sięgających po narkotyki. Badania prowadzone w Polsce co kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi. Sondaż Krajowego Biura Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%. W badaniu 5,5% gimnazjalistów i 5,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej kiedykolwiek używało dopalaczy, zaś w badaniu ESPAD z 2011 roku odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali dopalaczy wyniósł 10,5% w grupie gimnazjalistów oraz 15,8% w grupie uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. W

następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży

Jak to już zostało zaznaczone, alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną używką w środowisku młodych ludzi, co potwierdzają prowadzone sondaże. Jeżeli chodzi o zróżnicowanie płci w kwestii spożywania alkoholu, w gimnazjum alkohol piło 60,1% badanych chłopców i 61% badanych dziewczyn. W szkole ponadgimnazjalnej do picia alkoholu przynajmniej raz w życiu, przyznało się 75,4% badanych uczennic oraz 79% badanych chłopców, co stanowi duży odsetek młodych ludzi mających kontakt z alkoholem. W badaniu ESPAD z 2011 roku kiedykolwiek w życiu piło alkohol 66% gimnazjalistów oraz 67,9% gimnazjalistek, a także 89% uczniów oraz 85,6% uczennic szkoły ponadgimnazjalnej. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uczniów na pytanie o spożywanie kiedykolwiek przez nich napojów alkoholowych.

Dane dotyczące spożywania napojów alkoholowych przez młodych mieszkańców w Mieście Chełm zawiera tabela nr 17.

Tab.17. Spożywanie napojów alkoholowych przez młodych mieszkańców w Mieście Chełm

Czy spożywałeś kiedykolwiek alkohol?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	8,1%	60,5%	77,2%
Nie	91,9%	39,5%	22,8%

Przyczyny sięgania po alkohol mogą być różne, od społecznych i towarzyskich, po próbę radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Otrzymane rezultaty przedstawiono na wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Dane dotyczące przyczyn sięgania po alkohol przez dzieci oraz młodzież zamieszkującą Miasto Chełm przedstawia wykres nr 30.

Wyk.30 Przyczyny sięgania po alkohol przez dzieci oraz młodzież zamieszkującą Miasto Chełm

Jako najczęstszą przyczynę spożywania alkoholu, uczniowie szkoły podstawowej podawali presję rówieśniczą i chęć zaimponowania. Uczniowie ze starszych grup wiekowych wskazywali często na okazje towarzyskie jako powód sięgania po alkohol. Jest to zgodne z polską obyczajowością, według której spotkania rodzinne i towarzyskie powinny odbywać się przy napojach alkoholowych.

W pytaniu o dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm zaobserwowano znaczne zróżnicowanie odpowiedzi wraz z wiekiem ankietowanych. Uzyskane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Dane dotyczące dostępności alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm zawiera tabela nr 18.

Tab.18. Dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	18,8%	3,4 %	4,1%
Raczej trudno	16,1%	8,6%	4,6%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	24%	31%	25,2%
Raczej łatwo	6%	23,6%	27,1%
Łatwo	5,6%	23,8%	29,5%
Nie wiem	29,5%	9,6%	9,6%

Wśród uczniów szkół podstawowych 5,6% ankietowanych uznało zakup alkoholu za czynność łatwą i bardzo łatwą, natomiast podobnej odpowiedzi udzieliło więcej gimnazjalistów – 23,8% oraz uczniów szkoły ponadgimnazjalnej – 29,5%. Wyraźnie widać tendencję wzrostową w ocenie dostępności alkoholu w otoczeniu młodych ludzi w zależności od rodzaju szkół- starsi uczniowie znacznie częściej niż ich młodszy koledzy wskazywali, że zakup alkoholu w ich otoczeniu jest czynnością raczej łatwą bądź bardzo łatwą. Łatwy dostęp do alkoholu dla osób niepełnoletnich jest sprzeczny z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 1982 r., wyraźnie zabraniającej sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.

Uzyskane wyniki są niższe od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których 49,3% gimnazjalistów oraz 73,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że zakup piwa jest dla nich bardzo łatwy, 39,5% gimnazjalistów oraz 67,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej uznaje zakup wina za czynność bardzo łatwą, zaś 33,4% gimnazjalistów oraz 67,5% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej wypowiada się w ten sposób o kupowaniu wódki.

Badani uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych najczęściej spożywali alkohol po raz pierwszy na wakacjach i w czasie wolnym. Szczegółowe zestawienie wyników zawiera tabela nr 19.

Dane dotyczące okoliczności pierwszego spożycia alkoholu (procent odnosi się do uczniów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu), zawiera tabela nr 19.

Tab.19. Okoliczności pierwszego spożywania alkoholu (procent odnosi się do uczniów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu)

W jakiej sytuacji po raz pierwszy miał kontakt z alkoholem?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
W szkole	-	2,6%	1,4%
W czasie wolnym	13,3%	14,2%	16,2%
Na dyskotecę/w pubie	-	8,8%	14,9%
Na wakacjach	23,3%	28,1%	41,6%
W trakcie imprez rodzinnych	20%	17,9%	11%
W domu	26,7%	12,4%	9,5%
W innej sytuacji	16,7,5%	16,1%	5,3%

Picie alkoholu po raz pierwszy w czasie wakacji zadeklarowało 28,1% gimnazjalistów oraz 41,6% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy mieli kontakt z alkoholem. W czasie wolnym pierwszy raz w życiu alkoholu spróbowało 14,2% gimnazjalistów oraz 16,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. W grupie badanych młodych mieszkańców Chełma, swój pierwszy kontakt z alkoholem w domu miało 26,7% uczniów szkół podstawowych, 12,4% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 9,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu. Warto wziąć również pod uwagę, że 20% uczniów szkół podstawowych spożywało alkohol podczas imprez rodzinnych, co może wskazywać na brak odpowiedniego nadzoru ze strony rodziców.

Dane dotyczące rodzaju alkoholu spożywanego przez dzieci i młodzież oraz częstotliwości ich spożywania w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (procent dotyczy uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem), zawiera tabela nr 20.

Tab.20. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dzieci i młodzież oraz częstotliwość ich spożywania w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (procent dotyczy uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem)

	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
PIWO			
Nigdy	27,8%	11,2%	5,9%
1-2 razy	30,6%	18,7%	21,6%
3-5 razy	25%	15,1%	14%
6-9 razy	11,1%	15,5%	15,3%
10-19 razy	2,8%	18,3%	18,9%
20-39 razy	-	4,3%	9%
40 i więcej razy	2,8%	16,9%	15,2%
WINO			
Nigdy	63,9%	32,5%	31,1%
1-2 razy	22,2%	27,9%	36%
3-5 razy	2,8%	23,9%	16,3%
6-9 razy	8,3%	6,8%	6,8%
10-19 razy	2,8%	3,2%	6,3%
20-39 razy	-	1,4%	1,3%
40 i więcej razy	-	4,2%	2,3%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE			
Nigdy	62,9%	27%	20,3%
1-2 razy	25,7%	28,5%	25,6%
3-5 razy	2,9%	10%	16,7%
6-9 razy	-	7,5%	12,2%
10-19 razy	5,7%	10,3%	12,4%
20-39 razy	-	10,7%	6,3%
40 i więcej razy	2,9%	6,0%	6,4%

Jak wynika z powyższej tabeli, spożycie co najmniej jednego piwa w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem przez uczniów, wynosi 72,2% w szkole podstawowej, 88,8%

w gimnazjum, 94,1% w szkoły ponadgimnazjalnej, spożywanie wina – podstawowa - 39,1%,– gimnazja – 73%, szkoła ponadgimnazjalna – 79,7%. Natomiast poziom picia napojów wysokoprocentowych wynosi 37,1% w szkołach podstawowych, 73% w gimnazjach, 79,7% w szkole ponadgimnazjalnej.

Wśród gimnazjalistów 51,4% uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem spożywało alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku), 14% uczniów z tej grupy wiekowej spróbowało alkoholu tylko raz w życiu, 17,6% gimnazjalistów- kilka razy w miesiącu, a 9% - średnio raz w miesiącu. Wśród uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy mieli wcześniej kontakt z alkoholem, 22,4% spożywało napoje alkoholowe kilka razy w miesiącu, 11,9% uczniów – średnio raz w miesiącu, 4,5% uczniów – więcej niż raz w tygodniu, 49,7% uczniów - okazjonalnie (kilka razy w roku), a 8,9% ankietowanych spośród tej grupy uczniów spożyło alkohol tylko raz w życiu.

We wszystkich grupach wiekowych spożywanie alkoholu było najczęściej wynikiem własnej inicjatywy. W ten sposób odpowiedziało 80,6% uczniów szkoły podstawowej, 75,7% gimnazjalistów oraz 77,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej mających kontakt z alkoholem.

Kolejne pytanie dotyczyło upojenia alkoholowego. Picie w znacznych ilościach prowadzić może do uszczerbku zdrowia oraz nagannych zachowań zaburzających porządek publiczny. Zapytano uczniów, czy zdarzyło się im kiedykolwiek upić (stracić kontrolę nad swoim zachowaniem). Dziesięcioro uczniów szkoły podstawowej odpowiedziało twierdząco na to pytanie. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu 58,8% uczniów nie miało tego typu doświadczeń, 25,8% gimnazjalistów – upiło się tylko raz, 11,1% gimnazjalistów upiło się 2-9 razy, a 4,3% uczniów z tej grupy- 10 lub więcej razy. Wśród uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, ponad połowa uczniów nie miała tego typu doświadczeń, 20,8% uczniów upiło się tylko raz, 20,2% uczniów – kilka razy, a 4,4% ankietowanych z tej grupy- 10 lub więcej razy.

Podsumowując, 41,2% gimnazjalistów oraz 45,6% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej przynajmniej raz w życiu upiło się, tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem (procenty dotyczą wszystkich badanych uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniej kontakt

z alkoholem). W badaniu ESPAD z 2011 roku uwzględniono dwa poziomy nadmiernego spożycia napojów alkoholowych: przekroczenie progu nietrzeźwości oraz silne upicie się (wypicie tyle, żeby zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo). Do przekroczenia progu nietrzeźwości chociaż raz w życiu przyznało się 48,6% gimnazjalistów oraz 70,3% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, zaś do silnego upicia się chociaż raz w życiu przyznało się 44,5% gimnazjalistów oraz 65,7% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Wyniki uzyskane w badaniu wskazują na niższy odsetek uczniów, którzy posiadali tego typu doświadczenia.

W kwestionariuszu pojawiło się również pytanie, które świadczyć miało o poziomie świadomości konsekwencji, jakie niesie za sobą spożywanie alkoholu. Spośród wszystkich respondentów, najmłodsza z grup twierdzi, że ryzyko spożywania alkoholu jest duże (55,2%). Wraz z wiekiem maleje liczba osób, które zgadzają się z tym stwierdzeniem. Dane dotyczące świadomości zagrożeń spowodowanych spożywaniem alkoholu wśród dzieci i młodzieży zawiera tabela nr 21.

Tab.21. Świadomość zagrożeń spowodowanych spożywaniem alkoholu wśród dzieci i młodzieży

Jak bardzo, Twoim zdaniem, ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą (zdrowotnie oraz w inny sposób), jeżeli piją alkohol?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Nie ma ryzyka	2,5%	10,9%	5,3%
Małe ryzyko	2,9%	13%	13,7%
Umiarkowane ryzyko	17,9	31,9%	37,7%
Duże ryzyko	55,2%	27,6%	29,9%
Trudno powiedzieć	21,5%	16,6%	13,5%

Pomimo to, że uczniowie gimnazjum oraz szkół ponadgimnazjalnych stwierdzili, że ryzyko spożywania alkoholu jest umiarkowane, to dużo częściej niż uczniowie szkół podstawowych uczestniczyli oni w zajęciach profilaktycznych, których celem było przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu.

Dane dotyczące udziału w zajęciach profilaktycznych o tematyce zapobiegania uzależnieniom przez dzieci i młodzież zawiera tabela nr 22.

Tab.22. Udział w zajęciach profilaktycznych o tematyce zapobiegania uzależnieniom przez dzieci i młodzież

Czy brałeś kiedykolwiek udział w zajęciach profilaktycznych, których celem było przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
	Nie	76,5%	72,4%
Tak	23,5%	27,6%	38,6%

Uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych potrafią określić także szereg konsekwencji zdrowotnych, jakie mogą spotkać osobę, która spożywa w nadmiernych ilościach alkohol. Uczniowie wskazują głównie wypadki, jakie mogą wynikać z utraty kontroli przez osobę pod wpływem upojenia alkoholowego oraz choroby, które wynikają z długotrwałego spożywania alkoholu (np. choroby związane z nieprawidłowym funkcjonowaniem wątroby, nerek).

Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy

Przeprowadzone badania wykazują, że 15,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 16,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej miało chociaż raz w życiu doświadczenia z używaniem substancji psychoaktywnych. Po raz pierwszy bezpośredni kontakt z tego typu środkami uczniowie w szkole podstawowej mieli po ukończeniu 10-11 lat. Wśród uczniów szkół gimnazjalnych zjawisko to występuje w wieku około 13 lat, a w ponadgimnazjalnych w wieku około 15 lat. Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że zjawisko zażywania narkotyków jest niskie wśród młodych mieszkańców Chełma.

Dane dotyczące używania narkotyków przez młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 23.

Tab.23. Używanie narkotyków przez młodych mieszkańców Chełma

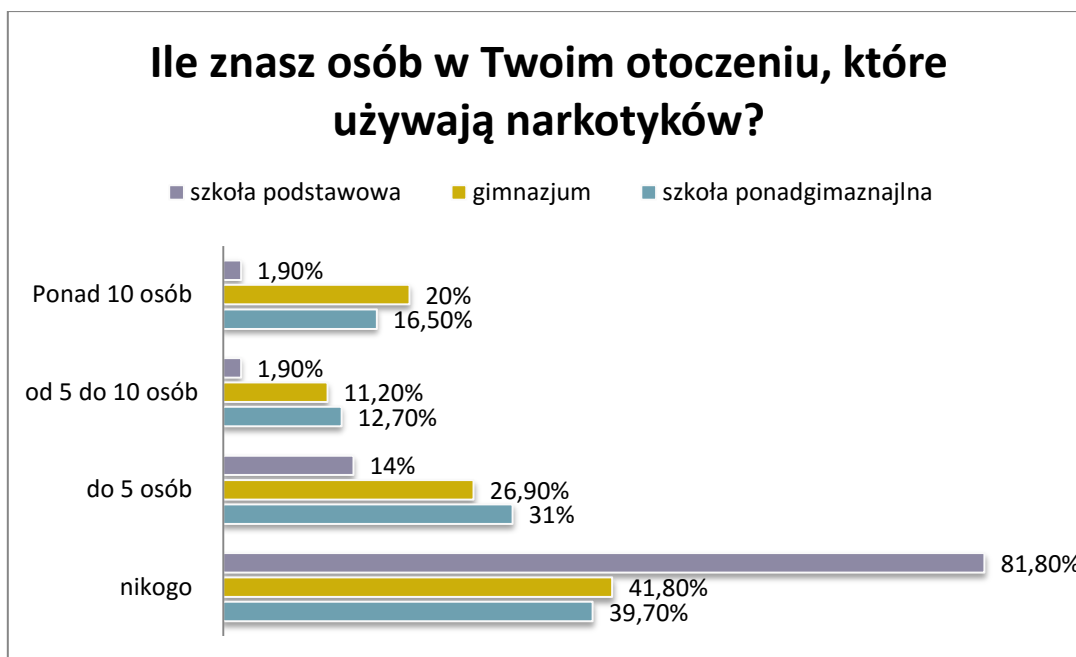
Czy użyłeś kiedykolwiek	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła
-------------------------	-------------------	-----------	--------

narkotyku?	Ponadgimnazjalna		
Tak	1,5%	15,9%	16,8%
Nie	98,5%	84,1%	83,2%

Problem używania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest również przy pytaniu o to, ile zna się osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. W szkołach podstawowych 18,2% osób przyznało, że zna co najmniej jedną osobę zażywającą narkotyki. W szkołach gimnazjalnych w ten sposób odpowiedziało 58,2% uczniów, natomiast w szkole ponadgimnazjalnej 60,3% osób.

Dane dotyczące znajomości osób w najbliższym otoczeniu, które zażywają narkotyków wśród młodych mieszkańców Chełma zawiera wykres nr 31.

Wyk.31 Znajomość osób w najbliższym otoczeniu, które zażywają narkotyki wśród młodych mieszkańców Chełma

Według badań ESPAD z 2011 roku, 61,7% gimnazjalistów oraz 70,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% gimnazjalistów oraz 22,7% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 16,2% gimnazjalistów oraz 18,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej ma wśród przyjaciół osoby, które biorą Ecstasy, zaś 17,5% gimnazjalistów oraz 13,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Dane dotyczące dostępności narkotyków w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm zawiera tabela nr 24.

Tab.24. Dostępność narkotyków w środowisk dzieci i młodzieży w Mieście Chełm

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	24%	8,2%	9,7%
Raczej trudno	18,3%	6,4%	10,3%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	21%	35,5%	30,9%
Raczej łatwo	8,5%	17,6%	18,4%
Bardzo łatwo	5,7%	16,4%	12%

Trudno powiedzieć	22,5%	15,8%	18,7%
--------------------------	-------	-------	-------

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród dzieci i młodzieży uczącej się, na poziomie szkoły podstawowej 14,2% uczniów twierdzi, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy oraz bardzo łatwy. W gimnazjum w ten sposób odpowiedziało 34% nastolatków, a wśród uczniów szkoły ponadgimnazjalnej 30,4% badanych stwierdziło, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy bądź bardzo łatwy.

Dane dotyczące wiedzy na temat miejsc, w których można kupić narkotyki wśród dzieci i młodzieży zawiera tabela nr 25.

Tab.25. Wiedza na temat miejsc, w których można kupić narkotyki wśród dzieci i młodzieży

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Na podwórku	8,2%	18,6%	11,4%
Na dyskotecce	15%	8,2%	22,6%
W szkole	8,2%	12,5%	5,7%
Można zamówić przez telefon	1,5%	8,4%	8,2%
Można zamówić przez Internet	17,8%	8,6%	6,7%
Nie wiem	49,3%	43,6%	45,5%

Z badań wynika, że 49,3% uczniów szkół podstawowych, 43,6% gimnazjalistów oraz 45,5% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Badani uczniowie szkoły gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej najczęściej wskazują na podwórko jako miejsce, gdzie można kupić narkotyki. Niepokoi informacja, że dla niektórych uczniów miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła.

Zapytano również uczniów, którzy deklarowali używanie narkotyków, o okoliczności pierwszego kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. Szczegółowy rozkład wyników ukazuje tabela nr 25.

Dane dotyczące okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami (liczebności dotyczą uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami), zawiera tabela nr 26.

Tab.26. Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami (liczebności dotyczą uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami)

Gdzie po raz pierwszy użyłeś narkotyku?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Szkoła	20%	37%	7,2%
Dyskoteka/pub	-	3,7%	9,2%
Wakacje	40%	25,9%	46,4%
Czas wolny/po lekcjach	-	18,5%	28,8%
Dom	-	-	2,6%
Inna sytuacja	40%	14,8%	5,9%

Badani młodzi mieszkańcy Chełma najczęściej używali substancji psychoaktywnych w czasie wakacji oraz w czasie wolnym po szkole. Podczas analizy tych danych należy pamiętać, że wysokie wartości w kategorii „szkoła podstawowa”, są wynikiem małej liczby uczniów, którzy znaleźli się w grupie osób spożywających narkotyki.

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami wśród uczniów, którzy mieli kontakt z narkotykami, 72,4% gimnazjalistów i 73,4% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej spróbowało narkotyków z własnej inicjatywy.

Zbadano problem dotyczący częstotliwości używania narkotyków przez młodzież. Liczebności odnoszą się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z narkotykami. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami, 39% uczniów zażywa narkotyki okazjonalnie 6,5% gimnazjalistów deklaruje spożywanie narkotyków średnio raz w miesiącu, a 19,5% gimnazjalistów spróbowało narkotyków tylko raz w życiu. Wśród uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy deklarowali kontakt z narkotykami, 39% uczniów używa narkotyków okazjonalnie, 30,5% uczniów spróbowało narkotyku raz w życiu, 12,6%-kilka razy w miesiącu, a 4,5% uczniów- więcej niż raz w tygodniu.

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które sięgają młodzi ludzie oraz częstotliwości używania tych substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Najczęściej używanym narkotykiem przez badanych młodych mieszkańców Chełma jest marihuana oraz jej pochodne. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o rodzaj używanych narkotyków.

Dane dotyczące używania różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez uczniów (procenty odnoszą się do wszystkich badanych uczniów), zawiera tabela nr 27.

Tab.27. Używanie różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez uczniów

Substancja		Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Marihuana lub jej pochodne	Nigdy	6,5%	12,2%
	1-2 razy	32,5%	31,4%
	3-5 razy	13%	14,7%
	6-9 razy	13%	10,3%
	10-19 razy	5,2%	10,3%
	20-39 razy	2,6	3,2%
	40 i więcej razy	27,3%	17,9%
Amfetamina	Nigdy	58,4%	80%
	1-2 razy	13%	10,3%
	3-5 razy	1,3%	1,9%
	6-9 razy	3,9%	1,9%
	10-19 razy	2,6%	1,9%
	20-39 razy	7,8%	2,6%
	40 i więcej razy	13%	1,3%
LSD	Nigdy	77,6%	92,3%
	1-2 razy	2,6%	3,8%
	3-5 razy	3,9%	1,3%
	6-9 razy	6,6%	0,6%
	10-19 razy	-	0,6%
	20-39 razy	1,3%	-
	40 i więcej razy	7,9%	1,3%

Diagnoza problemów społecznych – Miasto Chełm 2015

Ecstasy	Nigdy	72,4%	87,7%
	1-2 razy	6,6%	8,4%
	3-5 razy	3,9%	1,3%
	6-9 razy	2,6%	0,6%
	10-19 razy	2,6%	-
	20-39 razy	-	0,6%
	40 i więcej razy	11,8%	1,3%
	Środki nasenne	Nigdy	64,9%
1-2 razy		10,4%	7,7%
3-5 razy		3,9%	6,4%
6-9 razy		5,2%	5,1%
10-19 razy		2,6%	3,8%
20-39 razy		-	0,6%
40 i więcej razy		13%	3,2%
Środki nasenne + alkohol		Nigdy	74,7%
	1-2 razy	5,1%	5,8%
	3-5 razy	6,3%	1,9%
	6-9 razy	1,3%	1,3%
	10-19 razy	-	1,3%
	20-39 razy	3,8%	2,6%
	40 i więcej razy	8,9%	2,6%
	Klej, rozpuszczalnik	Nigdy	70,7%
1-2 razy		1,3%	5,2%
3-5 razy		4%	0,7%
6-9 razy		5,3%	2,6%
10-19 razy		1,3%	1,3%
20-39 razy		4%	0,7%
40 i więcej razy		13,3%	2,6%
Sterydy anaboliczne		Nigdy	78,2%
	1-2 razy	5,1%	2%
	3-5 razy	1,3%	0,7%
	6-9 razy	1,3%	0,7%
	10-19 razy	-	-
	20-39 razy	2,6%	1,3%
	40 i więcej razy	11,5%	2%
	Grzyby halucynogenne	Nigdy	71,8%
1-2 razy		6,4%	

	3-5 razy	1,3%	3,9%
	6-9 razy	5,1%	0,6%
	10-19 razy	-	0,6%
	20-39 razy	-	1,9%
	40 i więcej razy	15,4%	1,9%
			2,6%
Kokaina	Nigdy	51,9%	80,8%
	1-2 razy	18,2%	8,3%
	3-5 razy	2,6%	3,2%
	6-9 razy	3,9%	1,3%
	10-19 razy	-	1,9%
	20-39 razy	5,2%	1,3%
	40 i więcej razy	18,2%	3,2%

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 96% uczniów szkół podstawowych, 78,4% gimnazjalistów oraz 82,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Informacje te mogą świadczyć o dużej świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiono zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród młodych mieszkańców Chełma. W szkole ponadgimnazjalnej do zażywania dopalaczy przyznało się 5,1% uczniów, w gimnazjalnej - 5,5%, a w szkole podstawowej - 0,4%. Poniższa tabela nr 27 zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o używanie dopalaczy przez badanych młodych mieszkańców Chełma

Dane dotyczące używania dopalaczy przez młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 28.

Tab.28. Używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców Chełma

Czy użyłeś kiedykolwiek dopalaczy?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	0,4%	5,5%	5,1%
Nie	99,6%	94,5%	94,9%

Kolejne pytanie kwestionariusza ankiety dotyczyło dostępności dopalaczy wśród młodych mieszkańców Chełma. Z badań wynika, że 25,1% uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na temat dostępności tych substancji w najbliższej okolicy. Dla 38% badanych z tej grupy wiekowej zakup dopalaczy jest bardzo trudny oraz raczej trudny, zaś 14,9% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe oraz bardzo łatwe zadanie. Wśród uczniów gimnazjów i szkoły ponadgimnazjalnej wyniki rozkładają się następująco: 23% gimnazjalistów i 27% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej nie posiada wiedzy na ten temat; dla kolejnych 19,5% gimnazjalistów oraz 20,6% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej zakup dopalaczy oceniany jest jako bardzo trudny oraz raczej trudny, zaś 34% gimnazjalistów i 28,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej ocenia to zadanie jako raczej łatwe i bardzo łatwe. Tabela nr 28 zawiera procentowy rozkład odpowiedzi pytanie dotyczące dostępności dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm.

Dane dotyczące dostępności dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm zawiera tabela nr 29.

Tab.29 Dostępność dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	16,6%	8,2%	8,9%
Raczej trudno	21,4%	11,3%	11,7%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	22,1%	23,4%	23,6%

Raczej łatwo	8,1%	19,5%	18,5%
Bardzo łatwo	6,8%	14,5%	10,4%
Trudno powiedzieć	25,1%	23%	27%

Badani mieszkańcy Chełma oceniają zakup dopalaczy jako trudniejszy od młodych uczestników badania ESPAD z 2011 roku, w którym 40,5% gimnazjalistów oraz 45,3% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej oceniło dopalacze jako raczej łatwo lub bardzo łatwo dostępne.

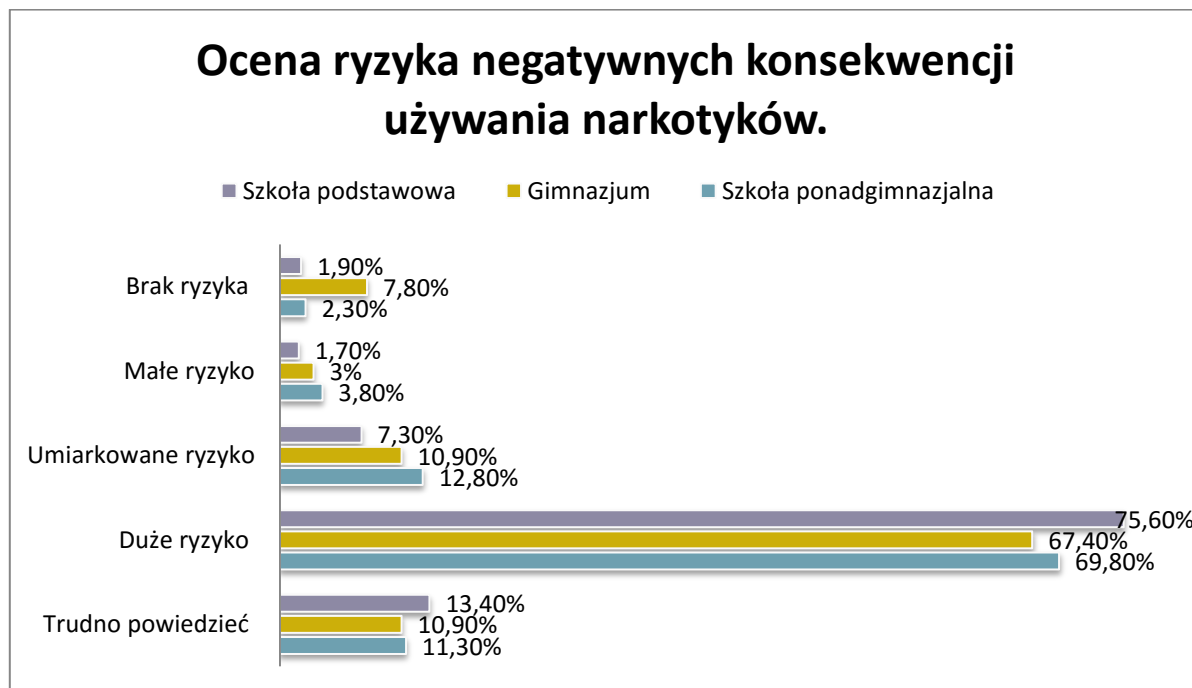
Respondenci zostali poproszeni o odpowiedzenie na pytanie, czy gdyby mieli okazję spróbować dopalaczy, to czy zdecydowaliby się na to. 1,7% uczniów szkoły podstawowej, 7,4% gimnazjalistów i 4,3% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Zapytano uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. Z perspektywy badanych 2,5% respondentów uczniów szkoły podstawowej, 11% gimnazjalistów oraz 13% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej miało tego typu doświadczenia.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 3/4 uczniów szkół podstawowych, 67,4% gimnazjalistów oraz część uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że używanie narkotyków jest związane z dużym ryzykiem.

Dane dotyczące oceny ryzyka negatywnych konsekwencji używania narkotyków według młodych mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 32.

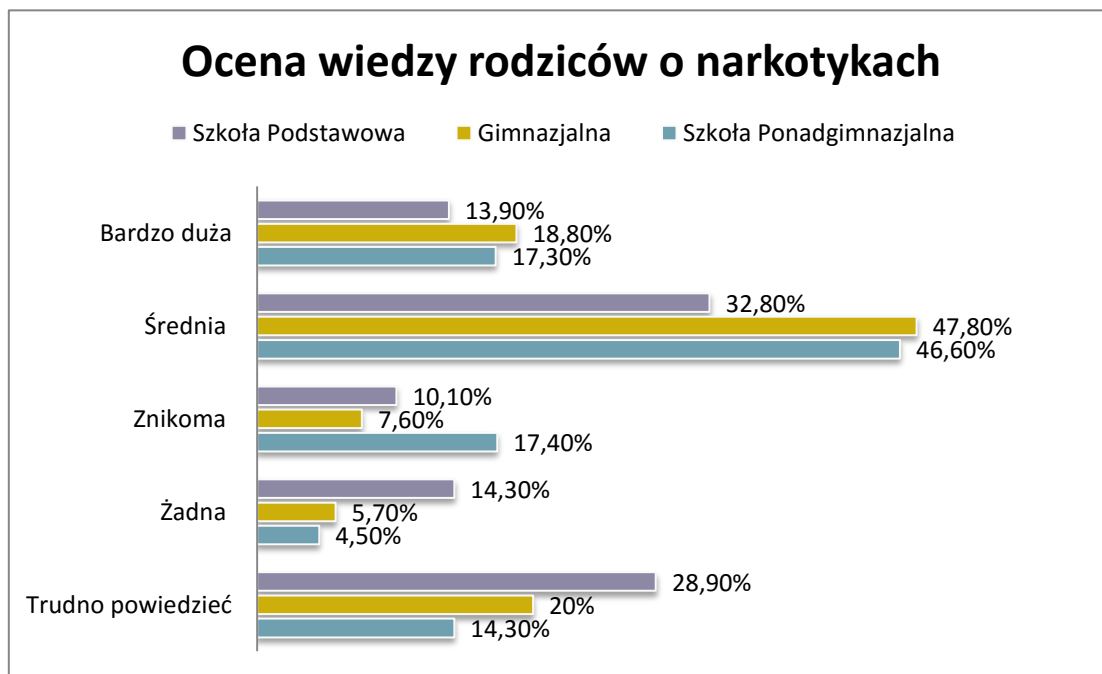
Wyk.32. Ocena ryzyka negatywnych konsekwencji używania narkotyków według młodych mieszkańców Chełma

Należy podkreślić, że stosunkowo niewielki odsetek badanych ocenia szkodliwość narkotyków jako małą lub deklaruje, że wcale nie są one szkodliwe dla zdrowia osób, używających tych substancji.

Dane dotyczące oceny wiedzy rodziców na temat narkotyków przedstawia wykres nr 33.

Wyk.33. Ocena wiedzy rodziców na temat narkotyków

Uczniowie Miasta Chełm zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. Jak widzimy na powyższym wykresie, w przeważającej części młodzi ludzie w szkole gimnazjalnej i szkole ponadgimnazjalnej ocenili wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią. Odpowiedziało tak 47,8% gimnazjalistów i prawie połowa uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Prawie 1/3 uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na ten temat, a 14,3% uczniów z tej grupy deklaruje, że ich rodzice nie posiadają żadnej wiedzy o tego rodzaju substancjach. Wśród badanych, 13,9% uczniów szkół podstawowych, 18,8% gimnazjalistów, 17,3% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej ocenia wiedzę rodziców o narkotykach jako bardzo dużą.

Z przeprowadzonych badań wynika, że 58,6% uczniów szkół podstawowych, 58% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 66,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. Pozytywną informacją jest, że 25,1% uczniów szkół podstawowych, 32,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 43,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

Dzieci oraz młodzież szkół w Chełmie są świadomi konsekwencji zdrowotnych, jakie wyniknąć mogą po zażyciu środka psychoaktywnego. Za jedną z głównych konsekwencji takiego działania podają oni śmierć.

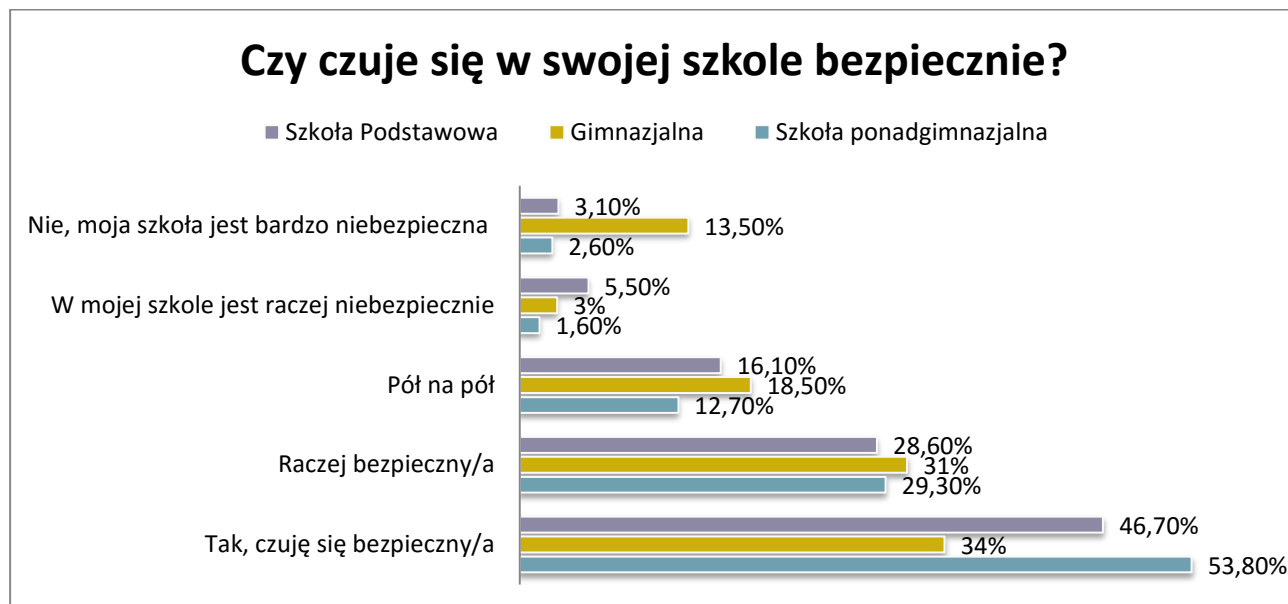
Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone badanie ankietowe w Mieście Chełm pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

Jeżeli chodzi o poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły, bezpiecznie w szkole czuje się 75,3% uczniów szkół podstawowych, 65% gimnazjalistów oraz 83,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Raczej niebezpiecznie oraz bardzo niebezpiecznie czuje się w szkole 8,6% uczniów szkół podstawowych, 16,5% gimnazjalistów oraz 4,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Zdecydowana większość badanych uczniów wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.

Dane dotyczące poczucia bezpieczeństwa w szkole wśród dzieci i młodzieży przedstawia wykres nr 34.

Wyk.34. Poczucie bezpieczeństwa w szkole wśród dzieci i młodzieży

W tym miejscu można przejść do bezpośrednich pytań o akty agresji i przemocy, z jakimi spotykali się młodzi ludzie na terenie szkoły i poza jej obszarem. W dzisiejszych czasach rosnąca agresja w środowisku dzieci i młodzieży staje się problemem narastającym i wymagającym podjęcia aktywnych działań, umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa młodych ludzi. W przypadku pytania o częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły, na bardzo częsty i częsty kontakt z takimi sytuacjami wskazało 24% uczniów szkół podstawowych, 26,3% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 4,9 uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Rezultaty te wskazują, że przemoc w szkołach jest problemem, który występuje w stopniu umiarkowanym w Mieście Chełm. Jednocześnie warto dodać, że 21,3% uczniów szkół podstawowych oraz 19% uczniów gimnazjów i 9,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją.

Dane dotyczące częstotliwości obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły zawiera tabela nr 30.

Tab.30. Częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły

Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo często	11,9%	15,1%	1,8%
Często, kilka razy w tygodniu	12,1%	11,2%	3,1%
Kilka razy w miesiącu	18,4%	25,1%	13,1%
Rzadko	40,9%	35,8%	45,2%
Nie obserwuję wcale	16,6%	12,8%	36,8%

Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony otoczenia rówieśniczego przyznaje się 39,8% uczniów szkół podstawowych, 49,6% gimnazjalistów oraz 38,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. W związku z tym zbadano, czy młodzi mieszkańcy wiedzą, jak należy postąpić wobec osoby, która doświadcza przemocy ze strony rówieśników oraz gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli są świadkami przemocy.

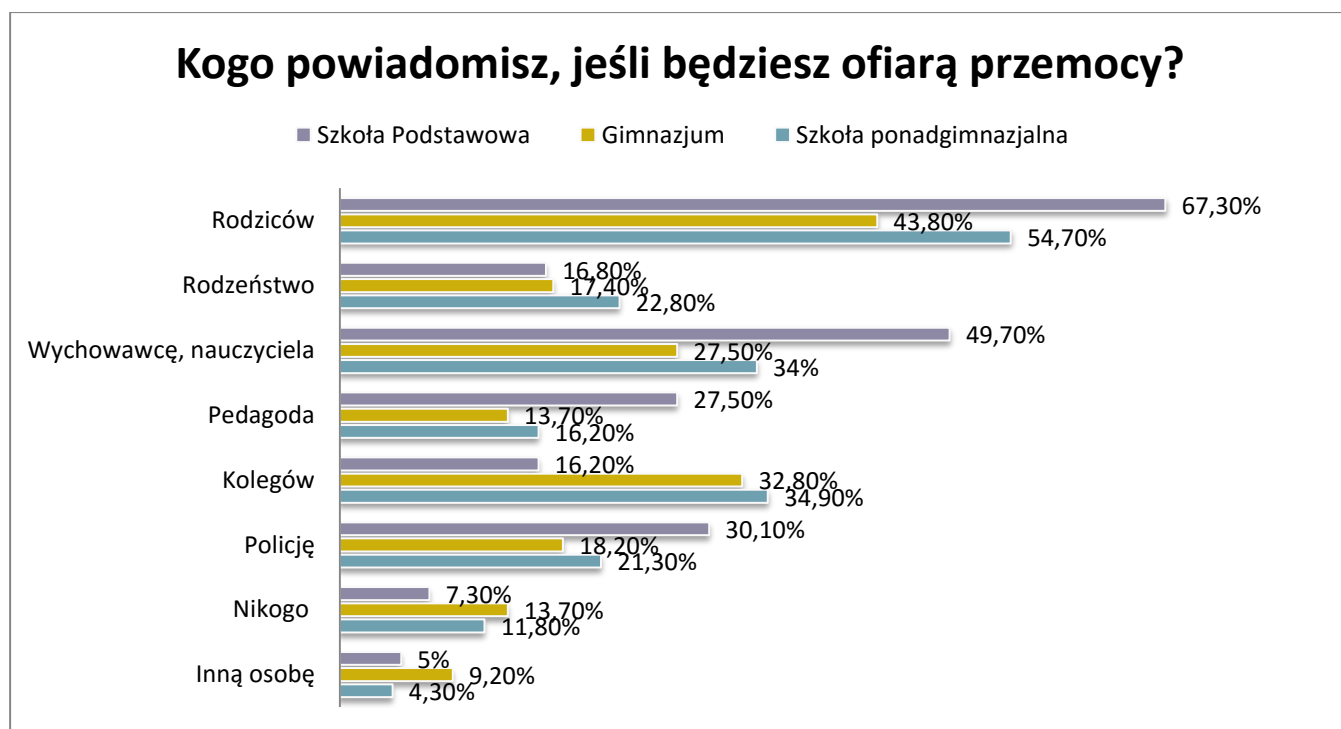
Postawy uczniów wobec zachowań przemocowych można zanalizować na podstawie reakcji, jaką przyjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy. Wśród uczniów, którzy wzięli udział w badaniu 11,4% uczęszczających do szkół podstawowych, 18,1% gimnazjalistów oraz 11,2% szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności. Trudno stwierdzić jednak, czy taka postawa wynikałaby z lęku czy też z obojętności wobec zjawiska agresji. Pozytywna informacja wiąże się ze znaczącą grupą uczniów deklarujących poinformowanie innej osoby oraz podjęcie próby złagodzenia konfliktu. Umiarkowanie niepokojący jest wskaźnik uczniów, którzy deklarowali włączenie się do bójki – 16,9% gimnazjalistów oraz 12,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, którzy zareagowałoby w ten sposób.

Zapytano również młode osoby, kogo powiadomią, jeżeli będą ofiarami przemocy. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi. Badani uczniowie bardzo często wskazywali na rodziców (67,2% uczniów szkół podstawowych, 43,8% gimnazjalistów,

54,7% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej). Wraz z wiekiem badani coraz częściej deklarowali chęć zwrócenia się do kolegów (16,2% uczniów szkół podstawowych, 32,7% gimnazjalistów oraz 34,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej). Warto zaznaczyć, że wśród badanych młodych mieszkańców Chełma były też osoby, które nie powiadomiłyby nikogo o przemocy. Odpowiedziało w ten sposób 7,2% uczniów szkół podstawowych, 13,6% gimnazjalistów oraz 11,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Wyżej opisaną sytuację przedstawia wykres nr 35.

Dane dotyczące powiadomienia osoby, w przypadku doświadczenia przemocy przez dzieci i młodzież przedstawia wykres nr 35.

Wyk.35. Powiadomienie osoby w przypadku doświadczenia przemocy przez dzieci i młodzież

W odniesieniu do postaw wychowawczych rodziców, w ankiecie pojawiło się pytanie o stosowanie kar wobec dzieci i formę, jaką ewentualne kary przybierają. Odpowiedzi uczniów zostały przedstawione na poniższym wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Dane dotyczące stosowania kar przez rodziców/opiekunów wśród młodych mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 36.

Wyk.36. Stosowanie kar przez rodziców/opiekunów wśród młodych mieszkańców Chełma

Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, że **istnieje znaczny odsetek rodziców niestosujących kar wobec własnych dzieci**. W szkołach podstawowych wyniósł on 81,4%, w gimnazjach 72%, a w szkole ponadgimnazjalnej 78,3%. Do stosowania przez rodziców kar fizycznych w postaci bicia przyznało się 4,8% uczniów szkół podstawowych, 5% gimnazjalistów i 5,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Zapytano uczniów, czy zdarzyło im się przejawiać podobne zachowania wobec swoich bliskich. Uczniowie szkół podstawowych odpowiedzieli, że nie stosują przemocy fizycznej wobec swoich bliskich (89,3%). Prawie 80% uczniów szkół gimnazjalnych odpowiedziało przecząco na to pytanie. Natomiast, wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 86,5% z nich nie przejawia wobec swoich bliskich żadnych form agresji z przedstawionych w wykresie nr 36.

Uczniowie szkół podstawowych nie dostrzegają również jakichkolwiek okoliczności, które uzasadniałyby stosowanie przemocy w rodzinie (83,5%). Podobnie odpowiedzieli uczniowie szkół gimnazjalnych (88,3%) oraz ponadgimnazjalnych (90,3%).

Nieco ponad 80% uczniów szkół podstawowych, 69,8% uczniów szkół gimnazjalnych, oraz 74,3% ponadgimnazjalnych, nie zna osoby w obrębie swojego otoczenia, która doznawałaby przemocy ze strony rodziny.

Dzieci i młodzież a uzależnienia czynnościowe

Uzależnienia behawioralne to stosunkowo nowe pojęcie, zapoczątkowane przez austriackiego psychoanalityka o nazwisku Otto Fenichel, który po raz pierwszy użył tego terminu w swoim dziele *Teorie psychoanalityczne neuroz* w roku 1945. Ten typ uzależnień można nazywać również uzależnieniami czynnościowymi lub „toksykomania bez substancji”.

Pojęcie to odnosi się do uzależnień od jakichkolwiek czynności w wyniku, których jednostka traci kontrolę nad własnym życiem.

Uzależnienie behawioralne może dotknąć każdą osobę, niezależnie od wieku, dlatego podczas przeprowadzania tych badań postanowiono sprawdzić stopień tego zjawiska wśród dzieci i młodzieży w Chełmie.

Wśród badanych osób, 61,8% uczniów szkół podstawowych, 55,1% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 62,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazało, że uzależnienia behawioralne mają negatywny wpływ na poprawne funkcjonowanie jednostki w społeczeństwie.

Gry hazardowe mogą stać się uzależnieniem behawioralnym, a stanowią one poważny, choć dość często pomijany problem społeczny. Istnieje wiele możliwości uprawiania gier hazardowych: udział w loteriach pieniężnych, gra na automatach, odwiedzanie kasyna. Istnieje również możliwość uprawiania gier hazardowych w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS. Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy nie tylko dorosłych, ale również dzieci i młodzież. W badaniu

skoncentrowano się na czterech formach gier hazardowych, pytając młodych mieszkańców Chełma o ich osobiste doświadczenia.

Dane zawarte w poniższej tabeli pokazują, że 26,3% uczniów szkół podstawowych, 39,4% gimnazjalistów oraz 32,1% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej wzięło przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.

Dane dotyczące udziału młodzieży w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy zawiera tabela nr 31.

Tab.31. Udział młodzieży w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy

Udział w konkursach organizowanych przez gazety, TV, operatorów telefonicznych	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Nigdy	73,7%	60,4%	67,9%
1 raz	13,2%	18,6%	16,5%
Kilka razy (2-9)	8,9%	14,7%	13,4%
10 lub więcej razy	4,1%	6,3%	2,2%

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczenia związanego z grą na automatach w salonach gier. Poniższa tabela zawiera dane, które pokazują, że 29,5% uczniów szkół podstawowych, 49,6% gimnazjalistów oraz 41,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej przynajmniej raz w życiu zagrało na automatach.

Dane dotyczące gry na automatach wśród młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 32.

Tab.32. Gry na automatach wśród młodych mieszkańców Chełma

Granie na automatach, w salonach gier	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Nigdy	70,5%	50,4%	58,2%

1 raz	13,8%	19%	17,6%
Kilka razy (2-9)	9,5%	15,7%	18%
10 lub więcej razy	6,1%	14,9%	6,1%

Zdecydowanie mniej uczniów deklaruje obstawianie przynajmniej raz w życiu zakładów bukmacherskich. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 5,7% uczniów szkół podstawowych, 30,1% gimnazjalistów oraz 18,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

Dane dotyczące obstawiania zakładów bukmacherskich np. STS, Totomix przez dzieci i młodzież zawiera tabela nr 33.

Tab.33. Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Tomix przez dzieci i młodzież

Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Nigdy	94,3%	69,9%	81,2%
1 raz	3%	7,5%	5,6%
Kilka razy (2-9)	1,1%	8,6%	8%
10 lub więcej razy	1,6%	14%	5,2%

Niewielu badanych młodych mieszkańców Chełma deklaruje udział w jakichkolwiek grach na pieniądze w Internecie. Przynajmniej raz w życiu miało takie doświadczenia 8,9% uczniów szkół podstawowych, 29,9% gimnazjalistów oraz 17,7% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej.

Dane dotyczące gry w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie wśród dzieci i młodzieży zawiera tabela nr 34.

Tab.34. Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie

Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Nigdy	91,1%	70,1%	82,3%
1 raz	3%	8,7%	5,5%
Kilka razy (2-9)	2,1%	6,8%	7,8%
10 lub więcej razy	3,9%	14,4%	4,3%

Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców Chełma są zakłady bukmacherskie oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Badania ESPAD z 2011 roku pokazują, że około jedna trzecia młodzieży (32,9% gimnazjalistów oraz 37,4% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej) ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze.

Uczniom miasta Chełm zadano również pytanie dotyczące oglądania filmów lub treści pornograficznych. Wyniki wskazują, że 12% uczniów szkoły podstawowej przynajmniej raz w życiu doświadczyła takiej sytuacji. Wśród uczniów szkół gimnazjalnych 48,8% chociaż raz w życiu sięgnęło po treści pornograficzne. Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych również przyznają się do tego typu zachowań (42,2).

Dane dotyczące oglądania filmów/treści pornograficznych przez młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 35.

Tab.35. Oglądanie filmów/treści pornograficznych przez młodych mieszkańców Chełma

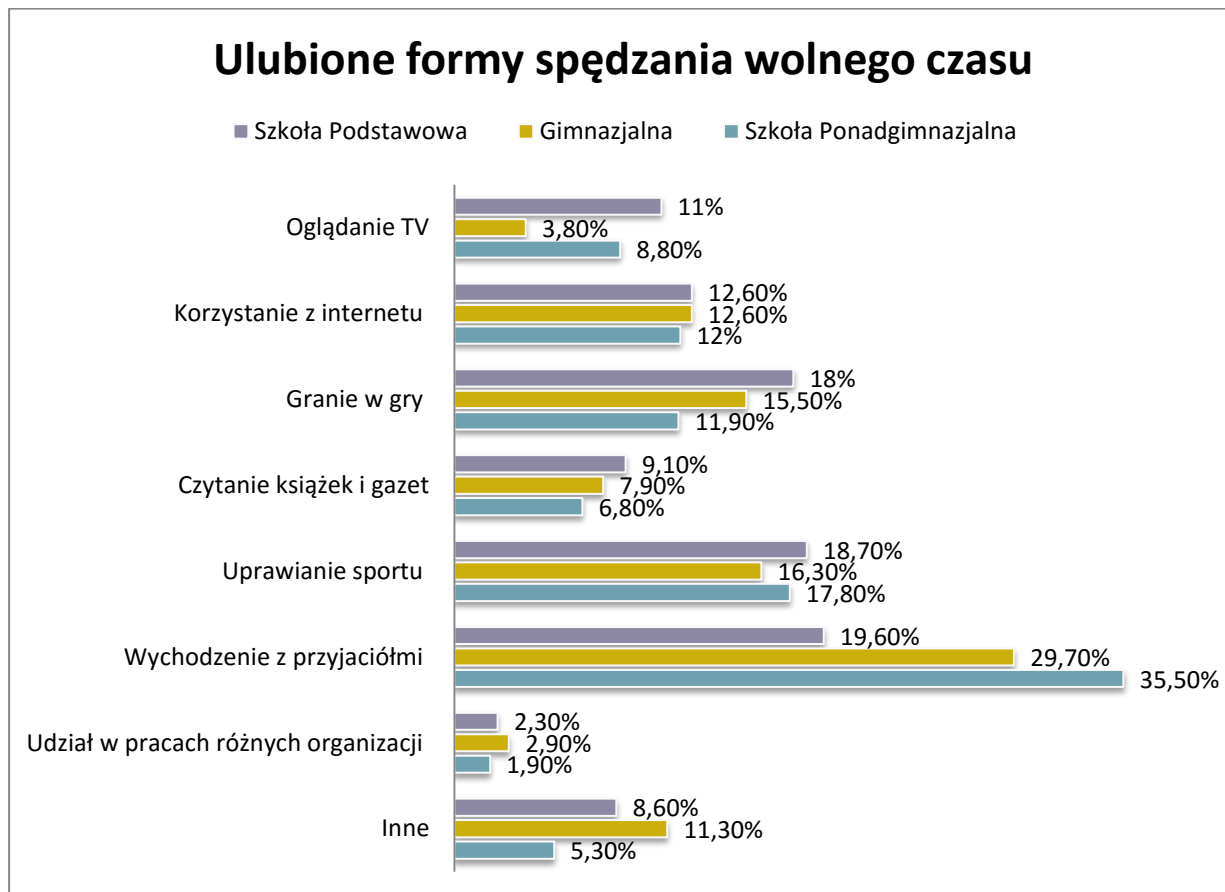
Oglądałeś/aś filmy/treści pornograficzne	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Nigdy	88%	51,2%	57,8%
1 raz	7,3%	7,2%	6,6%

Kilka razy (2-9)	0,9%	14,2%	9,7%
10 lub więcej razy	3,9%	27,4%	25,8%

Internet jest bardzo popularnym medium wśród dzieci i młodzieży. Jego nadużycie może również stać się jednym z uzależnień czynnościowych. Nawet jeśli dziecko nie ma w domu komputera z dostępem do Internetu, nie oznacza to wcale, że nie ma ono dostępu do sieci internetowej. Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z tego medium może wiązać się z występowaniem pewnych zagrożeń na jakie narażeni są młodzi ludzie. Celem badania było poznanie nawyków korzystania z komputera młodych mieszkańców Chełma oraz świadomość zagrożeń, jakie mogą wiązać się z korzystaniem z komputera i Internetu.

Dane dotyczące ulubionych form spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież zawiera wykres nr 37.

Wyk.37. Ulubione formy spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież

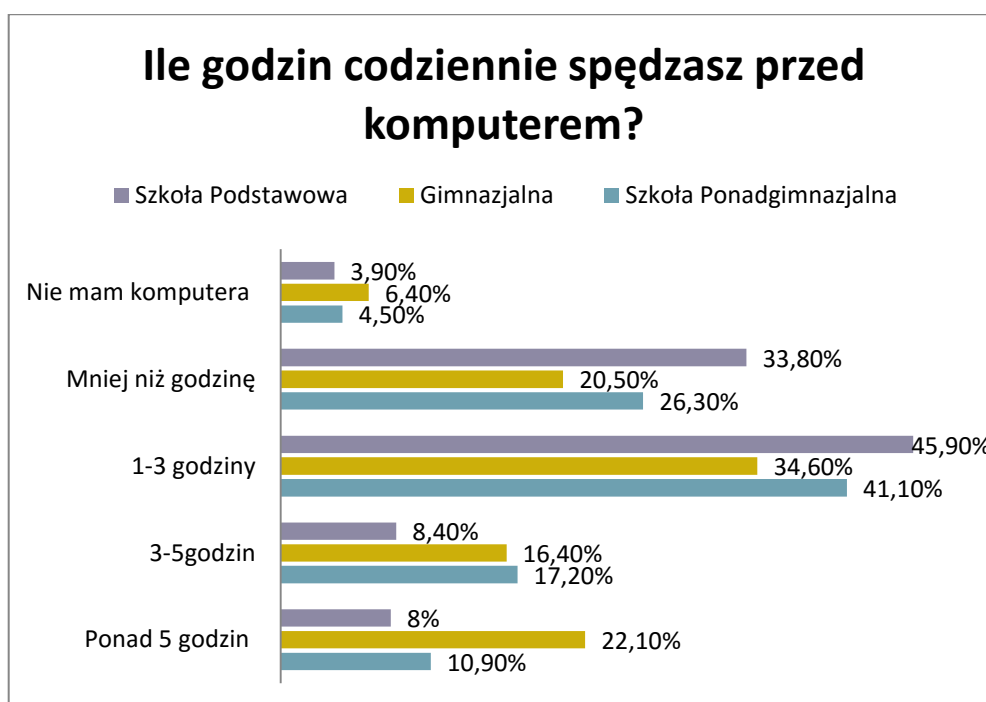
W badaniu zapytano uczniów o ulubione formy spędzania wolnego czasu. Najczęściej wybieraną przez uczniów szkół podstawowych formą spędzania wolnego czasu jest wychodzenie z przyjaciółmi (19,6%) oraz uprawianie sportu (18,7%). Gimnazjaliści podobnie jak uczniowie szkoły ponadgimnazjalnej najczęściej deklarowali, że lubią spędzać wolny czas z przyjaciółmi, oraz uprawiając sport. Najrzadziej badani młodzi mieszkańcy Chełma biorą udział w pracach różnych organizacji oraz czytają książki i gazety.

Około 40% uczniów szkół podstawowych, uczniów szkół gimnazjalnych i uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem od jednej do trzech godzin dziennie. 1/3 uczeń szkoły podstawowej, co piąty gimnazjalista oraz co czwarty uczeń szkoły ponadgimnazjalnej spędza codziennie przed komputerem mniej niż godzinę, zaś 8,% uczniów

szkół podstawowych i 22,1% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 10,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem ponad 5 godzin dziennie, co może wskazywać na występowanie uzależnienia od komputera.

Dane dotyczące ilości godzin spędzanych codziennie przez komputerem wśród młodych mieszkańców Chełma przedstawia wykres nr 38.

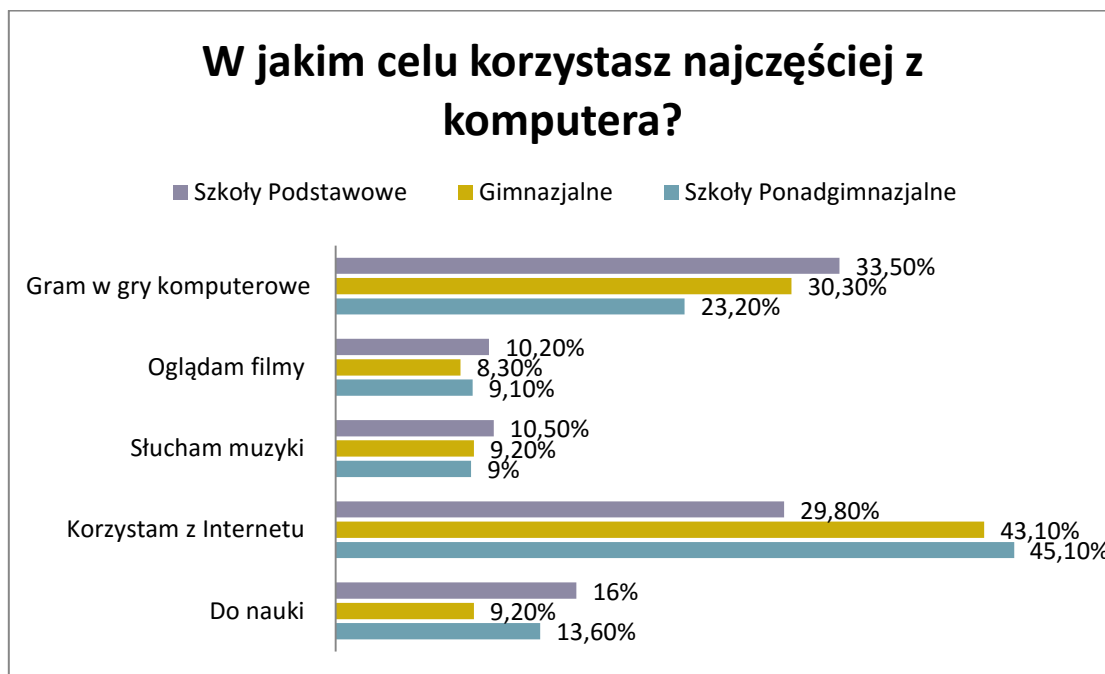
Wyk.38. Ilość godzin spędzanych codziennie przed komputerem – wśród młodych mieszkańców Chełma

Młodzi mieszkańcy Chełma najczęściej używają komputera do przeglądania stron internetowych. Z kolei, 16% uczniów szkół podstawowych, 9,2% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 13,6% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej wykorzystuje komputer do nauki. Do grania w gry, komputera używa 1/3 uczniów szkoły podstawowej. Całościowe zestawienie odpowiedzi uczniów na pytanie dotyczące celów korzystania z komputera przedstawia poniższy wykres.

Dane dotyczące celu korzystania z komputera przez dzieci i młodzież zawiera wykres nr 39.

Wyk.39. Cele korzystania z komputera przez dzieci i młodzież

Oprócz hazardu czy nauce używania komputera zapytaliśmy dzieci oraz młodzież uczęszczającą do szkół w Chełmie, czy i w jakim stopniu poniższe typu uzależnień czynnościowych mogą mieć negatywny wpływ na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny

Dane dotyczące oceny stopnia negatywnego wpływu na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny od uzależnień czynnościowych, według opinii dzieci i młodzieży zawiera tabela nr 36.

Tab.36. Ocena stopnie negatywnego wpływu na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny od uzależnień czynnościowych, według dzieci i młodzieży

Czynność		Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Zakupoholizm	Nie ma wpływu	15,20%	12,20%	7,40%
	Znikomy	9%	11,40%	10,50%
	Umiarkowany	34%	34%	36,20%
	Duży	24,60%	26%	28,20%
	Bardzo duży	17,20%	15,70%	17,70%

Uzależnienie od seksu/pornografii	Nie ma wpływu	22,90%	11,70%	11%
	Znikomy	5,90%	11%	10,40%
	Umiarkowany	16,50%	24,80%	22,90%
	Duży	22%	25,00%	26,30%
	Bardzo duży	32,60%	27,70%	29,90%
Uzależnienie od komputera	Nie ma wpływu	11,20%	11,90%	7,60%
	Znikomy	8,10%	7,90%	8,60%
	Umiarkowany	26,50%	24,90%	26,80%
	Duży	30,20%	27,20%	34,40%
	Bardzo duży	24%	28,1	22,60%
Patologiczny hazard	Nie ma wpływu	21,90%	11,40%	10,40%
	Znikomy	4,60%	5,40%	5,00%
	Umiarkowany	7,60%	9,30%	9,00%
	Duży	24,90%	21,00%	25,30%
	Bardzo duży	40,90%	52,90%	50,40%
Pracoholizm	Nie ma wpływu	18,70%	8,40%	8,00%
	Znikomy	8,50%	12,10%	10,40%
	Umiarkowany	27,60%	27,80%	27,00%
	Duży	29%	29,00%	34,70%
	Bardzo duży	16,10%	22,60%	19,90%
Kompulsywne objadanie się	Nie ma wpływu	17,40%	9,50%	8,40%
	Znikomy	7,90%	12,20%	9,70%
	Umiarkowany	20,90%	22,30%	25,50%
	Duży	26,70%	26,00%	30,10%
	Bardzo duży	27,10%	30%	26,30%
Uzależnienie od ćwiczeń fizycznych	Nie ma wpływu	23,2%	19,60%	15,30%
	Znikomy	13,80%	18,40%	22,00%
	Umiarkowany	35,20%	32%	34,10%
	Duży	15,90%	18,00%	15,70%
	Bardzo duży	12%	12,00%	12,90%

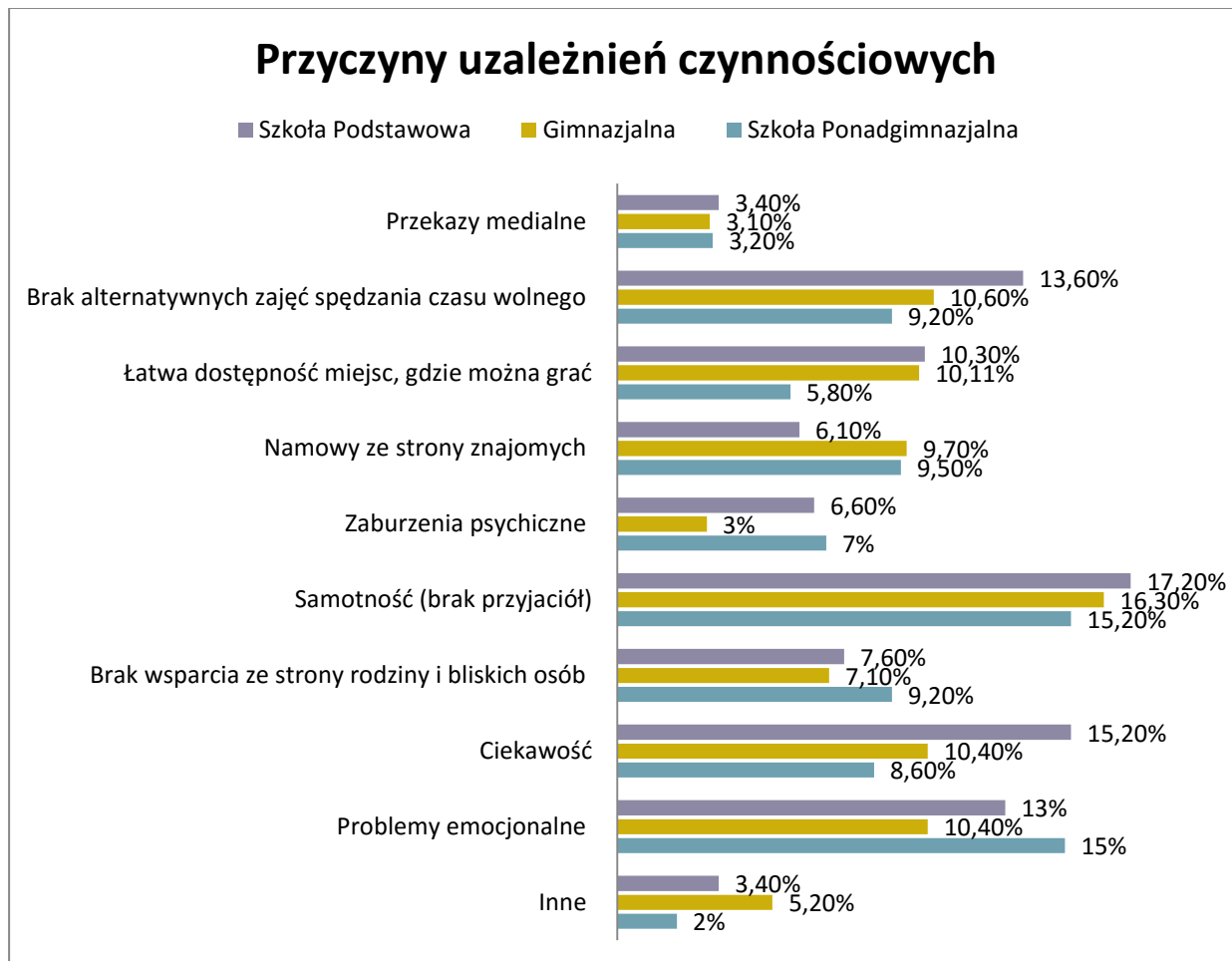
Jak wskazują wyniki, dzieci oraz młodzież ze szkół w Chełmie mają dużą świadomość zagrożeń jakie mogą wynikać z uzależnień od pewnym zachowań. Zarówno uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych jak i ponadgimnazjalnych uważają, za niebezpieczne dla siebie oraz otoczenia uzależniania od: seksu/pornografii, komputera, hazardu, pracy oraz kompulsywnego objadania się. Za mniejsze zagrożenie uważają oni zakupoholizm oraz uzależnienie od ćwiczeń fizycznych.

Jako przyczyny tego typu zachowań uczniowie szkół w Chełmie wskazują: samotność (brak przyjaciół), problemy emocjonalne, brak alternatyw spędzania czasu wolnego oraz ciekawość.

Czynnikiem, który ma najmniejszy wpływ na uzależnienie behawioralne według dzieci oraz młodzież są przekazy medialne.

Dane dotyczące przyczyn uzależnień czynnościowych według opinii dzieci i młodzieży zawiera wykres nr 40.

Wyk.40. Przyczyny uzależnień czynnościowych według opinii dzieci i młodzieży

W jednym z nielicznych pytań otwartych, zapytano uczniów, czy wiedzą, jakie konsekwencje niosą za sobą uzależnienia. Młodzież uczęszczająca do szkół w Chełmie z łatwością wskazuje możliwe skutki tego typu zachowań. Dla przykładu, jednym z nich, które wskazywane było dość często to bankructwo.

Pomimo wiedzy oraz świadomości jaką mają uczniowie Chełma dotyczącej przyczyn, zagrożeń oraz skutków uzależnienia behawioralnego, warto również wiedzieć, gdzie powinno udać się o pomoc w takiej sytuacji. Około 30% uczniów każdej ze szkół, posiada taką wiedzę. Ponad 70% uczniów szkół w Chełmie, nie wie do kogo powinno zgłosić się

w przypadku zaobserwowania u siebie bądź innej osoby zachowań wskazujących na uzależnienie behawioralne.

Dane dotyczące zwrócenia się o pomoc w przypadku uzależnień czynnościowych przez młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 37.

Tab.37. Zwrócenie się o pomoc w przypadku uzależnień czynnościowych przez młodych mieszkańców Chełma

Czy wiesz gdzie lub do kogo udać się w przypadku uzależnień czynnościowych np. od hazardu lub komputera?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	30%	27,3%	31,3% %
Nie	70%	72,7%	78,7%

Przyczyn braku dostatecznej wiedzy na temat uzależnień behawioralnych można szukać w zbyt małej edukacji uczniów w tym zakresie. Jak wynika z badań, 81,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 78,8% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 88,9% uczniów szkół podstawowych nigdy nie uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych, których celem było przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom czynnościowym.

Oprócz uzależnień zbadanych w kwestionariuszu, uczniowie potrafili wskazać szereg innych uzależnień, które można by uznać za uzależnienia behawioralne. Głównie wskazywali oni uzależnienia od telefonu komórkowego.

Sytuacja zdrowotna dzieci i młodzieży

Kolejnym czynnikiem, który wpływa na prawidłowe funkcjonowanie życia społecznego są kwestie związane ze zdrowiem fizycznym oraz psychicznym jednostek należących do danej społeczności. Ważne jest jak społeczeństwo dba o sprawność fizyczną, sposób i nawyki żywieniowe oraz profilaktykę medyczną.

Z przeprowadzonych badań wynika, że 90,6% uczniów szkoły podstawowej, 82,6% uczniów gimnazjum oraz 84,% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej ocenia swój obecny stan zdrowia jako bardzo dobry oraz dobry.

Uczniowie uczęszczający do szkół w Chełmie przyznają, że regularnie uczestniczą w zajęciach wychowania fizycznego. Do unikania tych zajęć przyznaje się 6,6% uczniów szkoły podstawowej, 18,6% uczniów gimnazjum oraz 18,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Dane dotyczące regularnego uczestnictwa w lekcjach wychowania fizycznego przez dzieci i młodzież zawiera tabela nr 38.

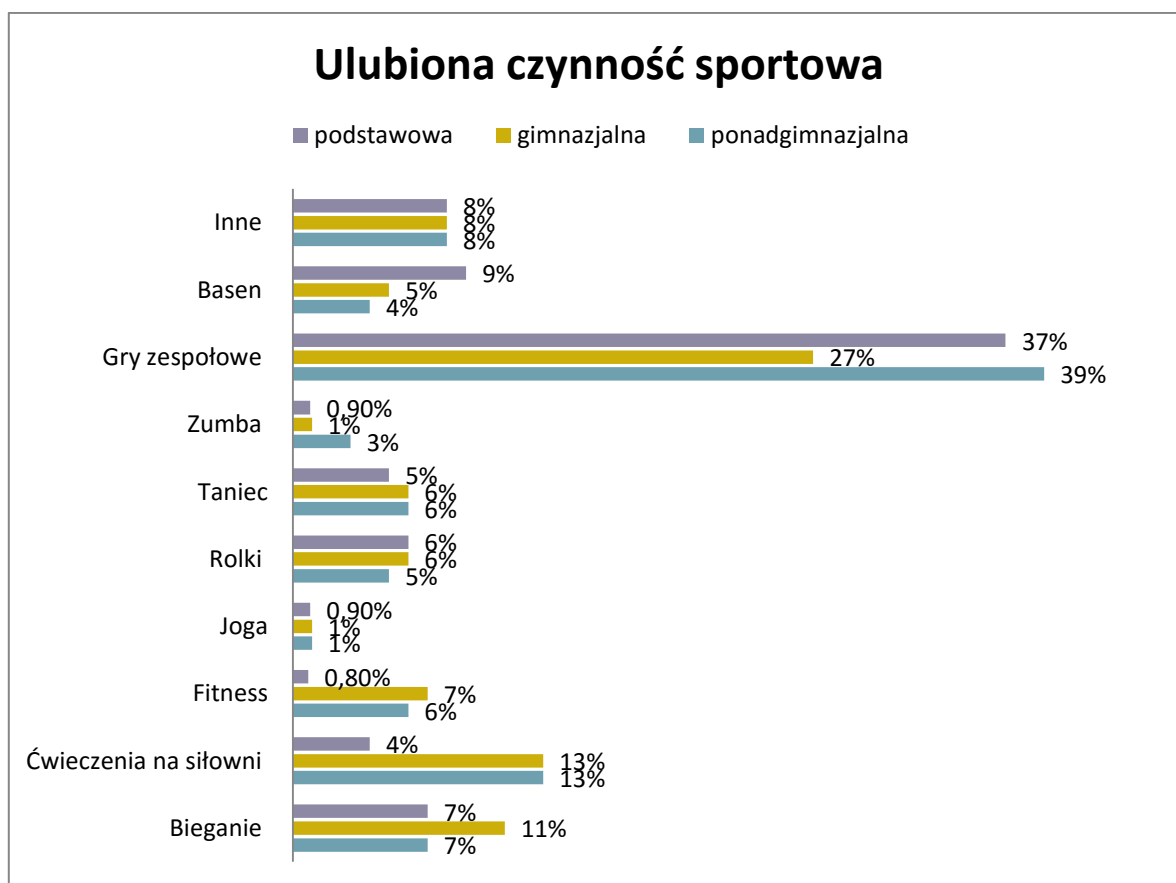
Tab.38. Regularne uczestnictwo w lekcjach wychowania fizycznego przez dzieci i młodzież

Czy regularnie uczestniczysz w lekcjach wychowania fizycznego?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	93,4%	81,4%	81,8%
Nie	6,6%	18,6%	18,2%

Czynnością fizyczną najchętniej wykonywaną przez uczniów szkoły podstawowej jest gra zespołowa tj. piłka nożna, koszykówka, siatkówka itp. Drugą ulubioną formą aktywności fizycznej jest pływanie, aqua-aerobic, czyli zajęcia wykonywane na basenie. Z kolei, najmniej lubianym sportem wśród najmłodszych jest fitness, który jako ulubioną czynność sportową zaznaczyło 0,8% uczniów.

Dane dotyczące ulubionych czynności sportowych podejmowanych przez dzieci i młodzież zawiera wykres nr 41.

Wyk.41. Ulubione czynności sportowe podejmowane przez dzieci i młodzież

Wśród uczniów gimnazjum spośród wszystkich aktywności fizycznych najbardziej popularne są również gry zespołowe (27%). Kolejną lubianą przez gimnazjalistów formą uprawiania sportu są ćwiczenia wykonywane na siłowni (13%). Uczniowie z tej kategorii wiekowej nie przepadają jednak za zumbą (1%), oraz jogą (1%)

Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych podobnie jak w innych kategoriach wiekowych najbardziej lubianą formą aktywności fizycznej jest gra zespołowa (39%). Podobnie jak w przypadku uczniów gimnazjum, na drugim miejscu znajdują się ćwiczenia na siłowni (13%). Najmniej popularną czynnością wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych jest joga (1%).

Wyniki badań wskazują, że 74,4% uczniów szkoły podstawowej, 64,2% uczniów gimnazjum oraz 57,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że prowadzą zdrowy tryb odżywiania. Znaczna część (68,8%) najmłodszych spożywa posiłek 3-4 razy dziennie. Tyle samo posiłków zjada ponad połowa gimnazjalistów (56,1%) oraz najstarszych uczniów (61,1%).

Dane dotyczące średniej ilości spożywanych posiłków w ciągu dnia wśród dzieci i młodzieży zawiera tabela nr 39.

Tab.39. Średnia ilość spożywanych posiłków w ciągu dnia wśród dzieci i młodzieży

Proszę określić średnią ilość spożywanych posiłków przez Ciebie w ciągu dnia	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
1-2 razy dziennie	9,2%	8,5%	9,4%
3-4 razy dziennie	68,8%	56,1%	61,1%
5-6 razy dziennie	18,9%	22,9%	23,4%
Powyżej 6 razy dziennie	3,1%	12,5%	6,1%

W odniesieniu do deklaracji badanych, po słodycze oraz różnego rodzaju przekąski tj. słodycze, chipsy, ciasta najczęściej sięgają uczniowie gimnazjum (43,4%) oraz szkół ponadgimnazjalnych (40,4%). Na tego rodzaju przekąski najrzadziej decydują się uczniowie szkół podstawowych (24,4%).

Uczniowie szkół podstawowych, jeśli już pozwolą sobie na spożycie przekąski pomiędzy posiłkami, to najczęściej wybierają słodycze (batony, czekolada) – 31,4%, paluszki/krakersy – 23,9%, lub ciastka (18%).

Natomiast, uczniowie gimnazjum pomiędzy posiłkami spożywają najczęściej słodycze (36,1), chipsy (23,5%) oraz ciastka (18,6%). Rozkład częstości odpowiedzi w grupie uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych jest bardzo podobny. Słodycze spożywa 46,3% uczniów, natomiast po ciastka sięga (16,6%). Z kolei, 15,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wybiera chipsy.

W kwestionariuszu pojawiło się również pytanie o częstotliwość spożywania produktów danej kategorii. Rozkład wyników przedstawia się w tabeli poniżej:

Dane dotyczące częstotliwości spożywania poszczególnych produktów wśród młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 40.

Tab.40. Częstotliwość spożywania poszczególnych produktów wśród młodych mieszkańców Chełma

Produkt		Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Słodycze	Bardzo często	6,60%	19,40%	14,80%
	Często	23%	28,70%	31,00%
	Czasami	43%	31%	37,40%
	Rzadko	25,80%	17%	15,20%
	Nigdy	2,10%	3,80%	1,50%
Nabiał	Bardzo często	17,90%	26,90%	23%
	Często	51,20%	44%	48,70%
	Czasami	23,30%	21,10%	22,30%
	Rzadko	6%	6,20%	4,00%
	Nigdy	1,70%	2,20%	2,40%
Tłuszcze zwierzęce (np.smalec)	Bardzo często	0,90%	10,80%	5,80%
	Często	8,00%	16,30%	17,20%
	Czasami	27,00%	27,20%	29,50%
	Rzadko	40,40%	30,00%	31,80%
	Nigdy	24%	15,9	15,70%
Czerwone mięso	Bardzo często	5,20%	16,90%	11,10%
	Często	21,20%	24,10%	26,40%
	Czasami	31,00%	27,80%	31,90%
	Rzadko	25,20%	19,70%	21,50%
	Nigdy	17,40%	11,50%	9,10%
Drób	Bardzo często	15,20%	32,10%	26,70%
	Często	34,80%	37,00%	44,70%
	Czasami	28,60%	22,50%	21,30%
	Rzadko	14%	4,70%	4,30%
	Nigdy	7,40%	3,60%	2,90%
Ryby	Bardzo często	9,30%	18,10%	10,20%
	Często	22,10%	24,80%	25,90%
	Czasami	30,20%	33,60%	35,50%
	Rzadko	29,50%	14,90%	20,10%
	Nigdy	8,80%	9%	8,30%
Owoce	Bardzo często	53,3	45,70%	38,60%
	Często	31,50%	30,20%	37,20%
	Czasami	10,20%	14%	17,10%
	Rzadko	2,60%	4,10%	5,40%
	Nigdy	2%	6,50%	1,70%
Warzywa	Bardzo często	35,40%	37,10%	31,80%
	Często	36,60%	34,50%	40,80%
	Czasami	19,30%	17,50%	19,30%

	Rzadko	7%	5,80%	5,90%
	Nigdy	1,70%	5,10%	2,20%
Przekąski (np. Chipsy, paluszki)	Bardzo często	5,90%	22,00%	13,90%
	Często	22,10%	21,40%	27,80%
	Czasami	40,60%	30,70%	36,10%
	Rzadko	29%	19,30%	19,10%
	Nigdy	2,90%	6,60%	3,00%
Fast-food (np. frytki, hamburgery)	Bardzo często	3,00%	15,90%	7,80%
	Często	9,10%	10,80%	15,50%
	Czasami	30,90%	32,00%	32,60%
	Rzadko	50%	33,50%	37,90%
	Nigdy	7,30%	7,80%	6,20%

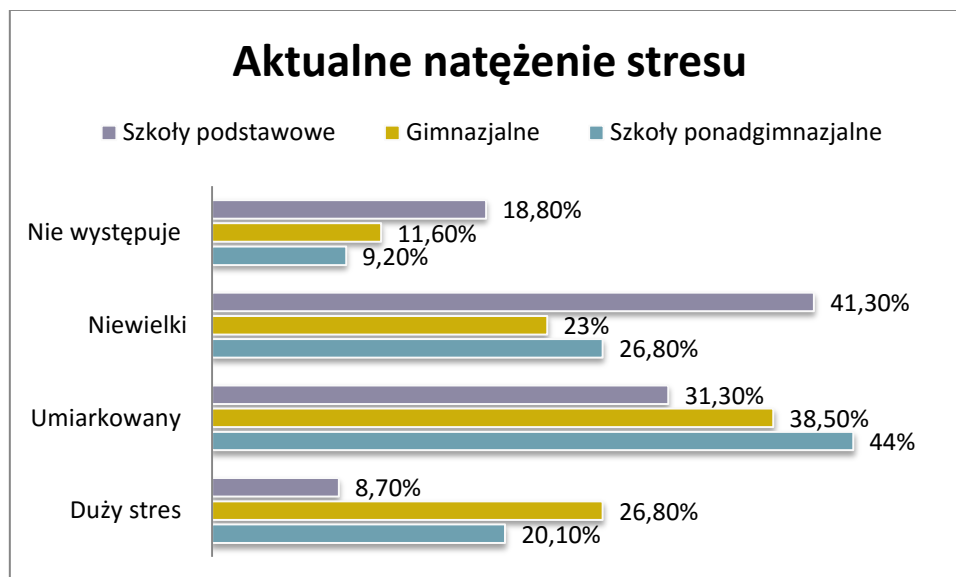
Jak wynika z powyższej tabeli, do grupy produktów najczęściej spożywanych przez uczniów wszystkich szkół zaliczane są: owoce, warzywa, drób, nabiał. Do kategorii produktów spożywanych tylko okazjonalnie zaliczają się różnego rodzaju przekąski tj. chipsy, paluszki, słodycze; czerwone mięso oraz ryby. Uczniowie rzadko sięgają po tłuszcze zwierzęce oraz ryby.

Zapytano uczniów również o napój, po który sięgają najczęściej. Wśród najmłodszych respondentów największą popularnością cieszy się woda niegazowana/gazowana (30,5%) oraz soki owocowe (30%). Najrzadziej sięgają oni po soki z warzyw (0,5%) oraz kawę (0,9%). Uczniowie gimnazjum również najczęściej sięgają po wodę niegazowaną/gazowaną (32,5%). Zdecydowanie rzadziej spożywają oni napoje izotoniczne (1,5%) oraz soki warzywne (1,7%). W grupie uczniów uczęszczających do szkoły ponadgimnazjalnej najpopularniejszymi napojami są: woda niegazowana/gazowana (32,5%), herbata (22,2%) oraz soki owocowe (21,9%). 1,1% uczniów w tej kategorii zaznaczyło, że najczęściej spożywanym przez nich napojem są soki warzywne.

W codziennym, prawidłowym funkcjonowaniu istotne jest również zdrowie psychiczne, dlatego zapytano badanych o to, czy odczuwają wsparcie emocjonalne bliskich osób-przyjaciół lub rodziny w problematycznych dla nich sytuacjach. Według 12,9% uczniów szkoły podstawowej, 24,2% uczniów gimnazjum oraz 17,7% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej twierdzi, że nie może liczyć na tego typu wsparcie ze strony najbliższego otoczenia.

Dane dotyczące aktualnego natężenia stresu wśród dzieci i młodzieży przedstawia wykres nr 42.

Wyk.42. Aktualne natężenie stresu wśród dzieci i młodzieży

Kolejnym ważnym czynnikiem utrzymywania prawidłowego zdrowia psychicznego, jest częstotliwość występowania stresu oraz umiejętność radzenia sobie w nerwowych sytuacjach. Odpowiedzi uczniów chełmskich szkół dotyczące stopnia natężenia stresu z jakimi aktualnie mają do czynienia było zróżnicowane. Do dużego stopnia natężenia stresu przyznaje się 8,7% uczniów szkół podstawowych, około ¼ uczniów szkół gimnazjalnych i nieco ponad 20% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Przeważająca część wszystkich uczniów określiła swój poziom stresu jako umiarkowany.

Ocena dostępności do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie Chełma

Ponad połowa uczniów szkoły podstawowej (54,1%), gimnazjum (52,4%) oraz nieco większa część uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (69,7%) w okresie ostatnich trzech miesięcy od wypełnienia ankiety odbyło wizytę u lekarza. Podczas tego okresu, 50,8% uczniów szkoły podstawowej, 60,3% uczniów gimnazjum oraz 56,4% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej przyjmowało lekarstwa bez recepty w postaci suplementów diety, witamin oraz syropów.

Dane dotyczące przyjmowania lekarstw na receptę oraz bez recepty przez młodych mieszkańców Chełma zawiera tabela nr 41.

Tab.41. Przyjmowanie lekarstw na receptę oraz bez recepty przez młodych mieszkańców Chełma

Czy w okresie ostatnich trzech miesięcy przyjmowałeś/aś jakiegokolwiek:	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Lekarstwa na receptę	37,7%	42,5%	42,3%
Lekarstwa bez recepty	50,8%	60,3%	56,4%

Uczniowie szkół w Chełmie zostali poproszeni o określenie, na ile obecnie zagrażają ich zdrowiu lub dotyczą ich osobiście czynniki chorobowe, takie jak: nadwaga, niedowaga, cukrzyca oraz choroby genetyczne. Badani uczniowie rzadko zauważają, aby te czynniki osobiście ich dotykały. Tabela nr 42 przedstawia to zagrożenia czynnikami chorobowymi.

Dane dotyczące oceny zagrożenia czynnikami chorobowymi zawiera tabela nr 42.

Tab.42. Ocena zagrożenia czynnikami chorobowymi

Czynnik chorobowy		Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Otyłość	Bardzo zagraża	4,80%	14,00%	6,20%
	Zagraża	8%	13,50%	9,90%
	Trudno powiedzieć	10%	13%	12,80%
	Zagraża w małym stopniu	15,60%	10%	11,00%
	Nie zagraża	61,50%	49,70%	60,10%
Niedowaga	Bardzo zagraża	3,10%	13,10%	5%
	Zagraża	9,90%	11%	9,90%
	Trudno powiedzieć	13,50%	14,60%	14,40%
	Zagraża w małym stopniu	14%	11,00%	14,2%
	Nie zagraża	59,50%	50,30%	56,30%
Cukrzyca	Bardzo zagraża	7,70%	10,40%	7,60%
	Zagraża	3,10%	9,10%	6,60%
	Trudno powiedzieć	14,50%	22,10%	21,70%
	Zagraża w małym stopniu	9,20%	13,70%	9,10%
	Nie zagraża	66%	44,7	54,90%
Choroby genetyczne	Bardzo zagraża	3,90%	11,00%	6,30%

	Zagraża	6,70%	11,60%	8,30%
	Trudno powiedzieć	15,40%	25,60%	22,50%
	Zagraża w małym stopniu	10,40%	7,20%	8,60%
	Nie zagraża	63,60%	44,60%	54,30%

Prawie połowa uczniów szkoły podstawowej (48,8%), szkoły gimnazjalnej (44,5%) brało kiedykolwiek udział w edukacyjnych programach zdrowotnych. W przypadku uczniów szkoły ponadgimnazjalnej 37,3% spośród badanych miało okazję uczestniczyć w tego rodzaju zajęciach. Zajęcia te dotyczyły w większości tematyki związanej ze zdrowym odżywianiem oraz życiem znanych sportowców.

Podsumowanie i wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Mieście Chełm można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii dorosłych mieszkańców Miasta Chełm

- a) Wśród najpoważniejszych problemów społecznych w mieście Chełm, zdaniem respondentów, na pierwszym miejscu znajduje się bezrobocie. Według badanych mieszkańców Chełma 79,4% uważa, że brak pracy stanowi bardzo poważny problem w ich mieście. Z pewnością w tych sferach należy podjąć działania, które zwiększą szanse znalezienia stałego zatrudnienia oraz pomogą w przeciwdziałaniu uzależnieniom.
- b) Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk. Jednym z jego skutków jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania różnorodnych problemów społecznych. Według badanych 41,4% osób deklaruje, że doświadczyło w swoim życiu bezrobocia. Należy przyjrzeć się temu zjawisku oraz zastanowić się na tym, jak zaktywizować osoby bezrobotne na rynku pracy.
- c) Wśród najbardziej zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym grup w Mieście Chełm, badani mieszkańcy wymieniają osoby uzależnione i rodziny wielodzietne. W obrębie badanej miejscowości istnieje szereg instytucji, które zajmują się pomocą osobom zmagającym się z uzależnieniami od alkoholu czy narkomanii. Rodziny wielodzietne również są objęte pomocą ze strony Miasta, jednak należało by się zastanowić nad dodatkowymi obszarami, z którymi takie rodziny sobie nie radzą.
- d) Zaledwie 12% badanych mieszkańców posiada wiedzę na temat działań prowadzonych na terenie Miasta Chełm, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych w tym zakresie. Deklaracja o znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z

podjęciem działania na rzecz ofiary przemocy, w związku z tym należy podjąć działania mające na celu popularyzację zachowań pomocowych wobec osób doświadczających przemocy.

- e) Problem nadużywania alkoholu jest wymieniany jako jeden z najważniejszych problemów społecznych przez mieszkańców. Zaledwie 28% badanych mieszkańców Chełma posiada wiedzę o prowadzonych lokalnie działaniach mających na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych w tym zakresie.
- f) Umiarkowanym problemem wśród badanych mieszkańców Chełma jest problem narkotyków. Niewielu badanych przyznaje się do przynajmniej jednorazowego użycia narkotyku w swoim życiu. Jest to pozytywny wniosek z przeprowadzonych badań, dlatego wydaje się zasadne kontynuowanie działań w celu utrzymania takiego poziomu.
- g) Problemem lokalnym jest również przemoc. Badanie zjawiska przemocy domowej jest trudnym zadaniem. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego iż są krzywdzone przez najbliższych, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. W związku powyższym, bardzo ważna jest świadomość problemu oraz reakcja najbliższego otoczenia- rodziny lub sąsiadów. Wśród badanych kobiet 32% respondentek przyznało, że zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy. W tym wypadku, należy uświadamiać oraz edukować całą społeczność lokalną w temacie przemocy oraz przemocy domowej tak, aby osoby, które są świadkami tego typu zdarzeń potrafiły w odpowiedni sposób na nie reagować.
- h) Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem staje się coraz bardziej rozpowszechniony. Prawie połowa badanych mieszkańców wzięła przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów, 1/4 badanych obstawiało przynajmniej raz w życiu zakłady bukmacherskie. Należałoby wesprzeć osoby uzależnione od hazardu poprzez grupy wsparcia, które zrzeszałyby mieszkańców borykających się z tym problemem.

- i) Z przeprowadzonych badań wynika, że 22,4% badanych miało kilka razy doświadczenie związane z zakładami bukmacherskimi. Z kolei 21,9% badanych osób przyznaje się do zaglądania do salonów gier kilka razy (2 i więcej), w ciągu całego swojego życia. Prawie połowa badanych kilka razy brała udział w konkursach telewizyjnych, radiowych, telefonicznych polegających na wysyłaniu płatnych smsów. Może wskazywać to na dość poważny problem występujący w Chełmie. Respondenci, w przypadku pytań dotyczących gier hazardowych dzielą się na dwie grupy: Ci, którzy nigdy nie mieli takich doświadczeń oraz tych, którzy grali kilka lub kilkanaście razy. Być może, należałoby przeprowadzić kampanie informacyjną na temat zagrożeń wynikających z uzależnienia od hazardu.
- j) Niepokojący wydaje się fakt, iż $\frac{1}{4}$ dorosłych mieszkańców Chełma cierpi na chorobę przewlekłą, taką jak: cukrzyca, nowotwór, reumatologiczne zapalenie stawów, padaczka, osteoporoza, choroby psychiczne. Osoby borykające się z tymi problemami nierzadko są wykluczane ze społeczeństwa z powodu swojej choroby. Powinno się spróbować zaktywizować osoby przewlekle chore, poprzez tworzenie inicjatyw oraz zrzeszanie mieszkańców zmagających się z podobnymi problemami.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży.

- a) Wraz z wiekiem badanych uczniów wzrasta odsetek młodych uczniów eksperymentujących z alkoholem oraz substancjami psychoaktywnymi. Najbardziej rozpowszechnione wśród badanych uczniów jest spożywanie napojów alkoholowych. Rozpowszechnienie picia alkoholu oraz używania substancji psychoaktywnych wśród badanych młodych mieszkańców Chełma jest na niższym poziomie w porównaniu do wyników badań ogólnopolskich. Należałoby, wpierać inicjatywy edukacyjne przeprowadzane w szkołach, aby młodzi mieszkańcy Chełma byli świadomi skutków wynikających ze spożywania tego typu substancji.
- b) Spożywanie napojów alkoholowych przez młode osoby jest jednym z poważnych problemów. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznało się 60,5% badanych gimnazjalistów i 77,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej. Ponadto 41,2% gimnazjalistów oraz 45,6% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej upiło się tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem.

Należałoby kontynuować spotkania edukacyjne na terenach szkolnych zarówno z uczniami, jak i rodzicami.

- c) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież często wskazują na chęć zaimponowania, co wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby. W kwestii spożywania alkoholu oraz substancji psychoaktywnych wśród nieletnich, należało by prowadzić monitoring tego problemu oraz organizować spotkania edukacyjne zarówno z uczniami, jak i rodzicami na temat zagrożeń wynikających z tego typu uzależnień.
- d) Wyniki badań wskazują na umiarkowany odsetek uczniów szkoły gimnazjalnej oraz ponadgimnazjalnej sięgających po narkotyki. Jest to jeden z pozytywnych wniosków przeprowadzonej Diagnozy, jednak w przyszłości należy monitorować to zjawisko.
- e) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Należałoby uwrażliwić pedagogów szkolnych oraz rodziców na problem zbyt łatwej dostępności narkotyków, poprzez spotkania edukacyjne.
- f) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu oraz narkotyków.
- g) Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że rodzice dość często nie zauważają tego, że ich dzieci znajdują się pod wpływem substancji psychoaktywnych lub pozwalają na picie alkoholu w ich obecności. Uzyskane wyniki powinny zaalarmować rodziców i opiekunów, aby poświęcali swoim dzieciom więcej uwagi i nie zapominali o odpowiedzialności, jaką za nie ponoszą.
- h) Problemem w Chełmie są akty agresji i przemocy, z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym. W Chełmie są uczniowie, którzy boją się kogoś ze swojego otoczenia (rówieśników). Należałoby, dać wyraźny sygnał ze strony psychologów oraz pedagogów szkolnych, gdzie można szukać pomocy w sytuacji tego typu zagrożeń.

- i) Według 11,4% uczniów szkół podstawowych, 18,1% gimnazjalistów oraz 11,2% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności. Jednak, zdecydowana większość uczniów potwierdziła, że wie jak zachować w takiej sytuacji. Wydaje się zasadne kontynuowanie działań w celu utrzymania obecnej tendencji.
- j) Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców Chełma są zakłady bukmacherskie oraz konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych. Zdecydowanie mniej badanych uczniów we wszystkich grupach wiekowych obstawiało gry na automatach lub grało na pieniądze w Internecie. Ważne jest, aby młodzi mieszkańcy Chełma, byli świadomi zagrożeń oraz konsekwencji wynikających z hazardu, co powinno być zadaniem psychologów oraz pedagogów szkolnych.
- k) Pomimo świadomości jaką mają uczniowie Chełma dotyczącą przyczyn, zagrożeń oraz skutków uzależnienia behawioralnego, stosunkowo niewielu z nich wie, gdzie powinno udać się o pomoc w takiej sytuacji. Przyczyn braku dostatecznej wiedzy na temat uzależnień behawioralnych można szukać w zbyt małej edukacji uczniów w tym zakresie. Wśród badanych osób, 81,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, 78,8% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 88,9% uczniów szkół podstawowych nigdy nie uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych, których celem było przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom czynnościowym. Należałoby stworzyć program edukacyjny, którego zadaniem będzie uświadomienie uczniów w obrębie uzależnień od poszczególnych zachowań.
- l) Czynnością fizyczną najchętniej wykonywaną przez uczniów szkoły podstawowej jest gra zespołowa tj. piłka nożna, koszykówka, siatkówka itp. Gry zespołowe dobrze wpływają na integrację pomiędzy młodzieżą oraz na umiejętności komunikowania się. Należałoby, kontynuować dotychczasowe działania.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

- a) Analiza postaw wychowawczych badanych mieszkańców wykazała, że w większości nie uznają specjalnych okoliczności, które usprawiedliwiłyby stosowanie przemocy. Te

wyniki mogą być wskaźnikiem właściwych postaw rodzicielskich wobec wychowania młodych ludzi, w którym przemoc nie powinna mieć miejsca. Wydaje się zasadne kontynuowanie dotychczasowych działań w celu utrzymania pozytywnej tendencji.

- b) Zdecydowana większość młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach. Powinno się wykorzystać ten fakt, w przypadku inicjatyw edukacyjnych na temat zagrożeń związanych z uzależnieniami od substancji chemicznych oraz zachowań. Poprzez pozytywne relacje jakie posiadają młodzi ludzie ze swoimi rodzicami, można tworzyć dobre relacje w obrębie środowiska szkolnego (z pedagogami oraz psychologami), co może wpłynąć na wychowanie młodego pokolenia. Jest to jeden z pozytywnych wniosków przeprowadzonego badania, a więc należałoby kontynuować działania.
- c) Badani uczniowie, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzegają ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. W grupie młodych ludzi 70,1% uczniów szkoły podstawowej, 78,4% badanych gimnazjalistów oraz 82,8% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej, deklaruje że nie sięgnęłoby po narkotyki, nawet gdyby nadarzyła się ku temu okazja. Świadczy to o dużej świadomości związanej ze szkodliwością substancji odurzających. Należy więc, prowadzić działalność edukacyjną w tym zakresie.
- d) Wśród 58,6% uczniów szkół podstawowych, 58% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 66,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej występują deklaracje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. Ponadto, 58,6% uczniów szkół podstawowych, 58% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 66,9% uczniów szkoły ponadgimnazjalnej uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol). Pozytywne wyniki, być może są konsekwencją inicjatyw edukacyjnych ze strony środowiska szkolnego, dlatego należy kontynuować tę działalność.
- e) Większość badanych uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych jest świadoma zagrożeń wynikających z uzależnień czynnościowych. W przypadku uzależnień behawioralnych, działalność edukacyjna jest dość niska, dlatego należałoby

przeprowadzić spotkania z uczniami oraz rodzicami, w celu uświadomienia tego problemu.

- f) Respondenci w bardzo dużym stopniu dostrzegają zagrożenia, które wynikają z uzależnień behawioralnych. Wśród badanych 98% osób zgodziło się z tym, że jednym ze skutków uzależnień behawioralnych mogą być problemy finansowe. Wszystkie osoby biorące udział w badaniu wskazały rozpad rodziny, jako jedno z niebezpieczeństw. Jest to dobra podstawa do działalności edukacyjnej w zakresie uzależnień od zachowań. Należało by również wyjaśniać inne aspekty związane z tym zagadaniem.
- g) Regularnie (przynajmniej raz w roku) 73% respondentów wykonuje badania kontrolne (badanie krwi, moczu, ciśnienia). Mieszkańcy Chełma często wykonują badania profilaktyczne. Wydaje się zasadne kontynuowanie działań w celu utrzymania takiego poziomu.

Podsumowanie

Badanie przeprowadzone na terenie miasta Chełm miało na celu zdiagnozowanie oraz określenie głównych problemów występujących wśród społeczności lokalnej. Bezpośrednim rezultatem przeprowadzonej diagnozy jest niniejszy raport, stanowiący podstawę do zaplanowania oraz zrealizowania przez władze lokalne konkretnych oddziaływań, które będą miały na celu stopniową eliminację zagrożeń i problemów występujących na terenie gminy.

Wstępne określenie rozmiaru skali zjawiska przemocy, narkomanii oraz alkoholizmu pozwoli na odpowiednie wprowadzenie działań profilaktycznych. Należy pamiętać, że grupą wysokiego ryzyka są przede wszystkim dzieci i młodzież. Wiele badań naukowych wskazuje na fakt, iż to dom rodzinny jest czynnikiem decydującym o dalszym rozwoju osobowościowym i światopoglądowym nastolatka. Dlatego też, należało by skupić się na nawiązaniu ścisłej relacji pomiędzy środowiskiem szkolnym oraz rodzicami, w celu wspólnego rozwiązywania problemów, z jakimi borykają się młodzi mieszkańcy Chełma.

Komunikaty medialne oraz wpływ rówieśników mogą w wielu przypadkach negatywnie oddziaływać na nieustannie kształtującą się osobowość młodego człowieka, a to z kolei może przejawiać się w ryzykownych zachowaniach nastolatków. Władze lokalne powinny w sposób szczególny zadbać o małych dzieci pochodzących ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Jest to ważna kwestia, gdyż często problemy z dzieciństwa oraz domu rodzinnego przenoszą się na dorosłe życie.

Ważne jest, aby szkoła również była miejscem, które przyczyni się do budowy systemu wartości młodego człowieka oraz ostrzeże i poinformuje go o konsekwencjach wynikających z podejmowania ryzykownych działań. Ze szczególną uwagą, powinno się traktować dzieci, których rodzice nie potrafią poradzić sobie z własnymi uzależnieniami.

Powyższe wnioski opisujące tendencję w dynamice zagrożeń lokalnych, wskazują na umiarkowany stopień występowania danych problemów społecznych na terenie Chełma. Pomimo to, należy podjąć wszelkie działania, które nie dopuszczą do pogłębiania się zjawisk marginalizacji, wykluczenia oraz patologii społecznych.

Instytucje zajmujące się pomocą osobom uzależnionym, powinny objąć szczególną opieką również ich rodziny oraz osoby najbliższe. Problem alkoholizmu czy narkomanii dotyka w równym stopniu dzieci oraz współmałżonków, którzy często nie wiedzą, jak powinni zachować się w danym momencie. Problemy rodziców nierzadko przenoszą się również na dzieci, co prowadzi do dziedziczenia wykluczenia społecznego oraz uzależnień. Takie rodziny, powinny być objęte kompleksową opieką ze strony psychologów, instytucji zajmujących się opieką społeczną oraz władz lokalnych.

Ważną kwestią jest również uświadamianie społeczności lokalnej, w związku z odpowiednim reagowaniem na przemoc oraz przemoc domową. Jak wynika z badań, istnieje spora część osób, która wie o działaniach przemocowych w obrębie swojego środowiska. Należałoby wskazać tym osobom, jak powinny zachować się w sytuacji, kiedy są świadkami takich zachowań oraz gdzie zgłosić się o pomoc.

Badania oraz analiza problemów społecznych w Mieście Chełm, wskazała różne obszary społeczne, które wymagają szczególnych interwencji. Raport wykazał wiele pozytywnych zjawisk, jakie mają miejsce wśród lokalnej społeczności. Przeprowadzona diagnoza wskazuje odpowiedni kierunek zmian, jakie powinny dokonać się na terenie Miasta Chełm.

ANEKS

Spis Tabel

Tab.1. Struktura bezrobocia w Mieście Chełm w latach 2013-2014.....	5
Tab.2. Przepiępstwa w Mieście Chełm.....	8
Tab.3. Powody przyznawania pomocy społecznej przyznawanej w latach 2013-2014.....	11
Tab.4. Oddziaływania profilaktyczne.....	13
Tab.5. Ocena wężności problemów społecznych w Mieście Chełm.....	17
Tab.6. Sposoby zarządzania dochodem przez mieszkańców Chełma.....	21
Tab.7. Główne skutki wykluczenia społecznego według mieszkańców Chełma.....	25
Tab.8. Spożycie alkoholu przez mieszkańców Chełma w podziale na osiedla.....	33
Tab.9. Rodzaje spożywanego alkoholu przez dorosłych mieszkańców Chełma w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.....	35
Tab.10. Ilość spożywanego alkoholu w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem.....	36
Tab.11. Ocena stopnia negatywnego wpływu poszczęólnych typów uzależnień na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny.....	48
Tab.12. Najczęstsze przyczyny zgonów wśród mieszkańców Chełma w roku 2012 oraz 2013.....	52
Tab.13. Częstotliwość spożywania poszczęólnych produktów.....	58
Tab.14. Zagrożenia występujące w poszczęólnych czynnikach chorobowych.....	61
Tab.15. Ocena dostępności poszczęólnych świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych na terenie Miasta Chełm.....	63
Tab.16. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczęólnych grupach wiekowych.....	66

Tab.17. Spożywanie napojów alkoholowych przez młodych mieszkańców w Mieście Chełm.....	67
Tab.18. Dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm.....	69
Tab.19. Okoliczności pierwszego spożywania alkoholu (procent odnosi się do uczniów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu).....	70
Tab.20 Rodzaje alkoholu spożywanego przez dzieci i młodzież oraz częstotliwość ich spożywania w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem (procent dotyczy uczniów, którzy mieli kontakt z alkoholem).....	71
Tab.21. Świadomość zagrożeń spowodowanych spożywaniem alkoholu wśród dzieci i młodzieży.....	73
Tab.22. Udział w zajęciach profilaktycznych o tematyce zapobiegania uzależnieniom przez dzieci i młodzież.....	74
Tab.23. Używanie narkotyków przez młodych mieszkańców Chełma.....	74
Tab.24. Dostępność narkotyków w środowisk dzieci i młodzieży w Mieście Chełm.....	76
Tab.25. Wiedza na temat miejsc, w których można kupić narkotyki wśród dzieci i młodzieży.....	76
Tab.26. Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami (liczebności dotyczą uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami).....	77
Tab.27. Używanie różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez uczniów.....	78
Tab.28. Używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców Chełma.....	81
Tab.29 Dostępność dopalaczy w środowisku dzieci i młodzieży w Mieście Chełm.....	81
Tab.30. Częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły.....	87
Tab.31. Udział młodzieży w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.....	92
Tab.32. Gry na automatach wśród młodych mieszkańców Chełma.....	92

Tab.33. Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Tomix przez dzieci i młodzież..	93
Tab.34. Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie.....	94
Tab.35. Oglądanie filmów/treści pornograficznych przez młodych mieszkańców Chełma..	94
Tab.36. Ocena stopnie negatywnego wpływu na funkcjonowanie w społeczeństwie osoby uzależnionej oraz jej rodziny od uzależnień czynnościowych, według dzieci i młodzież....	98
Tab.37. Zwrócenie się o pomoc w przypadku uzależnień czynnościowych przez młodych mieszkańców Chełma.....	101
Tab.38. Regularne uczestnictwo w lekcjach wychowania fizycznego przez dzieci i młodzież.....	102
Tab.39. Średnia ilość spożywanych posiłków w ciągu dnia wśród dzieci i młodzieży.....	104
Tab.40. Częstotliwość spożywania poszczególnych produktów wśród młodych mieszkańców Chełma.....	105
Tab.41. Przyjmowanie lekarstw na receptę oraz bez recepty przez młodych mieszkańców Chełma.....	108
Tab.42. Ocena zagrożenia czynnikami chorobowymi.....	108

Spis Wykresów

Wyk.1. Rozkład wieku wśród dorosłych respondentów.....	14
Wyk.2. Zamieszkiwanie osiedli przez mieszkańców Chełma.....	15
Wyk.3. Dochody deklarowane przez mieszkańców Chełma.....	16
Wyk.4. Deklarowane bezrobocie wśród mieszkańców Miasta Chełm.....	19
Wyk.5. Deklarowane bezrobocie w gospodarstwach domowych mieszkańców Miasta Chełm.....	20
Wyk.6. Szansa znalezienia pracy przez osobę bezrobotną w Chełmie.....	21
Wyk.7. Osoby najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym według mieszkańców Chełma.....	24
Wyk.8. Zwracanie się o pomoc osoby w trudnej sytuacji życiowej według mieszkańców ...	26
Wyk.9. Wiedza o lokalnych działaniach wspierające osoby bezrobotne i zagrożone wykluczeniem społecznym według mieszkańców Chełma.....	27
Wyk.10. Opinie na temat dostępności alkoholu na rynku.....	28
Wyk.11. Opinie na temat spożywania alkoholu przez osoby dorosłe i nieletnie w środowisku lokalnym w ciągu ostatnich 10 lat.....	29
Wyk.12. Wiedza o lokalnych działaniach, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków.....	30
Wyk.13. Częstotliwość spożywania napojów alkoholowych wśród mieszkańców Chełma...	31
Wyk.14. Spożywanie alkoholu wśród mieszkańców Chełma w podziale na wiek.....	32
Wyk.15. Wydarzenia związane ze spożywaniem alkoholu w ciągu ostatnich 12 miesięcy....	38
Wyk.16. Definiowanie alkoholizmu przez mieszkańców Chełma.....	39
Wyk.17. Znajomość osób w otoczeniu respondentów, które zażywają narkotyki.....	40

Wyk.18. Zażywanie narkotyków przez mieszkańców Chełma.....	41
Wyk.19. Najczęstsze formy przemocy stosowanej w rodzinie według mieszkańców Chełma.....	43
Wyk.20. Przyczyny występowania przemocy w rodzinie według mieszkańców Chełma.....	44
Wyk.21. Wiedza na temat działalności Zespołu Interdyscyplinarnego w Chełma lub procedurze „Niebieskiej Karty” wśród mieszkańców Chełma.....	45
Wyk.22. Podejmowanie czynności zaliczanych do uzależnień behawioralnych wśród mieszkańców Chełma.....	47
Wyk.23. Przyczyny uzależnień czynnościowych według mieszkańców Chełma.....	50
Wyk.24. Wpływ aktywności fizycznej na stan zdrowia.....	53
Wyk.25. Wpływ czynników chorobowych na zdrowie według mieszkańców Chełma.....	54
Wyk.26. Spędzanie wolnego czasu przez dorosłych mieszkańców Chełma.....	55
Wyk.27. Aktywności fizyczne podejmowane przez respondentów.....	57
Wyk.28. Najczęściej spożywane napoje przez mieszkańców Chełma.....	59
Wyk.29. Stopień natężenia stresu wśród mieszkańców Chełma.....	60
Wyk.30. Przyczyny sięgania po alkohol przez dzieci oraz młodzież zamieszkującą Miasto Chełm.....	68
Wyk.31. Znajomość osób w najbliższym otoczeniu, które zażywają narkotyki wśród młodych mieszkańców Chełma.....	70
Wyk.32. Ocena ryzyka negatywnych konsekwencji używania narkotyków według młodych mieszkańców Chełma.....	83
Wyk.33. Ocena wiedzy rodziców na temat narkotyków.....	84
Wyk.34. Poczucie bezpieczeństwa w szkole wśród dzieci i młodzieży.....	86

Wyk.35. Powiadomienie osoby w przypadku doświadczenia przemocy przez dzieci i młodzież.....	88
Wyk.36. Stosowanie kar przez rodziców/opiekunów wśród młodych mieszkańców Chełma.....	89
Wyk.37. Ulubione formy spędzania wolnego czasu przez dzieci i młodzież.....	97
Wyk.38. Ilość godzin spędzanych codziennie przed komputerem wśród młodych mieszkańców Chełma.....	97
Wyk.39. Cele korzystania z komputera przez dzieci i młodzież.....	98
Wyk.40. Przyczyny uzależnień czynnościowych według opinii dzieci i młodzieży.....	100
Wyk.41. Ulubione czynności sportowe podejmowane przez dzieci i młodzież.....	103
Wyk.42. Aktualne natężenie stresu wśród dzieci i młodzieży.....	107